

- Örnek ve Lider Öğretmen İhtiyacı/*Ahmet GÜNDOĞDU*
- Beyin Gücü ve Öğrenmenin Esrarı/*Prof. Dr. Osman ÇAKMAK*
- Öğrencilerle Etkili İletişim Kurmanın Püf Noktaları/*Şükrü ÜNALAN*
- Mehmet Akif İnan'la Ankara Fen Lisesi'nde 14 Yıl/*Cihat EROL*
- Türkiye'de Eğitimin İçinde Bulunduğu Problemler Hakkında
Prof. Dr. Ahmet İnan'la Söyleşi/*Ali GÜNEŞ*
- Bir Öğretmenin Sevgisi/*Dr. Abdulkahap ÖZPOLAT*
- Eğitimde Çoklu Zeka/*Didem YURTER*
- Duygusal Zeka Neden Önemlidir?/*Süleyman BALCI*
- Gelişen Öğretmen/*Harun ÇAKIR*
- Öğretmen Değerlendirmesi/*Ali HATALMIŞ*
- Almanya'da Öğretmenlik Keyifli Bir Meslek Ama Türkiye'dekinden
Fazla Sorumluluk Gerektirir/*Ali Erkan KAVAKLI*
- Nurettin Topçu'nun; Eğitim Anlayışında Öğretmenin Yeri/*Ali GÜNEŞ*
- Okullarda Yürütülen Rehberlik ve
Psikolojik Danışma Hizmetleri/*Mustafa İlker ŞAN*
- Prof. Dr. Osman Öztürk ile
Öğretmenlik Mesleği Üzerine Söyleşi/*Tahir İNCE*
- Yeterince Öğretmen miyiz?/*Dr. Adil ŞEN*
- Sınıfı İyi Yönetmenin İpuçları/*Suat SARIDEMİR*
- Neler Okuyalım/*Seyfi ÖZKAN*

Örnek ve Lider Öğretmen İhtiyacı

Cahillik her kusurun anasıdır. Geri kalmışlığımızın, fakirliğimizin, hoşgörüsüzlüğümüzün, sivil toplum olamayışımızın, ahlâksızlığın; velhasıl her bozukluğun arkasında eğitimsizlik vardır.

Evlıya Çelebi, *her şeyin ilmi, ceh- linden yeğdir*, der.

Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'da bulunan **Süleymaniye Kütüphanesi**, hâlen dünyanın **en zengin yazma eserler kütüphanesi**dir. Kitapları çarşaf keser gibi kesip biçen atalarımız, sadece kılıç gücüne sahip değildi. İlim, irfan, kitap, bilgi, ilim adamına saygı da onlardan sorulurdu. Kanunîlerin, Fatihlerin, Yavuzların torunları, bilgisizlik hastalığına sonradan yakalandı.

Cahil bir toplumun kalkınması mümkün değildir.

Bilgisiz insanların ülke kalkınmasına katkıda bulunması imkânsızdır.

Bilgisizliğin ilâcı ilimdir.

İnsanları, bilgisizlik karanlığından kurtaracak olan da öğretmenlerdir.

Marifet, iltifata tabidir.

ÖĞRETMENLERİN İTİBARI YÜKSELTİLMELİ

Öğretmenin her şeyden önce toplumda itibarlı hâle gelmesi gerekir. Öğretmenlik, üniversite sınavlarında ilk tercih edilen mesleklerden biri olmalıdır. Bunun için öğretmen adaylarının çok iyi eğitilmesi, hizmet içi eğitim kursları ile devamlı şekilde bilgisinin artırılması, yenilenmesi gerekir. **Almanya, Japonya, İngiltere** gibi kalkınmış ülkelerde öğretmenlerin aldığı ücret, doktor ve mühendislerden aşağı değildir.

Japonlar, anaokulu öğretmenlerine profesör maaşı ödemektedirler.

Finli bir eğitimci, *bana ilkokulları verin, size ideal bir millet vereyim*, demektedir.

Öğretmenler, bir yandan mesleki çalışmalarını en iyi şekilde sürdürürken öte yandan örgütlenmek zorundadır. Örgütsüz öğretmen, öğretmenin itibarının yükseltilmesini başkasından bekleyen öğretmendir.

Halbuki bugünün gerçeği, *hak verilmez, alınır*, şeklindedir.

Hele kapitalist toplumlarda, itibar ve ekmek, aslanın ağızındadır.

Bugün itibariyle sendikalı işçiler, sendikası işçilerden çok daha fazla ücret almakta, çok daha fazla sosyal haklara sahip bulunmaktadır.

İyi öğretmenin en temel vasfı, sivil toplum örgütlerine ve özellikle sendikalara üye olmaktır.

ÖĞRETMENİMİZ, MESLEĞİNİ DÜNYA ÇAPINDA YAPMALI

Eğitemediğimiz insan, bizim değildir. Eğitimsiz kalite söz konusu olamaz. Kalkınmış ülkeler eğitime, araştırma ve geliştirme programlarına en çok önem veren ülkelerdir.

Eğitimin kaliteli hâle gelmesi için, öğretmenlerin çok iyi yetiştirilmesi gerekir. Her meslektaşımız görevini yerine getirirken Amerikalı, Kanadalı, Japon, Alman meslektaşları ile yarışmalıdır. Eğitimde dünya ile yarışmayan bir millet; bilim, teknoloji, ekonomi, ahlâk, sanat ve medeniyet alanında da yarışamaz. Yarışmayan milletler; ezilir, sömürülür, sürünür.

Her öğretmen kendi branşı ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmeli ve öğrencilerini dünya ile yarışa hazırlamalıdır.

Öğretmenler, bir yandan mesleki çalışmalarını en iyi şekilde sürdürürken öte yandan örgütlenmek zorundadır. Örgütsüz öğretmen, öğretmenin itibarının yükseltilmesini başkasından bekleyen öğretmendir.

ÖĞRETMEN KENDİNİ YENİLEMELİ

Öğretmenlik sevgi ve fedakârlık mesleğidir. Her meslekten fazla özveri ister. Çünkü hiçbir meslek, insanı yeneden yoğurma, ona güzel bir meslek, iyi bir ahlâk kazandırma mesleği kadar kutsal ve zor değildir.

Marangozu düşünelim. Onun işi ağaca kapı, pencere, masa, sandalye vb. şekli vermektir. Ağaç ve tahta, marangoza direnmez.

Doktorları düşünelim. Hastalar, doktora ihtiyaçları olduğunu bilir; muayene olurken, ameliyat edilirken ona yardımcı olur. İstisnalar dışında hastalar doktora direnmez.

Fakat öğrenciler, istisnaları dışında, öğretmenlere direnirler. Verilen ödevleri yapmayan, dersine günü gününe çalışmayan, sınav sırasında kopya çeken öğrenci sayısı az değildir.

Özellikle gündemden uzak, hayatın gerçeklerinden kopuk müfredat programları, (Amerika'da yapılan bir istatistiğe göre, müfredat programları öğrencilerin %60'ının ilgisini çekmiyor.) çocukların ilgisini çekmemekte, kendisine anlatılanları çoğu zaman faydalı bulmayan öğrenci, öğretmenlere direnmektedir. Direnme en pasif hâliyle ders çalışmama şeklinde ortaya çıkar. Derste konuşma, gürültü yapma, öğretmene karşı gelme, okul kurallarına uymama, yönetmelikleri çiğneme, bir çeşit direnme biçimi olarak algılanmalıdır.

Direnme ile karşı karşıya kalan öğretmen, iki seçenekten birini yapar:

- Öğrenciye boyun eğdirmek için baskı uygular.
- Öğrenciyi ikna yolunu seçer.

Anlatılan derslerin kendisine faydalı olduğunu; tembelliğin, direnmenin, disiplinsizliğin kendisine faydası olmadığını öğrenciye anlatmak, ikna yolunu seçmek demektir. Bu yolu, ancak **lider öğretmenler** tutabilir. Her zaman benim dediğim olacak diyen **patron tipli öğretmen**, baskıcı ve dayakçıdır. Öğrencinin gönlüne girmeyi hiç denemez, onu anlama taraftarı değildir. Kalabalık sınıflarda, anne ve babanın eğitime katılmadığı yerlerde, öğrenciyi ikna etmek; yani lider öğretmen olmak hiç de kolay değildir ama tutulacak biricik yol budur.

Not tehdidi, dayak, disiplin kurulu ve okuldan uzaklaştırma yoluyla öğrenci üzerinde baskı kurulabilir. Fakat baskı, hiçbir yerde eğitimin kalitesini artırmaz ve çocuklar üzerinde nadiren olumlu etki bırakır. Çoğu zaman, direnen öğrenci, bedelini ödemeyi göze alır. Bu bedel okuldan atılmak olsa bile... Ödüller, eğitimin kalitesinin artmasında disiplinden daha etkilidir. Öğrenci, ödüle karşı direnmez, ama dayak ve cezaya direnir.

Neticede iyi bir öğretmen için, öğrencinin gönlüne girmekten, onu ikna etmekten, ona kendini sevdirmekten başka yol kalmıyor. Öğrenciyi kazanma yolu oldukça zordur. Bu zorluğu aşmak için bir dizi beceriye sahip olmak gerekir.

İyi bir öğretmen şu niteliklere sahip olmalı:

- Mesleğini çok sevmeli. İdealist olmalı.
- Öğrencilerini, kendi çocukları gibi sevmeli.
- Eğitim metotlarını bilmeli.
- Öğrenci psikolojisini bilmeli.

Baskı, hiçbir yerde eğitimin kalitesini artırmaz ve çocukları üzerinde nadiren olumlu etki bırakır. Çoğu zaman, direnen öğrenci bedelini ödemeyi göze alır. Bu bedel okuldan atılmak olsa bile...

5. Sınıf psikolojisini ve toplum sosyolojisini bilmeli.
6. Eğitimin mantığını bilmeli ve bunu öğrenciye kavratılabilmeli.
7. Sabır taşı olmalı.
8. Fedakârlıktan kaçınmamalı. Ders derste bitirmemeli. Okul bahçesini, koridorları, sokakları da sınıf olarak görmeli. Gerekirse öğrencinin evine kadar gitmeli, gerektiğinde öğrenciyi evine davet edebilmelidir.
9. Mesleğiyle ilgili yeni metotları öğrenmeli.
10. Arkadaşları ile takım çalışması yapabilmeli.
11. İdare ile iyi ve sıkı diyaloglar geliştirmeli.
12. Dil öğrenmeli. Yeni kültürleri tanımaya meraklı olmalı.
13. Çok okumalı. Her ay en az iki kitap bitirmeli.
14. Eğitimle ilgili seminer, konferans, panel vb. çalışmalarını takip etmeli.
15. Sürekli kendisini yenilemelidir.
16. Demokrat olmalı, öğrencileri kişilikli ve kimlikli yetiştirmelidir.
17. Çocuklara okuma, araştırma, bilgi edinme aşkı vermeli.
18. Ezberci değil, yetenekleri geliştiren bir eğitim metodu takip etmeli.
19. Çocukları geleceğe hazırlamayı hedef edinmeli.
20. Sivil toplumun bir bireyi olmalı ve öğrencilerini sivil toplum örgütlerine üye olmaya yönlendirmeli. Medeni cesaret sahibi olmalı ve öğrencilerini cesur yetiştirmeli.

Mesleğini en iyi yapan öğretmen, sivil toplum örgütü üyesi olan ve haklarını demokratik yollarla arayan öğretmendir.

EĞİTİLMİŞ İNSAN ÜLKESİNİ KALKINDIRIR

Kalkınmış ülkelerin insanların çok okuması tesadüfî değildir.

Demokrasi ile yönetilen ülkelerin, kalkınmış olmaları rastlantı değildir.

Amerika, Almanya, İngiltere, Fransa ve Japonya'da “*darbe olmazken*” Türkiye’de dört darbenin olması, rektörlerin yürüyüş yapıp “**ordu görevi**” pankartı taşıması tesadüfî değildir. Bu durum, okullarımızdaki eğitimin demokratik olmadığını gösterir. Demokrasi eğitimi verecek olan, öğretmendir.

İlim ve teknolojiye önem vermeyen ülkeler kalkınmaz.

Bu ülke, okulların ekonomik hayatla ilgisinin olmamasının bedelini, fakir kalmak suretiyle ödemektedir.

Üniversiteye giremeyecek öğrencilerin düz liselere gitmesi önlenmeli, mes-

lek liselerinin oranı, %70’i bulmalı; her mesleğin okulu açılmalıdır.

Üniversiteler, sanayi kuruluşları ile iç içe olmalı, ülkemizin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmalıdır.

Bütün bunları yapacak olan öğretim görevlileri ve öğretmenlerdir.

Mesleğini en iyi yapan öğretmen, sivil toplum örgütü üyesi olan ve haklarını demokratik yollarla arayan öğretmendir.

Öğretmenimizin ve öğretmenlik mesleğinin itibarını artırmaya mecburuz. Bunu başkasından bekleme lüksüne sahip değiliz. Bugünden tezi yok, kollarımızı sıvamak zorundayız. Meslektaşlarımızın hepsini sendika üyesi yapmalıyız, eğitim ve öğretimin kalitesini yükseltmek için hep birlikte çaba harcamalıyız.

Ülkemizin en önemli sorunu şüphesiz eğitimidir, çözümünü de eğitimcilerin saygınlığından geçer.

Üniversiteye giremeyecek öğrencilerin düz liselere gitmesi önlenmeli, meslek liselerinin oranı, %70’i bulmalı; her mesleğin okulu açılmalıdır.

Beyin Gücü ve Öğrenmenin Esrarı

Beynin nasıl öğrendiği konusunda son yirmi yıl içinde ilginç gelişmeler oldu. Beyninin her iki lobundan biri alınan hastalar üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar hızlı öğrenme ve hafıza eğitimi metodlarında çığır açtı.

Bunca gelişmelere rağmen beyin, hala insan vücudunun çalışması hakkında çok en az şey bilinen organı olma özelliğini koruyor. Konunun uzmanlarına göre bir çok kişi beyin potansiyelinin ancak % 4-8 arasındaki bir kısmının kullanıyor. Beyin gerçekleri, başarılı bir eğitimin insanın öncelikle kendini tanıması ve keşfetmesine; nasıl öğrendiğini öğrenmesine bağlı olduğunu gösteriyor. İnsan beyni yaratılış itibarıyla bir öğrenme programıyla yüklü olarak gelmektedir. Ancak bu programın yanında "kullanıcı el kitabı" mevcut değildir. Zaman geçtikçe öğrenilen bilgi ve becerilerin modası geçmekte ve kullanılmaz hale gelmektedir. Modası geçmeyen ve hayat boyunca ihtiyaç duyduğumuz ise "öğrenmenin öğretilmesidir"

Bu gelişmeler "başarılı insan" kavramında da değişikliğe yol açtı. Günümüzün başarılı insanı beyninin her iki yarısını da etkili ve dengeli bir şekilde kullanabilen ve gerektiğinde birinden diğerine kolaylıkla geçebilen insan olarak değerlendiriliyor.. Beyin hücreleri arasındaki bağlantıları gelişmemiş insanlar, beyinlerine ne kadar bilgi yığılabilir olsalar düşünce -muhakeme- akıl yürütme becerileri gelişmemekte, bu yüzden de eğitilmiş sayılmamaktadır.

Beyin nasıl öğreniyor? Beynin öğrenme ile ilişkisi nedir? Şimdi bunları ele alacağız.

Hipokamp ve Etkili Öğrenme

İç içe üç bölüm halinde bulunan beynimizin orta beyin bölümünde yer alan "hipokamp" (hippocampus) "hafızanın merkezi" durumundadır. Bu merkez adeta beynin yazıcısı gibi faaliyet gösterir.

"Beynin yazıcısını" kendi isteğimizle çalıştırıp, istediğimiz bilgileri kaydedebilir miyiz?

Hipokamp bölgesi bilgilerin kalıcı hafızaya geçip, geçmeyeceğine karar veren merkezdir. Çeşitli şekillerle bize ulaşan bilgiler verdiğimiz önem derecesine göre kaydolmaktadır beyne.. Merak ve ilgi duymadığımız, önemsemediğimiz; kısacası duyguların hareketlenmediği olaylarda gelen bilgiler düşük frekanslı elektrik sinyalleri şeklindedir. Sonuçta zayıf sinaptik bağlar oluşur ve beyin "hardiskine" (korteks) kayıt işlemi gerçekleşmez. Çünkü böyle durumlarda "alıcılar" (duygular) harekete geçmemektedir. Duyguların uyandığı olaylarda ise hipokamp hareketlenmekte, bey-

Günümüzün başarılı insanı beyninin her iki yarısını da etkili ve dengeli bir şekilde kullanabilen ve gerektiğinde birinden diğerine kolaylıkla geçebilen insan olarak değerlendiriliyor.

nin en dış tabakasında bulunan "kortekse" kayıt işlemi tamamlanmaktadır.

Dış beyin kısmını teşkil eden korteks, beynin düşünen, konuşan, yazan, yeni buluşlar yapan, merak eden, plan yapan, öğrenmenin, zekanın ve hafızanın oluştuğu bölüm olup, sınırsız bir kapasiteye sahip görünmektedir. Üzerindeki görme, duyma ve diğer algılama merkezleriyle ve dış dünyayla sürekli iletişim halinde bulunur. Bu kapasiteyi nöronlar arasında kurulan ilişkiler sağlamaktadır. Merak ve ilgi eksenli bilgiler duyguları uyandıran olaylar olduğundan orta beyindeki "hipokamp" "giriş vizesi" vermekte, bilgiler beyin korteksi üzerine kaydedilmektedir.

İstatistikler, bir toplumda ancak yüzde onluk öğrenci kesiminin her şeye karşı meraklı olduğunu gösteriyor. Bunlar ek bir motivasyona ihtiyaç duymadan ilgi ve meraklarının yüksekliği sebebiyle öğrenmeyi her ortamda başarırlar. Bu durumda eğitimde temel kaygı ve hedef % 90'lık büyük çoğunluğun nasıl motive edileceği üzerine düşünülmektedir. Bu yüzden aktif ve doğru eğitim modelleri öğretmenin "iyi ders verme" ve "iyi ders anlatmasından" farklı bir durum ortaya koymakta; "iyi motive etme ve merak ve ilgi uyardırma" öne çıkarmaktadır.

Öğrencinin konuya ilgisinin çekilmediği, merakın uyandırılmadığı ve konunun zevkli ve eğlenceli hâle getirilmediği "öğretme süreçlerinin "başarısız kalması "hipokamp" denilen beyin bölgesinin uyarılmamasıyla ilgilidir. Üzerinde "merak ve ilgi" etiketi taşımayan bilginin beyne girmek için gerekli vizeyi alması mümkün değildir. Bu yüzden de "merak ilmin hocasıdır" denilmiştir. İnsanlar, yalnızca öğrenmeyi isterlerse öğrenir-

ler. Kendilerini, merak ve ilgilerini beslerlerse gelişebilirler. Enerji ve güçlerinin kaynağı kendileridir. Bir bilgiyi şuurlu olarak istemeyen ve bulduğunu da şuurlu olarak özümsemeyen ve kullanmayan kişi aslında öğrenmeyi başaramamış demektir.

Beyin Loblarının Öğrenmedeki Yeri

Birçok test sonucunda, beynin sol lobunun, konuşma, matematiksel işlemler, diziler, sayılar ve analiz gibi konularda çok üstün olduğu, mantıklı ve doğrusal çalıştığı tespit edildi.

Araştırma sonuçları beynin sağ lobunda da, ritm, hayal kurma, renkler, boyut, hacim,

müzik gibi fonksiyonların icra edildiğini ortaya koymaktadır. Beynin sol tarafı bilgiyi mantıklı ve doğrusal olarak işlemekte, sağ lob ise artistik tarafı oluşturmakta, detaydan çok resmin bütünüyle ilgilenmekte ve bilgiyi şekil ve hayal gücüyle işlemektedir.

Sağ lobun duygular ve hayallerin etkisinde olduğu ve fotoğrafik, yani bütünsel öğrendiği ortaya çıktı. Bu yüzden bilgiyi sıra ile işleyen sol lobun aksine sağ lobun öğrenmede çok daha hızlı ve etkili olduğu anlaşıldı. Ayrıca, insanın mucitlik ve üretkenlik kısmı sağ lob fonksiyonları arasında yer almaktadır.

Sadece sol lobu gelişmiş olan ve bu lobu iyi kullanan insanların üretken düşünebilmesi için sağ loblarını da geliştirmelerine bağlıdır. Öğrendikleri konuları ve formüllerden yeni şeyler üretebilmeleri ancak beynin sağ lobunun işin içine katmaları ile mümkündür.

Beynin her iki lobu birbirini tamamlayan fonksiyonlara sahiptir. Her iki lob arasında yoğun sinir lifinden oluşan

Öğrencinin konuya ilgisinin çekilmediği, merakın uyandırılmadığı ve konunun zevkli ve eğlenceli hâle getirilmediği "öğretme süreçlerinin "başarısız kalması "hipokamp" denilen beyin bölgesinin uyarılmamasıyla ilgilidir.

"korpus kallosum" ağ demeti bulunur. Bu ağ, beynin sağ ve sol lobu arasında sürekli bilgi alışverişinin yapılmasını sağlayan bir köprüdür.

Sağ beyin yaratıcılığı, duygusallığı, seslere ve renklere, hayal gücüne, sezgilere ve soyut algılamalara daha yatkın çalışırken; sol beyin mantıklı, sistematik ve analitik düşünmeye, yazı ve sayılara, ölçme değerlendirme ve eleştirmeye daha yatkın olarak çalışmaktadır. Beyinlerinin bir yarısını diğerine göre daha iyi kullanan kişiler eğer işleri ve ilişkileri bu boyutta çalışan yarıküre'nin yeteneklerine ihtiyaç duyduklarında zorlanırlar ve başarısız olurlar.

Beynin sağ lobu ameliyatla alınmış bir insanda neler gözlenir? İşte olacıklardan bazıları:

Vücudunun sol tarafını kullanamayacaktır. Konuşmaya, coşku, hayal, heyecan veren sağ loba sahip olmadığından robottan çıkmışçasına düz konuşmakta-

dır. Matematik hesaplamaları ameliyattan öncesinden hiçbir farkı yokmuşçasına aynen yapacak, mantıklı ve doğru cevaplar verecektir. Hayal ve sezgisel gücünü tamamen kaybetmiştir. Evinden komşuya gezmeye çıktığında, evler arasındaki mekan ilişkisini kuramayacak evine geri dönemeyecektir. Çünkü boyut, hacim ve yerleşim yeteneğini kaybetmiştir. Basit bir aleti parçalara bölerseniz, bir araya getirme- bütünleştirme işini de beceremeyecektir. Küçük parçalara bakarak resmin tanınması beynin sağ lobunun uzmanlığı arasındadır. Kendisini ziyaret eden ve haline göz yaşları döken yakınlarının bu haline bir anlam veremez. Sağ lobe sağlamken çok zevdiği müzik kasetindeki melodilere hiç ilgi göstermediğini ve hatta hatırlamadığını göreceksiniz. Ameliyat öncesi çok samimi olduğu bir arkadaşının bir resmini gösterseniz hatırlaması mümkün değildir. Çünkü sol lobun tek başına şekilleri ve resimleri hatırlayabilmesi imkansızdır. Rüya görüyor musunuz, hayal ediyor musunuz sorunuza size hiç ilgisiz cevaplar verecek yada o da ne demek diyecektir.

İki lobun birlikte kullanıldığı, birbirleriyle uyumun sağlandığı ve işbirliği içinde çalışıldığı durumlarda kişisel yetenek ve etkinlikte olağanüstü artış gözlenmektedir. Eğitimde beynin iki lobunun kullanımı beyin kapasitesinin iki kat değil, kat kat artırmasına yol açmaktadır.

Hızlı ve etkili öğrenmenin yolu beynin her iki lobunu birlikte ve dengeli kullanmaktan geçiyor. Bir kuşun uçabilmesi iki kanatla mümkün olması gibi etkili öğrenme için beyin loblarının her ikisinin dengeli gelişimine ihtiyaç vardır.

İki lobun birlikte kullanıldığı, birbirleriyle uyumun sağlandığı ve işbirliği içinde çalışıldığı durumlarda kişisel yetenek ve etkinlikte olağanüstü artış gözlenmektedir. Eğitimde beynin iki lobunun kullanımı beyin kapasitesinin iki kat değil, kat kat artırmasına yol açmaktadır.

Kitap okurken genelde her iki lob birlikte koordineli bir şekilde çalışmak zorunda kaldığından kitap okumak beyin loblarının dengeli gelişiminde en faydalı faaliyetlerdendir. Sol lobca takip edilen ve kavranan sözel kavramlar, sağ lobla tasvir edilir, şekil, imge ve yeni düşüncelere dönüştürülür, canlandırılır. Halbuki, televizyon izleme sağ lobu genelde pasif durumda bırakmaktadır. Bu yüzden de genelde beyin gelişimine pozitif bir katkı sağlamamaktadır.

İnsanların yüzünü kolayca hatırlarken, ismini hatırlamada zorlanışımız sağ lobun öğrenmede sol lobdan ne derece etkin olduğunu gösterir. "Bin defa duymaktansa bir defa görmek yeğdir" Çin atasözü de bu gerçeğe parmak basmaktadır. "Hafıza şekillerle, temsillerle çalışır ve bilgiyi resimlerle işler" şeklinde ifade edilen hafıza gerçeği aslında sağ lobun şekil, resim, hareket ve boyuta duyarlılığı; hayallerin ve üretici düşüncenin merkezi olması vesilesiyle öğrenmede olağanüstü etki ve fonksiyonuna işaret etmektedir.

Bazı insanlar okuduğu, gördüğü ve duyduğu bilgileri kolayca ve hemen hatırlıyorlar. Bunlar "fotoğrafik hafızaya" sahip insanlardır. Fotoğrafik hafızaya sahip insanlar üzerinde yıllar süren bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Bunların en önemli özelliklerinin beynin her iki lob fonksiyonlarını birlikte ve dengeli olarak kullandıkları görülmüştür.

Ülkemizde bilgiyi aktarmaya dayanan "söyleme-anlatma", "öğretme" metodundan ibaret kalan eğitim şekli beynin sol lobunu, diğer bir deyişle beynin yarısının kullanıldığı eğitim tarzıdır. Hayal gücü, renk, ritm, şekil ve yaratıcı düşünme gibi özelliklerine sahip sağ lob fonksiyonları yerine getirilememektedir.

Beyin boş bir kutu içine bir şeyler dolduruyormuşcasına süre giden sadece sol loba hitap eden ezberci eğitimin ne derece verimsiz kaldığını hep birlikte yaşıyoruz.

Eğitimle ilgili toplumda yaygınlaşan çarpıcı ifadeler de aslında özellikleri yeni anlaşılan beyin gerçeklerinin somutlaştırılmış ifadeleri olmaktadır. Mesela "Sıradan öğretmen anlatır; iyi öğretmen açıklar; yetenekli öğretmen yapar ve gösterir, büyük öğretmen ilham kaynağı olur" bunlardan birisidir. Yetenekli ve büyük öğretmen, insanların sağ lobuna hitap etmektedir. Yetenekli öğretmen, yaparak, yaşayarak öğreten, deneyen, düşündüren, sorgulayan, gerçek hayatı okula getiren öğretmendir. Ayrıca büyük öğretmen, sağ lobun etkisinde olan insanın duygusal ve ruhsal zekasına da hitap eder, söylediklerini yaşar, usta-çırak ilişkisine dayanan öğrenme eylemine müracaat eder.

Anadolu Liseleri Sınavları ve üniver-

*Beyin boş
bir kutu içine
bir şeyler
dolduruyormuş
casına süre
giden sadece
sol loba hitap
eden ezberci
eğitimin ne
derece verimsiz
kaldığını hep
birlikte
yaşıyoruz.*

siteye hazırlayacağız diye eğitim , tamamen ezberci ve tekrara dayanan sol beyin ağırlıklı bir öğrenim yöntemine dönüştürülmüştür. Bu durum bir öğrenim ya da öğrenme değil sadece kişilere verilen bilgilerin belleğe kayıt edilmesidir. Bu kayıtlar ise inanılmaz bir hızla bellekten silinmektedir (ya da öğrenciler bu kayıtlara ulaşmamaktadır).

Beyin Hücreleri arasında kurulan bağlantılar

Gerçek öğrenme bir bakıma oluşan bilgi tabanlarının üzerine alttakilerle bağlantılı yeni bilgiler inşa etmek demektir. Bu da ancak beyin sinirlerinin ağ oluşması ile sağlanmaktadır. Beyinde 10 milyarın üzerinde beyin hücresi vardır. Kurulan hafıza ilişkileri ve zihinsel faaliyetlerin her biri bu hücreler arasında yeni bağlar kurarak bir ağ tabakası oluşturmaktadır. Kurulan bağların sayısı ne kadar fazla ise zihinsel potansiyelin gücü de o derece yüksektir. Hücreler arası ağ tabakasındaki her ilave bağ, hafıza-muhakeme-anlama-fikir yürütme gücünü kat kat artırmaktadır.

Bunun nasıl olduğunu kısaca anlatalım. Beyin hücresi şekil olarak ahtapota benzer.. Ortada bulunan hücreden etrafa doğru küçük ipliksi uzantılar yayılır. Dokunma, duyma ve görme gibi duyu organları yardımıyla beyine gelen mesajlar veya hayal gücüyle beynin kendisinin ürettiği düşünceler beyin hücreleri üzerindeki bu ipliksi kanallar yardımıyla beyinin içinde iletişim sağlarlar. Bu iletişim bir bakıma milyonlarca zincirleme kimyasal reaksiyonlardır ve beyin hücreleri arasında yeni bağlar kurulması olayıdır.

Bu tip bağlanmayı sağlayan düşünceler yeni bilgiyle daha önceden bilinen

bilgiler arasında şuurlu veya şuursuz olarak ilişki kuran zihinsel faaliyetlerdir.

Orta beyindeki hipokamp, özellikle duygusal boyutlu; bizi ciddi etkileyen olaylarda beyin hücreleri arasında kalıcı ve sağlam bağlar kurmasını sağlar. Gelen bilgiler, şayet hipokampı uyaracak nitelikte ise, diğer bir deyişle duygu eksenli ve merak odaklı ise; beyin kapısından içeri girmeye "izin" verilir.

Eskiden insanlar şimdiki gibi, telefon bağlantılarına sahip olmadığından haberleşme zayıftı. Birbirinden bağımsız durumdaydılar. Şimdi ise iletişim araçları sayesinde tüm dünya adeta bir köy haline gelmiş bulunuyor. Beyin hücrelerinin başlangıç halini, birbiri ile iletişimi kopuk eski çağlardaki insanların vaziyetine benzetebiliriz. Başlangıçta beyindeki nöronlar arasında da çok fazla bağlantı yoktur.

Beyin yeni öğrendiğimiz bir bilgiyi yeni sinirsel bağlantılar oluşturarak "kullanışlı ve bilimsel düşünce" haline getirir. Yani daha önce öğrenilen bilgilerle ilişkilendirir. Kurulan hafıza ilişkileri ve zihinsel faaliyetlerin her biri bu hücreler arasında yeni bağlar kurarak bir ağ tabakası oluşturmaktadır. Kurulan bağların sayısı ne kadar fazla ise zihinsel potansiyelin gücü de o derece yüksektir.

Beyin korteksi düşünen ve düşündükçe de sinirsel ağlar oluşturan bir yapıya sahiptir. Bu da insan biyobilgisayarının diğer bilgisayarlardan ayıran bir temel özelliği teşkil eder.

Beyinde 12 adet beyin hücresinin birbiriyle bağlanma alternatiflerinin sayısı bir permütasyon hesabıdır. Bu hesabın sonucunda olağanüstü büyük bir rakamla karşılaşıyoruz: 479,001,600.. Beyin hücresi sayısını sadece bir artırdı-

Beyin yeni öğrendiğimiz bir bilgiyi yeni sinirsel bağlantılar oluşturarak "kullanışlı ve bilimsel düşünce" haline getirir. Yani daha önce öğrenilen bilgilerle ilişkilendirir.

ğımızı yani 13 yaptığımızı düşünelim. Ortaya çıkan sayı şimdi çok daha büyük: 6,227,020,800.

Milyarlarca beyin hücresi olduğuna göre sonucun büyüklüğünü rakamlarla ifadesi mümkün değil. Hücreler arası ağ tabakasındaki her ilave bağ, hafıza-muhakeme-anlama-fikir yürütme gücünü kat kat artırmaktadır.

Bir bilgisayar alıp, ona bazı programlar yükleyerek kullanabilirsiniz. Ancak bilgisayarlarınızın donanımını, kapasitesini ve elektronik devrelerini programlar yardımıyla değiştiremezsiniz. Halbuki sahip olduğumuz biyobilgisayar yaratılış itibarıyla öyle programlanmıştır ki, programı iyi kullandığımız sürece yeni devreler oluşmakta ve kendi kendini geliştirmektedir. Kendinizi yormadan kolayca hatırladığınız bilgiler hücreler arası sağlam ve kalıcı bağlar sonucu ortaya çıkar. Şu halde hızlı öğrenme ve kalıcı bir hafıza gücüne sahip olmanın üçüncü önemli adımı düşünme tarzının beyin hücreleri arasındaki bağların artması ve güçlendirilmesi ile ilgili olmaktadır.

Eğitim neden eğitmiyor?

Mevcut eğitim, nedenini sorgulamadan söyleme-konuşma yoluyla "doğruları aktarma" temeline dayanmaktadır. Bu eğitim sürecinde öğrenci yüklenen bilgileri daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmemekte "muhakeme-akıl yürütme-yorumlama vb zihni boyuttan uzak bir şekilde sadece hafızaya yığmaktadır. Bu yüzden bu süreçte beyin "sağ lobu" öğrenmeye dahil olmadığı gibi yeni "sinir bağı" oluşumu da söz konusu olmamaktadır.

İşte bu yüzden her türlü "tekrar" ve

"bilgiyi aktarma" işlemleri ve de öğretme çabalarının beynin düşünce yapısının oluşumuna (ağ tabakalarının gelişimine) katkısı olmamaktadır. Bu gerçek ışığında ülkemizde uygulanan ezberci eğitim sisteminin "eğitsel hedeflerine" neden ulaşmadığını, insanların neden düşünmeyi öğrenemediği ve yetkililerin ve topyekün insanımızın problemler karşısında neden aciz kaldığı daha iyi anlaşılmaktadır.

Kuran'da "faydası olmayan bilginin peşine düşme (İsra, 36)" ayeti pratiğe dönüşmeyen "kuru bilgiye" karşı insanın dikkatli olması istenir. Hz. Peygamberin "faydası olmayan ilimden Allahım sana sığınırım" duası da konumuz açısından ilgi çekicidir. Kuran-ı Kerim'de yer alan "kitap yüklü merkep" ibaresi habire bilgi yüklemeye çalışan ve öğrencilere bilgi hamalı olmaktan öte bir meziyet kazandıramayan eğitim yapımızla uyuşması ilginçtir.

Beyin öğrenme mekanizmasını ve gücünü harekete geçiren aktif eğitim modellerinden birisi "senaryo temelli-proje destekli eğitimidir. Dersler "temsil" halinde sunulunca, yani anlamlı senaryolarla birleştirildiğinde dersler sınıfların "suni duvarları" arasına "hopsolmaktan" kurtularak "gerçek hayatla" birleşmekte, yaparak ve yaşayarak "gerçek öğrenme" gerçekleşmektedir. Beynin sağ lobu da öğrenme faaliyetine dahil olduğundan verim olağanüstü yükseltmektedir.

Dileğimiz yaratılışa ve eğitim gerçeklerine ters bir şekilde sürdürülen eğitimin sorgulanarak bir an evvel beyin gerçeklerine riayet eden aktif eğitim modellerinin hayata geçirilmesidir.

Kuran-ı Kerim'de yer alan "kitap yüklü merkep" ibaresi habire bilgi yüklemeye çalışan ve öğrencilere bilgi hamalı olmaktan öte bir meziyet kazandıramayan eğitim yapımızla uyuşması ilginçtir.

Öğrencilerle Etkili İletişim Kurmanın Püf Noktaları

Hepimiz özel ve meslekî hayatımızda insanlar üzerinde olumlu bir etki bırakmak isteriz. Bizi buna sevk eden yeni bir iş almak, müşterimizi kaybetmemek, dostlukları sürdürmek, davranışları değiştirmek veya evlilik ve aile ilişkilerini düzeltmek düşüncesi olabilir.

Öğrencilerimizi etkileme işini, öğretmenler olarak nasıl başaracağız? Başka insanların hayatlarını derinden ve ahlakî açıdan nasıl etkileyebiliriz? Bu çalışmamızda insanları etkileme stratejilerini öğretmenlik mesleği açısından ele alacağız.

Öğrencileri etkilemenin başlıca üç yolu vardır:

1. Örnek olmak (Örnek olursanız, öğrencilerinizin görmelerini sağlamış olursunuz).
2. İçten ilişkiler kurmak (Öğrencilerin duygusal zekalarına hitap etmiş olursunuz).
3. Bilgi vererek yol göstermek (Öğrencilerinize rehberlik etmiş olursunuz).

Şimdi bu etkileme yollarını ayrıntılı olarak görelim.

I. ÖRNEK OLMAK:

Kim Olduğumuz ve Nasıl Davrandığımız

Nazik olmayan şeyleri söylemekten kaçının. Özellikle sinirli, tahrik edilmiş durumdaysanız veya yorgunsanız nazik olmaya kendinizi zorlayın. Bu şartlarda kaba ve eleştirici sözler kullanmamak kişisel olgunluğun en yüce biçimidir. Kendi sa-

vaşlarımızı kendi içimizde çözmeyi, güdülerimizi doğru seçmeyi, doğru bakış açısı ve kontrolü elde etmeyi, düşüncesizce yanlış şeyler söylememeyi ve ters davranışlarda bulunmamayı öğrenmeliyiz.

Öğrencilerinizle sabırlı geçinmeye çalışın. Stresli iken sabırsızlığımız su yüzüne çıkar. İstemediğimiz şeyler ağızımızdan kaçabilir veya tam tersi de olabilir, yani suskunlaşabiliriz. Sözler yerine duygu ve yargılayıcı tavırlarımız ile iletişim kurarsak, incinmiş duygulara ve gerilmiş ilişkilere yol açabiliriz. Hayat sabır gösterilmesi gereken durumlar açısından bize bol fırsatlar sunar.

Bir insana kendisinin önemli olduğunu hissettirmenin bir çok yolu vardır: Bir tebessüm, bir mesaj, bir telefon, bir güzel söz vb. Ancak en etkili yolu onu dinlemektir.

Kişinin kendisiyle, davranışını veya performansını ayırt etmeyi bilin: Kötü davranış ve düşük performansları eleştirmeden önce kişilerle iletişim kurmalı, kıyaslamalardan ve yargılardan uzak durarak onlarda öncelikle özdeğer ve özsaygı duygusunu geliştirmeliyiz. Bunu yapmak için de önce kendi özdeğer duygumuzu geliştirmemiz gerekir.

Adil hizmet verin: Ayrım gözetmeden insanlara iyilik yaptığımız zaman kendimize duyduğumuz öz saygımız artar. Fedakarca hizmet, etkilemenin en güçlü yollarından biridir.

Tepkisel cevaplar yerine etkisel cevapları seçin: Yaptıklarımız, bildiklerimiz kadar etkili değildir. Önce bakış açımızı seçip daha sonra nasıl hareket edeceğimize karar vermeliyiz. Seçmek, tavır ve hareketlerimiz için sorumluluk üstlenmek ve başkalarını suçlamaktan vazgeçmek demektir. Seçme gücümüzü kullanmazsak hareketlerimiz şartlarla belirlenir. Gerçek özgürlük, bizim dışımızdaki şeylerin ve kişilerin bizi nasıl etkileyeceğini belirleyebilmektir.

Öğrencilerinize verdiğiniz sözleri

tutun: Öğrencilerimizi etkilemenin bir yolu da verdiğimiz sözlere ve aldığımız kararlara sadık kalmamızdır. Söz verip tutma yetisi kendimize ve bütünlüğümüze duyduğumuz inancın bir göstergesidir.

Etki alanına odaklanın: Kontrol edebildiğimiz şeylerle ilgili olumlu işler yapmaya yoğunlaşırsak etki alanımızı genişletebiliriz. Dolaylı kontrol problemleri ise etkileme yöntemlerimizi değiştirmeyi gerektirir. Örneğin “Keşke öğrencim beni anlayabilseydi” dediğimiz zamanlar olur, ama pek azımız öğrencimize problemimizi anlatmak üzere onun dilinden konuşmak için gerekli hazırlığı yapmış ve öğrencinin de kendi problemleri olabileceğini düşünmüşüzdür.

8. Sevgi yasalarıyla yaşayın: Sevgi yasalarıyla yaşadığımız zaman hayatın yasalarına uymayı da başarabiliriz. İnsanlar, özellikle de katı ve kendine yeten birisi görüntüsü veren insanlar, gerçekte içten içe muazzam derecede hassastırlar. Bu insanları kalbimizle dinlediğimiz vakit, bize bu gerçeği itiraf edeceklerdir. Onlara şartsız sevgi göstererek onları etkileyebiliriz.

İnsanların en iyiyi yaptıklarına inanarak onları etkileyebilir ve içlerindeki iyiliği çıkartabilirsiniz. Kişilerin çoğu onlara nasıl davranılırsa o şekilde karşılık verir.

II. İLİŞKİLERDE İÇTEN OLMAK: Öğrencimi Anlıyor ve Ona İlgi Gösteriyor muyum?

Başkalarının potansiyel olarak iyi olduğunu varsayın: İnsanların en iyiyi yaptıklarına inanarak onları etkileyebilir ve içlerindeki iyiliği çıkartabilirsiniz. Kişilerin çoğu, onlara nasıl davranılırsa o şekilde karşılık verir.

Önce anlamaya çalışın sonra anlaşılmaya: Kişilerle iletişim kurarken tüm dikkatimizi vermemiz, tüm benliğimizle olay yerinde hazır bulunmamız gerekir. Daha sonra empati kurabilir, yani olayları başkalarının gözünden görüp onların gözlüklerini takabiliriz. Bunu yapmak için cesaret, sabır ve iç güvenliğe sahip olmamız gerekir. Öğrenciler, sizin kendilerini onları anladığınızı hissetmezlerse sizin etkilemenize de açık olmazlar.

Açık ve dürüst ifade ile soruları ödüllendirin: Öğrencilerimizi çoğu zaman cezalandırırız; hüküm verir, küçümser, utandırırız. Onlar da içlerine kapanır, kendilerini korumaya ve soru sormamaya başlarlar. Verimli ve dürüst bir iletişimin önündeki en büyük engel, eleştirme ve yargılama eğilimidir.

Anlayışlı bir karşılık verin: Anlayışlı karşılık size şu üç faydayı sağlar:

- 1) Problem ve duyguları anlama seviyeniz yükselir.
- 2) Sorumlu bağımsızlık konusunda yeni bir cesaret ve büyüme elde edersiniz.
- 3) İlişkide gerçek güven ortamı oluşturursunuz.

Suçlanırsanız cevabını verin: Bir öğrenciniz sizi olur olmaz suçlamaya yeltenirse ve bunu sürdürürse durumu aydınlatın. Bunu yapmazsanız suçlama

üzerinde iş çığırından çıkana kadar kara kara düşündür durur, sonra da daha fazla incinmemek için kendinizi savunmaya geçersiniz. İlk aşamada konuyu açıklarken düşünce ve duygularınızı belirtin. Bunu yaparken öfkeyle hareket etmeyin, karşınızdaki kişinin onurunu ve hayiyetini incitmemeye gayret edin.

Hatalarınızı kabul edin, özür dileyin: Ağır biçimde incindiğimizde geri çekilir, içimize kapanır, kendimizi kafamızın içindeki demir parmaklıkların ardına hapsederiz. Bundan kurtulmanın tek yolu, hatalarımızı itiraf etmek, özür dilemek ve bahaneler yaratmamaktır.

Tartışmaları bırakın, uçup gitsinler: Süregelen tartışmalara veya yersiz suçlamalara cevap vermeyin. Cevap vermeye kalkarsanız sadece düşmanlık ve öfkeyi büyütürsünüz. Sakin sakin işinize bakarsanız karşınızdaki kişi sorumsuz ifadelerinin doğal sonuçlarında boğulur gider. Sakın kısır döngüye girmek gibi bir hata yapmayın. Aksi taktirde karşınızdaki kişinin zayıflıkları bizim zayıflığınız olur ve bunu yapmak gelecekteki yanlış anlamaların tohumlarını atar.

Dengeli olun: Öğretmen kendini işine, toplumsal projelere veya başka insanların hayatlarına adanmış olabilir. Ancak bunların yanında öğrencilerinizle derin ve anlamlı bir ilişki kuramamış da olabilirsiniz. Bu tür bir ilişki geliştirmek daha fazla alçakgönüllülük ve daha çok sabır ister. Çoğu zaman çoğunluğun ilgisini çekelim derken önemli olan kişileri ihmal ederiz. Bazen de zaman ayırıp kendimizi bütünüyle bir tek özel insana vermemiz gerektiğini biliriz. Özel sorunları olan öğrencilerimize zaman ayırıp tüm dikkatimizle ve ders vermeden veya kıyaslamadan onları dinlemeliyiz.

*Yargılama,
kıyaslama
ve reddetme,
savunmacı
davranışlara
yol açar.
Kabul
edilmek ve
değer
verilmek
kişiyi
savunma
ihtiyacından
kurtarır.*

“*Senin benimle ne kadar ilgilendiğini bilmeden, ne kadar bildiğinle ilgilenmem.*”
Birisi sizin kendisiyle gerçekten ilgilendiğini hissederse; sizin onun problemlerini gerçekten anladığınızı anlarsa, o kişi aynı zamanda sizi etkilediğini de düşünür. İşte o zaman kendisini tamamen size açar.

Sizi dostlarınıza, ailenize, iş arkadaşlarınıza ve müşterilerinize bağlayan şeylere ayırdığımız dikkat ve ilgiyi sürekli yenileyin. Bireysel görüş farklılıklarını ikinci plana atarak ilişkilere odaklanın.

Önce karşınızdakileri anlamaya çalışın: Biz başkalarını, onların bizi ne kadar etkilediklerini düşündükleriyle orantılı olarak etkileriz. Bir özdeyiş der ki: “Senin benimle ne kadar ilgilendiğini bilmeden, ne kadar bildiğinle ilgilenmem.” Birisi sizin kendisiyle gerçekten ilgilendiğini hissederse; sizin onun problemlerini gerçekten anladığınızı anlarsa, o kişi aynı zamanda sizi etkilediğini de düşünür. İşte o zaman kendisini tamamen size açar.

Kişiyi ve olayı kabullenin: Bir insanı değiştirmekte veya geliştirmekteki ilk adım onu olduğu gibi kabul etmektir. Yargılama, kıyaslama ve reddetme, savunmacı davranışlara yol açar. Kabul edilmek ve değer verilmek kişiyi savunma ihtiyacından kurtarır. Ayrıca gelişmeye yönelik doğal eğilimi güçlendirir.

III. YOL(LAR) GÖSTERİCİ OLMAK

Bizim toplumumuzda rehberlik kavramı henüz yeterince anlaşılmadı. Rehberlik, öğrencinin yaşına, yeteneklerine, dünya görüşüne ve kültürüne göre onu yönlendirmek, yollar göstermek şeklinde uygulanmaktadır.

Derslerinizde konuşmaya başlamadan önce aklınızı ve kalbinizi hazırlayın: Bazen bir şeyi nasıl söylediğiniz, ne söylediğinizi daha iyi açıklayabilir. Örneğin; öğrencileriniz okulda sizden tonla şey istemeden önce durun ve kontrolünüzü kaybetmemeye çalışın.

Onları can kulağı ile dinlemeyi ve onlara tüm dikkatinizi vermeyi seçin.

Kavgadan ve kaçmaktan sakının: Pek çok insan farklı görüşte olduklarında ya kavgaya tutuşur ya da kaçarlar. Öğrencilerimizle ilişkilerimizde bu şekilde davranırsak bir yere ulaşamayız. İnsanların diğer canlılardan farklarının konuşarak anlaşma yolunu bulduklarını öğretmen bizzat göstermelidir.

Öğretmeye zaman ayırın: Farklılıklar büyük öğrenme anları yaratır, fakat öğretilecek zaman vardır ve öğretilmeyecek zaman vardır. Kişiler tehdit altındaysa, uygun öğretim zamanı değildir; onlara daha güvenli ve alıcı bir ruh hali içinde oldukları zaman yaklaşmak gerekir. Eğer kızgın ve hüsranda değilseniz; içinizdeki sevgi, saygı ve içgüvenlilik duygusu mevcut ise ve karşınızdaki kişi yardım ve desteğe ihtiyaç duyuyorsa uygun öğretim zamanıdır. Unutmayın, yansıttıklarınızla aslında her zaman bir şeyler öğretiyorsunuz.

Sınırlar, kurallar, beklentiler ve sonuçlar üzerinde hemfikir olun: Bunlar dikkatlice oluşturulmalı ve bunların üzerinde anlaşma sağlanmalıdır. Kişisel güvenlik temelde adalet duygusundan doğar; bizden neyin beklendiği, sınır, kural ve sonuçların ne olduklarını bilmekten geçer.

Vazgeçmeyin ve teslim olmayın: Öğrencileri davranışlarının sonuçlarından korumaya kalkmak pek doğru bir iş değildir. Böyle yaparak onlara kendilerini yetersiz ve aciz hissetmelerini öğretiriz. Sorumsuz davranışlarını mazur görmemeli ve bunlara göz yummamalıyız.

Yol ayırımlarında orada olun: Hiçbirimiz en çok sevdiğimiz insanların kısa vadeli, duygusal bakış açıları ve kişisel gü-

vensizlikler ile, uzun vadeli sonuçları olan önemli kararları almalarını istemeyiz. Bu insanları nasıl etkileyebiliriz? Öncelikle, harekete geçmeden önce düşünün. Sonra şunu anlayın: İnsanlar ne bildikleriyle değil, ne hissettikleriyle davranma eğilimindedirler. Motivasyon akıldan çok kalbin işlevidir. Mantığımızın başkalarının duygu ve düşünceleriyle iletişim kurmadığını hissettiğimiz zaman, onların dilini bir yabancı lisanmışçasına, kınamadan ve reddetmeden anlamaya çalışmalıyız. Bu çaba saygıyı gösterir ve savunmayı azaltır; kavgaya etme ihtiyacını düşürür ve doğruyu yapma arzusunu korur.

Mantık ve duygu dilini konuşun: Mantık ile duygu dili, birbirine yabancı iki dil kadar birbirinden farklıdır. Ortak bir dilimiz olmadığını kavradığımız zaman şu dört yoldan biriyle anlaşırız:

- 1) Zaman tanıyın; isteyerek zaman tanırsak bunun kıymetini bir başkasına aktarırız.
- 2) Sabırlı olun; sabır da verdiğimiz değeri gösterir ve şu mesajı verir: "Seninle aynı hızda gideceğim; seni beklemekten dolayı mutluyum; sen buna değersin."
- 3) Anlamaya çalışın; çünkü anlamaya yönelik samimi bir çaba, kavgaya ve savunma gereğini ortadan kaldırır.
- 4) Duygularınızı açıkça dile getirin; sözlü olmayan ifadelerinizle tutarlı olun. *Yetki verin:* Bunu yapmak cesaret

ister çünkü başkalarının, bizim zamanımız, paramız ve ünümüz üzerinde hata yapma riskleri vardır. Bu cesaretin içinde sabır, özdenetim, başkalarındaki potansiyele olan inanç ve bireysel farklılıklara duyulan saygı vardır.

Öğrencilerinizi, anlamlı projelerin içine dahil edin: Anlamlı projelerin insanlar üzerinde olumlu etkisi vardır. Ancak bir öğretmen için anlamlı olan şeyler bir öğrenciye anlamsız gelebilir. Öğrenciler, projelerin planlamasında ve düşünme sürecinde yer almışlarsa, bunları anlamlı bulurlar. Böyle projeler olmaksızın, hayat anlamını yitirir. Hayat nerede olduğumuzla nerede olmak istediğimiz arasındaki gerilim ve uğruna çalışmaya geçecek bir amaçla beslenir.

Öğrencilerinizi hasat kanunıyla eğitin: Toprağı hazırlama, tohumlama, sürme, sulama, yabancı otlarla mücadele ve ekini toplama yöntemini öğretin. Doğal süreçler üzerinde yoğunlaşarak ne ekersek onu biçeceğimizi onlara gösterin.

Doğal sonuçların sorumlu davranışını öğretmesini sağlayın: Yapabileceğimiz en nazik işlerden biri, doğal veya mantıksal sonuçların onlara sorumlu davranmayı öğretmesini sağlamaktır. Bu durumdan veya bizden hoşlanmayabilirler, ama onların gelişimi için buna katlanabiliriz.

İnsanlar ne bildikleriyle değil, ne hissettikleriyle davranma eğilimindedirler. Motivasyon akıldan çok kalbin işlevidir. Mantığımızın başkalarının duygu ve düşünceleriyle iletişim kurmadığını hissettiğimiz zaman, onların dilini bir yabancı lisanmışçasına, kınamadan ve reddetmeden anlamaya çalışmalıyız.

✘ Hiç kimse başarı merdivenini elleri cebinde tırmanmamıştır./J.Keth Moorhead

✘ İlerlemenizin önündeki en büyük engel kendinize güvensizliğinizdir./Richard Wilkins

✘ Yeteri kadar nedeniniz varsa, her şeyi yapabilirsiniz./Jim Rohn

Mehmet Akif İnan'la Ankara Fen Lisesi'nde 14 Yıl

Kendisini 1986'nın Nisan ayında tanıdım. Aynı yıl gelmiştik Ankara Fen Lisesi'ne. Ben genç bir öğretmenken, o tecrübeli bir edebiyatçıydı. O zamana kadar şahsen görmemiştim; ama "Mavera"dan adını hatırlıyordum. Mehmet Akif İnan öğretmenler odasının arka kısmına geçer, arka arkaya sigara içerdi. Az konuşurdu. İç dünyasının sesini dinlerdi. Özellikle son yıllarda daha da durgunlaşmıştı. Düşünceliydi. Yalnız kalmayı yeğliyordu.

Öğretmenler toplantısında hemen hemen hiç konuşmazdı. Ancak okulda olsun ya da başka bir yerde olsun ortamını buldu mu farklı bir kişiliğe bürünürdü. Gerçek kişiliği ortaya çıkardı. O, büyük düşüncenin adamıydı. Küçük ve basit konular onun ilgisini çekmezdi, onu sıkardı.

Hayatın kuralları Akif Ağabeyi sıkardı. Bundan dolayı olabildiğince rahat yaşamayı severdi. O, sınıfta da müfredatın katı kurallarına bağlı kalmazdı. Edebiyat öğretmeninden ziyade o, bir edebiyatçıydı. Bizlerden en önemli farkı da buydu. O şair, yazar, sendikacı ve iyi bir hatipti.

Sanatçı kişiliğiyle sınıfta öğrencilerini usandırmazdı. Onların ilgisini edebiyata, sanata çekmesini bilirdi. Gür sesiyle güzel şiirler okur, o şiirleri sanatçı bakışıyla yorumlar ve hatıralarla süslerdi. Bu tarz dersler de öğrencilerin ilgisini çekerdi. Teneffüslerde ilgili öğrenciler etrafını kuşatır, yarım kalan sohbet dışarı taşardı. Fen ve matematiğe ilgi duyarak bu okula gelen öğrenciler buradan Akif Hoca'nın etkisiyle edebiyatı severek ayrılırlardı. Üniversite okuyan, hayata atılan öğrenciler kendisini sık sık ziyarete gelirdi.

Sevilen bir öğretmendi. Hatırlıyorum da hastalığı sırasında "Öğretmenler Günü" toplantısına gelmişti. Zayıflamıştı, halsizdi; ama sıcak ortamdandan çok memnundu. Sürekli gülümsüyordu. Sigara içemiyordu. Çünkü sigara kendisini bıraktıktan sonra da o da sigarayı bırakmak zorunda kalmıştı. Öğrencilerinin sevgisi onu ayakta tutuyordu. Konferans salonunda kendisine çok büyük sevgi gösterisinde bulunulmuştu.

Bu herkese nasip olmayacak kadar büyük bir sevgiydi. Bu sevgiye gülümseyerek karşılık veriyordu.

İnsanları etkileyen, insanlar üzerinde otorite kuran bir kişiliği vardı. Etkileme gücü, bilgisi tecrübesi ve Türkçeyi güzel kullanmasıyla gerçekleşirdi. Kolay kolay kızmazdı. Bazen farklı düşüncelere tahammül edemezdi. Aniden sinirlendiği olurdu. Hemen kaşlarını çatır, sesini gürleştirir, bağırarak konuşurdu. Zaman zaman kızdığı da olurdu. Ama genelde yumuşak ve nazikti. Sevdiği insanı sonuna kadar severdi.

Öğrencilerine ve öğretmenlerine kitap okumayı öğütlerdi. Branşımızda en iyisi olmamızı söylerdi. Bütün arkadaşları akademik çalışma yapmaya özendirirdi. Yüksek lisans ya da doktora yapanları sürekli desteklerdi. Kariyer yaparak üniversite hocası olmamızı çok isterdi. Kendisi de zaman zaman kariyer yapmanın üzüntüsünü dile getirirdi. Okuyan, düşünen ve yazan arkadaşlara ayrı bir ilgi gösterirdi. Yeniliğe açıktı. Ona göre öğretmen yeniliğe açık olmalıydı ve sürekli kendisini yenilemeliydi.

Türkçeyi güzel kullanmak için şiir ezberlemeyi gerekli görürdü. Bundan dolayı öğrencilerine Türk şiirinin güzel örneklerini ezberletirdi. Şiir ezberleyen ve

Edebiyat öğretmeninden ziyade o, bir edebiyatçıydı. Bizlerden en önemli farkı da buydu. O şair, yazar, sendikacı ve iyi bir hatipti.

Mehmet Akif İnan

güzel okuyan öğrencilerine sözlü notu verirdi. Bir öğrencisi, bu anısını pişmanlık duygusu içinde bana şöyle anlatmıştı: “Hocamız bize, ‘Kim edebiyatımızın güzel şiirlerinden birini ezberler ve güzel okursa onun sözlüsüne yüz vereceğim’ derdi.

Biz de kolayından yüz almak hevesiyle hocanın hoşuna gidecek bir şiir ezberler ve yüz alırdık. Yine bir gün bir şiir ezberlemiştim. Bir arkadaşın edebiyatının beş düşmesi gerekiyordu. Arkadaşın ricası üzerine kalktım, şiiri okudum. Hoca “Numaran kaç?” dedi. Arkadaşın numarasını söyledim. Çünkü hocamız bizleri ismen pek tanımıyordu. Böylece arkadaşın ortalaması beş düştü.”

Akif hocam, dünyasını değiştirene kadar birlikte çalıştık. Yıllarca aynı binada oturduk. Aynı yurtta belletmen olduk. Hayatı boyunca hep eğitimin içinde olmuş, rahmetli olana kadar da bu konulara kafa yormuş, değerli bir insandı. Allah rahmet eylesin.

Mehmet Akif İnan Rasim Özdenören ile...

SÖYLEŞİ

Ali
Güneş

Türkiye’de Eğitimin İçinde Bulunduğu Problemler Hakkında Prof. Dr. Ahmet İNAM ile Söyleşi

Ali Güneş: Türkiye’deki eğitim problemleri hakkında neler düşünüyorsunuz? Problemlerin asıl kaynağı size göre nedir?

Ahmet İnam: Türkiye’de eğitimin problemleri genel olarak Türk kültürünün, Türk insanının Türkiye’deki hayatı ile ilgili problemlerinden çok ayrı değildir, diye düşünüyorum. Büyük problemlerden biri, alt yapı problemi.

Bu alt yapı problemleri; bina, laboratuvar, öğretmen, ders araç ve gereç eksikliği gibi problemlerdir. Bunlar tabii eğitimle uğraşan iktidarların çözmeyle düşüneneceği problemlerdir. Benim üzerinde duracağım asıl konu eğitim politikası olabilir. Eğitim politikası da genellikle “Nasıl bir dünya istiyoruz?” ve “Nasıl bir insan bu dünyada yaşasın?” sorusuyla çok yakından ilgilidir. Bunu zaman zaman milli eğitim bakanları dile getirirler de, milli eğitim politikalarımızda böyle bir şey olduğundan çok emin değilim. Ama hiçbir hükümetin eğitim konusunda geliştirdiği doğru dü-rüst ve sonraki hükümete de geçebilecek biçimde çok iyi irdelenmiş, temelleri oturtulmuş bir politikasının olmadığını görüyoruz. Sıkışınca tabii Cumhuriyet ilkeleri deniyor, Atatürk deniyor, atılcı iş yapabilen, hayatın sorunlarıyla baş edebilen insan deniyor.

kadar iyi niyetli, çalışkan ve açık görüşlü insanlar varsa da böyle bir eğitim politikasının günlük hayatın ufak tefek kaygılarını aşabileceği söylenemez. “Bizim parti, öbürlerinin partisi; bizden olanlar, bizden olmayanlar; benim adamımın buraya tayini, öbürünün şuraya tayini, müsteşar kim olacak, yardımcısı kim olacak?” gibi kaygıların uzağında olabilen insanların oluşturabileceği, bir Türkiye-Dünya anlayışı olan; geleceğin dünyası nereye gitmektedir, Türkiye burada nasıl bir tavır alacaktır, Türkiye’de yaşayan insanların hayatı nasıl bir hayat olacaktır gibi düşünceler geliştirebilecek ve bunu da basamaklıp biçimde yapmayacak. Profesyonelce kurulan bir takım şirketler bu tip soruların cevaplarını bulabiliyorlar. Yani bu Batıda bir endüstridir. Siz “eğitim nasıl olmalı?” diyorsunuz danışmanlık şirketine, problemlerinizi söylüyorsunuz, şirket sizin adınıza bir sürü senaryolar veya çözümler üretebiliyor. Bu da çok profesyonelce olmuş bir şey.

Ali Güneş: Dünyaya ve Türkiye’ye baktığımız zaman eğitim bilimleri alanında çok büyük araştırmalar ve tezler var aslında, ancak neden eğitim problemleri çözülüyor. Uygulamalardan kaynaklanan sıkıntılar var, diyebilir miyiz?

Ahmet İnam: Haklısınız. Bugün Türkiye’de eğitim bilimi ile uğraşan 2000-3000 akademisyen var, bunlara araştırma görevlilerini de dahil edebiliriz. Korunç bir potansiyel ve güç var eğitim politikalarını belirleyecek; ancak sıkıntının uygulamalardan kaynaklandığını sanmıyorum. Eğitim fakültelerinde yapılan eğitim biraz memur zihniyeti ile yapılıyor. “Ben bu fakültedeyim, başka bir yerde değilim, bu fakültede de eğitim konusunda şu tezler yapılacak, şu dersler alınacak” deniliyor ve o insanlar, o çalışma-

Hükümetin eğitim konusunda geliştirdiği doğru dü-rüst ve sonraki hükümete de geçebilecek biçimde çok iyi irdelenmiş temelleri oturtulmuş bir politikasının olmadığını görüyoruz. Sıkışınca tabii Cumhuriyet ilkeleri deniyor, Atatürk deniyor, atılcı iş yapabilen, hayatın sorunlarıyla baş edebilen insan deniyor.

ları (tezleri, yayınları vb.) yapma ihtiyacı hissediyorlar; ama bunları yaptığınız zaman, yaptığınız çalışmalar Türkiye'deki eğitim hayatını nasıl dönüştürebilir? Böyle bir kaygı çok da olmuyor doğrusu. İşte, bir şey yapıyoruz, biz de çalışıyoruz, araştırma yapıyoruz, görüntüsü içerisindedirler sanki, diye düşünüyorum. Hiç kaygıları yoktur eğitimci arkadaşların, demek istemiyorum. Ancak, eğitim politikası üzerine düşünebilmek demek, yaşama politikası üzerinde düşünebilmek demektir. Onların alışlagelen deyişleriyle; vizyonlarında ve misyonlarında sorunlar olduğunu düşünüyorum; Çünkü eğitici-lik, hep böyle olagelmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemlerine bakınca, eğitime biraz gönül vermiş insanların, biraz memur olmaktan öte bilge, yol gösterici, aydınlatıcı insanlar olmaları gerektiği görülüyor. Oysa bizde “ya bize de eğitim fakülteleri lazım eğitimleri için Amerika'ya 3 tane adam gönderelim; doktora yaptıralım; getirelim, şu şu dersleri koyalım. Zaten dışarıda ne yapıyorsa, ondan aşağıda kalmadığımızı gösterelim türünden, bizim AB'ye girmek için yaptığımız manevralara benzeyen ama aslında *hayatımızın o derin kökleriyle birleşmeyen bir eğitim entelektüel çalışma işleyişi var*. Onun için de çok faydası olacağını doğrusu çok düşünmüyorum. Yüzlerce makale yayınlıyor: Coğrafya dersi nasıl verilmeli? Kimya nasıl anlatılmalı? Beden eğitiminde ne yapmak lazım? Sanat eğitimi nasıl verilmeli? Kitaplar çıkıyor, tezler yapılıyor, makaleler yayınlıyor.

Ali Güneş: Şimdi gündemde olan; çoklu zeka teorileri, duygusal zeka, NLP konuları var, ancak temelde nasıl bir problem var? Yaşam politikaları dediğiniz, eğitim felsefesinin oluşturulmasında mı bir problem var?

Ahmet İnam: Güzel, benim orda gördüğüm; eğitimle uğraşan arkadaşların yaptıklarına (Belki Batılı belki de biraz Marksist anlamda) “yabancılaşmalarından” kaynaklandığını düşünüyorum. Yani; ne yaptıklarını ve ne adına uğraştıklarını insanlar, zaman içinde unutabiliyorlar veya öyle bir çevre içine düşüyorlar ki:

“Ben burada ne arıyorum? Bütün bu çalışmalarını niye yapıyorum, bütün bu çalışmalar neye yarayacak?” diyorlar. Eğitim felsefecilerimiz var, eğitim müfredat araştırmacılarımız var, bir sürü kalabalık insan görüyorsunuz; ama bu kalabalık insanların: (tıpkı Sovyetler döneminde ki bürokratlarda olduğu gibi) “Şu kadar memur alacağız, hepsine masa alacağız, sandalye alacağız” meselesi. Ama o kadar memuru neden alıyoruz? O memurlar gerçekten bizim içine düştüğümüz eğitim problemlerinin çözümüne bir katkıda bulunabiliyorlar mı? Ondan çok emin değilim. Galiba bu iş yine yukarıdan çözülecek gibi. Yukarıdan demek, birtakım insanlar gelecek, “bizim politikamız böyle olacak” anlamında demek istemiyorum; ama bu tip çalışmalara bir ruh getirmek, bir hava getirmek lazım. Şimdi mesela deniyor ki üniversitedeki eğitimi yükseltmek için üniversiteleri, şu şekilde düzenleyelim: Herkes yabancı yayın yapsın. Bu yayınlar da çok değerli akademik dergilere konsun. A tipi, B tipi, C tipi yayınlar olsun filan. Biz Türk insanında, pragmatik tedbirler alma durumu söz konusu. Sanıyoruz ki bir takım kurumlar, bir takım dersler, bir takım düzenlemelerle biz, bu işi çözeriz. Oysa *düzenlemeler bir araçtır*. Yani biz, düzenlemek için bunları yapmıyoruz. Düzenleyerek eğitimimizdeki sorunları çözmek istiyoruz. Eğitimizdeki sorunlardan bir tanesi; **ne adına**

*Ben burada ne arıyorum?
Bütün bu çalışmalarını niye yapıyorum, bütün bu çalışmalar neye yarayacak?*

eğitim yapıldığı konusundaki bilinç eksikliğidir. Bugün binlerce kişinin (üniversite kapısında bekleyen ve üniversite okuyan) nedir amacı? Diploma almaktır. O diplomayı niçin alıyor? Çünkü hayatta, hem toplumsal konumu yükselsin, hem karnı doysun, istiyor. Ama, onun dışında “Benim, bu öğrendiğim **bilgi ile olan ilişkim nedir?**” diye düşünülüyor. Bilginin kendi içeriği ile ilişki yok; çünkü temel kaygı, diplomaya sahip olmaktır. İlköğretimden başlayarak insanlar test sınavlarıyla bir takım yarışmalar içerisine sokuluyor ve siz genç bir insan olarak sanıyorsunuz ki; bir takım sınavları başarı ile verebilirim bir takım test sorularını çözebilirim, işte benden isteneni gerçekleştirmiş olurum ve annemi, babamı, aile çevremi, sevgilimi mutlu etmiş olurum. Kendimi de mutlu etmiş olabiliyorum. Peki sen bilgi ile ilişkiye geçen birisisin, bilgi edinen, bilgiyi özümsemeye çalışan ve bilgideki sorunları çözmeye çalışan birisisin. Bilgi ile sen nasıl yaşayacaksın? Öyle bir sorun yok. Bir biçimde “Bunu al ve bunu da, daha önceden belirlenmiş mekanik yollarla geliştir.” Yani; “bilgini al, öğren ve bak: Neler eksiktir veya nerede, nasıl yayın yapmak gerekir. Oralarda o açıkları bul ve oralarda yayın yap, o yayınlar doğrultusunda ne olacaksın, (Yrd. Doç., Doç) unvanlarını al.” Peki biz bunları neden yapıyoruz? Yani, şu YÖK yasası tartışmalarında da gördüğünüz gibi bir takım kurumsal ve yasal düzenlemelerle biz, eğitimimizi düzenleyeceğimizi ve çözeceğimizi sanıyoruz. Peki, buradaki ruh nerededir? Bilgi ile olan ilişki nedir? O bilgiyle bizim tavrımız ne olacaktır? Yani bilgi dediğimiz şey: Bir yerlerden alınacak, edinilecek yabancı kitaplardan veya yabancı araştırmacıların bir takım sonuçlarından veya bizde ki TÜBİ-

TAK' lar TÜBA' lar her neyse, işte onları (yabancıları) taklit eden bir takım kurumsal çalışmalardan ve oradaki kurumsal çalışmaları ne pahasına olursa olsun (unvanlar, proje gerçekleştirmeler, paralar) beklentilerle yürütmeye çalışmak... Bu değildir ki ! Yani eğitime bakışımızda, bilginin kendisi gözükmüyor ortada. Bilgi hakikat araştırması ise, hakikat araştırması nasıl bir araştırmadır? Araştırmacı kimdir, neden araştırır? Bir şeyi bilmek demek, özümsemek demek, o özümsemeye çabasına uygun bir hale gelmek demektir. Dönüşebilmek demektir. Benim bir matematik problemini anlayabilmem için bende bir takım dönüşümler gerekir. Yani bu psikolojik noetik, bakış açımda büyük değişiklikler olması gerekir ki ben matematik problemlerini yaklaşılabileyim ve problemleri anlayabileyim; ama ben onu görmüyorum ki! Ben, matematik problemlerini kurnazlıkla mekanik bir biçimde işte bu sorulursa nasıl cevap verilir? Acaba bu uğraştığım istatistik sorunu konusunda son çıkan makalelerde kim ne demiş? Acaba ben kes- yapıdır şeklinde biraz oradan, biraz buradan alsam, azıcık şunu uygulasam, bir doktora tezi çıkarabilir miyim?” Dikkat ederseniz bilginin kendisiyle ilgili bir şey yok. Bilgi ile ben neyi başarabilirim ve sosyolojik olarak içinde bulunduğum akademik cemaatte nasıl kendimi ispat edebilirim? İyi de sen bu cemaat içinde kendini ispat etmek için var değilsin. Sen, bilgiyle olan ilişkin ve bilgiye yaptığın katkıyla o cemaat içinde yer alacaksın. Yoksa, bir takım kurnazlıklarla bilginin içine girmeden, sadece malumatfuruş ağzından, sürekli anlamlı- anlamsız bir sürü kavramlar dökülerek filan değil. Ve maalesef bizde hem aile içi eğitimden başlayıp ansiklopediler okuyarak, üniversitede, üniversite sonrası akade-

Eğitimimizdeki sorunlardan bir tanesi; ne adına eğitim yapıldığı konusundaki bilinç eksikliğidir.

mik hayatta bilginin kendisi bilginin bir hakikat araştırması, ardında yürünülecek, buna göre dönüşümler yaşanarak gerçekleştirilecek bir etkinlik olduğu unutuluyor. O yüzden üniversite koridorları bilim kokmuyor. Üniversite koridorları terfi kokuyor. “Nasıl terfi edebilirim, nasıl yüksek lisans yapabilirim? Acaba şu hoca ile mi çalışsam bununla mı çalışsam, hangisi bana çabucak bu unvanı verebilir? Bilgi yok ortada, bilgi bir vesiledir. Yani ben ha elektrik mühendisi olmuşum ha inşaat mühendisi olmuşum ha bilgisayar mühendisi önemli değil. Bilgi nedir? Bir takım kurnazlıklardır. Halledeceğim, baş edeceğim; bu sorulursa böyle cevap verilir. Bu çok ileri aşamalarda böyledir. Yani bir insanı profesör, araştırmacı yapan çalışmalarda da böyle bir anlayış vardır. Bir kimyacı olarak ben, laboratuvara girip araştırma yaparken de ya acaba bu araştırmayı *Nature* dergisinde yahut *Science* dergisinde yayımlatabilir miyim? Fılan üniversiteye kapağı atabilir miyim? Yani o 19. yy.’ın laboratuvarından çıktığı zaman yolunu kaybeden, evininin yolunu bulamayan coşkulu bilim insanının yerine fırlama, anasının gözü, uyanık, iş bitirici bir insan tipi geldi. Yani bilgi ile olan ilişkimizde bilgiyi sömürerek bilgiyi kullanarak bilginin içini dışını anlamadan, belki de kötü anlamıyla bilginin ırzına geçerek yani bilgiyle sevişerek, bilgiyi takdir ederek, bilgiye hürmet ederek değil de “Bilgi benim için hayatta başarı kazanmak için kullanacağım bir şeydir”. Bilgiyi hırpalayarak belki girdiğimiz bir ilişki, kökten böyle bir ilişkiyle bilgiye baktığımız zaman yaptığımız her türlü alt yapı düzenlemeleri, kurumsal düzenlemeler, müfredat düzenlemeleri, eğitim öğretim teknikleri, pedagojik formasyon vb. bunların hepsi boştur. Tahtayı nasıl kullanacağız? Tah-

tayı nasıl kullanacağımı biliyorum ama ben uçkağıtçı bir adamım. Yani tahtada anlatacağım “bilgi” midir ki ben tahtayı kullanacağım. Yani ben bilgiyi aktaran eğitici olarak bilgiyle benim münasebetim nedir? Bu yok. Kimse eğitici denen insanın veya öğrenen insanın o bilgiyle içselleştirilmesi, özümsemeyi sorgulamıyor. Biz bu özümseme işine kalkışmadığımız sürece ancak mukallit eğitimciler olabiliriz. İşte bir eğitici buna benzer, böyle davranır, ben de mükemmel bir eğitici gibi davranıyorum, o halde mükemmel bir eğitimciyim diyebiliyorum. Yani mesele o mühendislerin siyah kutusu gibidir. Girdi ve çıktı. Sen benim çıktı ve girdime bak abi içinde dönenler önemli değildir. Eğitiminin kim olduğu öğrettiği bilgiye dahildir. Çünkü o öğreteceği şeyi etkiliyor. Yani sen özümsememiş o bilgiyi yaşamayan bir insansan, sen o sınıfa girdiğin zaman onu öğrenci anlıyor zaten. Ve en büyük şanssızlık da budur. Bana matematik öğretecek bir insanın, matematik aşkı taşımayan, matematik dünyasında büyük coşkularla aramayan, araştırmayan bir insan olması, benim için öğrenci olarak çok büyük bir şanssızlıktır: Çünkü büyük olasılıkla büyük notlarla sınıfa girecektir. Arkasını bana dönecek ve tahtaya bir sürü formüller yazacak: İşte bu budur, bu budur diyecek ve çekip gidecektir. Ne doğru dürüst bir soru sorabileceksin, ne tartışabileceksin, çünkü tartışacak gücü de yoktur. Çünkü o; problemi hayatının bir problemi olarak yaşamadığı için, sadece usulüne uygun biçimde onlara aktaracaktır. Bunu sorgulamıyoruz. Bizim yaptığımız sınavların hiçbirinde, gerçekten matematikçi, fizikçi veya sosyolog vb. bir meslek sahibi olacak insanın, o mesleği benimseyip benimsemediği, yaşayıp yaşamadığı, mesleğinden dolayı sorunla-

Üniversite koridorları terfi kokuyor. “Nasıl terfi edebilirim, nasıl yüksek lisans yapabilirim acaba şu hoca ile mi çalışsam bununla mı çalışsam, hangisi bana çabucak bu unvanı verebilir? Bilgi yok ortada bilgi bir vesiledir.

rın heyecanını duyup duymadığını hiçbir imtihanımızda anlayamıyoruz; çünkü sorulara cevap verdi mi “tamam işte biliyor” diyorsun ve adama diplomayı veriyorsun.

Ali Güneş: Buna bir anlamda epistemik hastalık diyebilir miyiz?

Ahmet İnam: Tabii bu bir, biraz önce söylediğim, epistemiyatrik bir problemdir; ancak altta yatan problem; nöziatrik bir problemdir. Eğitimden ne anladığımıza ilişkin bir şeydir bu. “Burası üniversite, ben de hocayım, gelip size bunu anlatırım; ister anlayın ister anlamayın. Zaten bu çocuklar da giderek salaklaşıyorlar, düşük puanla gelmeye başlıyorlar. Benim gibi yüce bir hoca ... Yani çok üzülüyorum, böyle aptal insanlara ders verdiğim için.” Öbür yandan sürekli olarak çıta yükseltildiği söyleniyor. Bir sürü terfi koşulları konularak akademisyenlerin daha evrensel, daha objektif bilim yapmasına çalışılıyor; ama bu da yine şeklidir Peki, benim değerli fizikçi olduğumu nasıl anlıyorsun? Filanca ve falanca dergide yaptığım yayınlarla anlıyorsun. Peki, ben o yayınları yapınca, hakikaten iyi bir fizikçi mi oluyorum? Olabilirim de olmayabilirim de. Tabii bu problem yalnız bize ait bir problem değil. Bu dünyada yaşanan büyük bir problemdir. Akademik çevrenin çok genişlemesi. Eskiden nüfus azdı ve çok sayıda gerçekten, gönüllü fizik problemleriyle dolu insanlar, gelip fizikçi oluyordu. Ama şimdi nüfus artmıştır ve başka yere giremediği için, bir sürü kalabalık insan fizik laboratuvarlarını dolduruyor ve maalesef o ruhu da anlayamıyor. Yani, bir fizikçi olmak neye benziyor? Fizik nedir? Fizikle uğraşmak nasıl bir şeydir. Bunu anlayamıyor. Bir şuur problemi var, mana eksikliği var. Manayı yaşayamıyorlar. Bu da nasıl aşılır? Bana sorarsanız: Bu

da, bunu yaşayabilen, hakikaten bir fizikçi gibi fizikçi gördüklerinde, araştırmaya kendini vermiş, fiziği bir yaşam biçimi haline getirmiş bir fizikçi gördüklerinde: “Ha demek ki, fizik böyle bir şeydir, böyle anlaşılabilir.” diye düşündüklerinde aşılır. Yani, siz akademisyen olmasanız lise de ve ilköğretimde fen bilgisi öğretmeni olsanız dahi, fizikçi olmanın nasıl bir şey olduğunu gördüğünüz zaman, sizin yüreğinize ve beyninize düşen bir kıvılcım yetebiliyor. Siz de o kıvılcımı, o genç insanlara aktarabiliyorsunuz. Fizik dersini seviyorlar, onunla ilgileniyorlar, güçleri, yetenekleri, ilgileri oranında. Ve fiziği sevdirebiliyorsunuz, iyi bir hoca olabiliyorsunuz. İyi bir hoca olmak: İşte bir takım tekniklerle öğretilebilecek bir şey değil, insanın içinden gelebilecek iç gücünü harekete geçirilerek yaptırılacak bir şeydir. Bu tabii eğitimin tek sorunu olarak görünmüyor ama çok önemli bir sorunu olarak gözüküyor. Yani taklitçi, yaptığının çok farkında olmayan, tartışamayan, alternatif görüşler geliştirmekten yoksun, ezberci, papağan insanlar yetiştiriyoruz. Matematikçi, mantıkçı yetiştiriyorsunuz, ezbercidir tamamen insanın düşünmesine yönelik felsefeci yetiştiriyorsunuz, tamamen papağan ve taklitçidir. Yani insanları, filan kredilik şu kadar ders okutmakla eğitemezsiniz. Bu bizim maalesef Anglo-Amerikan kültürden aldığımız çok yanlış bir şey. Şu kadar kredilik, şu kadar ders koyarsak işte“felsefe dersini koyalım, bütün insanlar kritik düşünmeyi öğrensinler, eleştirel düşünmeyi” öğrenemezler çünkü o felsefe dersini kimin verdiği ve nasıl verdiği önemlidir.

Ali Güneş: Ruhu manayı müfredatın içine nasıl koyarız? Sizin muhabbet eğitimi, hulya eğitimi gibi yaklaşımlarınız

İyi bir hoca olmak: İşte bir takım tekniklerle öğretilebilecek birşey değil, insanın içinden gelebilecek iç gücünü harekete geçirilerek yaptırılacak birşeydir.

var bunlar nasıl olacak? “Hadi bakalım 15 günlük bir muhabbet eğitimi hizmet içi eğitim kursu düzenleyelim” demekle olacak iş değil? Nasıl olacak bu?

Ahmet İnam: (Gülüyor) -Tabii; öyle şey olmaz. O sözleri fazla kullanmak istemiyorum (muhabbetmiş hulyaymış). Çünkü onlar çok kolay yanlış anlaşılma-ya, müsait şeyler. “Muhabbet, hayal, ama ma palavra ha, bu işte koyarız önümüze şaraplarımızı muhabbet ede ede müziği de açarız”. Eğitim bir çile bir defa, yani muhabbet edebilecek duruma gelebil-mek çok büyük emek isteyen bir şey.

Ali Güneş: Sokrates’in diyaloglarını bir tür muhabbet olarak görebiliriz bu anlamda..

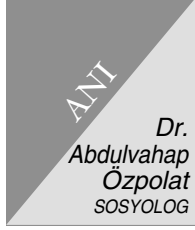
Ahmet İnam: Evet. Yani; oturup acı çekeceksiniz, sıkıntıya gireceksiniz, çile çekeceksiniz. Bu şekilde muhabbeti yaşama imkânı var. Onun için öğrenciye de yanlış bir görüntü vermemek gerekir. Öğrenmek zordur. Bu zorluk, neyin zorluğudur? Aşkın zorluğudur; Çünkü aşktır öğrenmek! Şimdi, ben bunu söylediğim zaman, birçok akademik ortamlarda bana çok kızıyorlar. Diyorlar ki “Şimdi ben bir biyologum. Oturup çalışıyorum, üretim yapıyorum; ama hiçbir aşk hissetmiyorum. Eee ben şimdi eğitici veya araştırmacı değil miyim? Böyle bir reçete yazmaya hakkımız var mı illa bu iş aşk olarak yürütülmelidir” diye elbette bunu da söyleyemeyiz, söylemeye hakkımız var mı veya adam demez mi sana ne benim aşkımdan bu çok mahrem bir meseledir bunu isteyerek yaparım istemeyerek yaparım. Bunun eğitim ile ne alakası var diyebilir. Çünkü çok özelmış gibi bir şey söylediğimi sanıyorlar aşktır deyince çok abartılı bir şey söylediğimi zannediyorlar. Özel bir kişilik ancak bu işi gerçekleştirebilmiş gibi düşünüyorlar. Hiç de öyle bir şey

söylemiyorum. Yani söylediğim; her insanda olması gereken ve olan bir şeydir. Zaten aşk dediğimiz şey; sadece mecnun ve meczuplarda olan bir şey değildir. Her insan merak eder, öğrenmek ister ve kendini bir konuya vermek ister. Yani, o aşk (ne diyelim buna isterseniz epistemiyatik aşk diyelim) hepimizde vardır. Amaç; o aşkı canlandırarak atmosferi yaratmaktır. Yani, coşkulu öğretmenlerin (öğrencisini, işini, meslektaşlarını seven) olduğu bir dünyada bu aşk zaten gerçekleştirilir ve eğitimin bir çok problemi de ortadan kalkar. Dam akıyor olabilir, soba yanmıyor olabilir (tabii aşk ısıtır gibi bir laf edeceğim palavra gibi gelecek ama) aşk ısıtır tabii. Çünkü aşk olmayınca sobayı istediğin kadar sınıfta yak. Ama ben geçmiş problemleriyle dolu, sinirli, işte zorla bir bölümü okumuş, istemediği bir yere tayin edilmiş, günlük hayatında birçok istekleri ve kompleksleri olan bir öğretmensem, içimdeki bütün çirkinlikleri o genç çocuklara ne kadar tekniklerle, pedagojik formasyonla vs... saklasam da o şeyim çıkıyor tabii. Çocuk matematiği öğrenirken matematikçiyle öğreniyor. Yani matematikçiyi matematikten ayıramazsınız. Matematikçinin berbat bir insan olması o öğrendiği matematiği etkiliyor. Bu tabii belki vasat öğrenciler içindir. Matematik dehası olan zaten hocaya bakmıyor. O alıp başını gidebilir ama ben matematiği sevme durumunda olan, sevebilecekken işte bu çarpık eğitimciler yüzünden matematikten, fizikten, sosyolojiden, felsefeden, kimyadan, spordan, müzikten, resimden soğumuş insanlardan söz ediyorum.

Ali Güneş: Bu yararlı sohbetiniz için çok teşekkür ederiz hocam.

Ahmet İnam: Ben de size teşekkür ederim.

Aşk dediğimiz şey; sadece mecnun ve meczuplarda olan bir şey değildir. Her insan merak eder, öğrenmek ister ve kendini bir konuya vermek ister. Coşkulu öğretmenlerin olduğu bir dünyada bu aşk zaten gerçekleştirilir ve eğitimin bir çok problemi de ortadan kalkar. Dam akıyor olabilir, soba yanmıyor olabilir aşk ısıtır tabii. Çünkü aşk olmayınca sobayı istediğin kadar sınıfta yak.

Bir Öğretmenin Sevgisi

(Yaşanmış Gerçek Bir Hayat Öyküsü)

Çocukluğumda ileri derecede keke-
me olmaktan dolayı, konuşmaya
başlamadan önce kelimeleri içim-
de onlarca kez tekrarlıyor, ama dile dök-
meye gelince bir türlü telaffuz edemi-
yordum. Ailemin maddi durumu iyi ol-
madığı için babam beni doktora götüre-
miyor, tedavi ettiremiyordu. Bu durum,
beni ve ailemi çok üzüyordu. Kimse beni
dinlemeye sabır gösteremiyordu. Çün-
kü, üç-beş kelimelik bir cümleyi 5-10 da-
kikada ancak söyleyebiliyordum. Dilim
dönmediği için harfleri uzattıkça uzatı-
yordum.

Derken okul çağına gelmiştim. Her
çocukta olduğu gibi bende de bir telaş
ve heyecan vardı. Nihayet, okula kaydım
yapıldı. 1970'in Eylül'ü idi. Yer, Elazığ ili,
Palu İlçesi, Güllüce Köyü. Ancak, okula
ve öğretmene dair onlarca soru işareti
zihnimi meşgul ediyordu. Zihnindeki en
önemli soru, okulun içine ayakkabı ile
girilip girilemeyeceği idi. Sanırım bu so-
ru, çocukluğumda okul ile cami arasında
kurduğum ilişkiden kaynaklanıyordu. Zi-
ra, köyümüzde çatılı sadece iki bina var-
dı. Biri köyün camii, diğeri de okulu idi.
İkisinin de içini hiç görmemiş, sadece
uzaktan görmüştüm. Ama ikisinin de
"yüce" birer kurum olduklarını idrak
edebiliyordum. Köyde camiye gidenlerin
her seferinde ayakkabılarını çıkardıkları-
nı gördüğüm için, köyümüzün diğer çatılı
binası olan okula da ayakkabıyla giril-
meyeceğini sanıyordum, ama emin de-
ğildim. Ancak ne yazık ki, merakımı gi-
dermek için kimseye soru da soramıyor-
dum. Çünkü, konuşmak bana işkence gi-
bi geliyordu.

İlk gün, açılış töreninden sonra öğret-
menimiz bizi içeri aldı. Önümde yürüyen
çocukları dikkatle takip etmiştim. Onla-
rın ayakkabı ile içeri girdiklerin görünce

ben de içeri dalmıştım. Böylece okul ile
caminin bir farkını öğrenmiştim. Okulu-
muz iki derslikli olmasına rağmen, tek
öğretmenimiz olduğu için, beş sınıf bir
derslikte öğrenim görüyorduk. İlk gün-
de, çocuklar sıra kapma mücadelesi ve-
rirken, ben de, benden birkaç yaş büyük
bir akrabamın iki sıra önüne oturdum.

Oturdum ama, sorularım bitmiyordu.
Acaba okulda bir şeyler yemek-içmek ya-
sak mıydı? Acıkınca ne yapılırdı? Ya öğ-
retmen kekeme olduğumu anlarsa? gibi
sorular zihnimi meşgul ediyordu. İnsanın
korktuğu başına gelirmiş derler ya, aynen
böyle, eylül ayı olmasına rağmen ilk gün,
ilk derste bir öksürük tutmaz mı? Ama ne
garip ve ne korkunçtur ki, teneffüs zili ça-
lana kadar öksürüğümü gırtlığımda tut-
muştum. Okulda öksürmenin de yasak
olabileceğini düşünerek kendi kendimi
frenlemiştim. Çünkü, bizden yaşça büyük
öğrencilerin ve aile büyüklerimizin kü-
çükken okul hayatına dair zihnimize işle-
dikleri en önemli imaj "yasak-dayak-kor-
ku" üçgeninde oluşuyordu. Öğretmene
dair ise, inzibat memuru tipi canlandırılı-
yordu zihnimizde. Yani, okul hayatı eşit-
tir, "**dayak pedagojisi**" idi.

**Biraz daha büyüünce fark et-
miştim ki, köyde sadece öğretmen
korkusu yoktu. Devlet korkusu, va-
li-kaymakam korkusu, polis-jandar-
ma korkusu, muhtar-aza korkusu,
şeyh-ağa korkusu, cin-peri korkusu
ve nihayet anne-baba korkusu da,**
korkular hiyerarşisinde yerini almış ve
her korku kaynağı bir yasak alan tayin
etmişti. Korku ve yasak, sevgi ve özgür-
lüğü boğmuştu. Böylesi ortamlarda, bir
çocuk için sevgi, önemli bir ihtiyaçtır.
Bu öykü de, yasaklar ve korkular ikli-
minde "sevgi" ile tanışmamı konu edin-
mektedir.

*Bizden yaşça
büyük
öğrencilerin
ve aile
büyüklerimizin
küçükken
okul hayatına
dair zihnimize
işledikleri en
önemli imaj
"yasak-dayak-
korku"
üçgeninde
oluşuyordu.
Öğretmene dair
ise, inzibat
memuru tipi
canlandırılıyordu
zihnimizde.
Yani, okul
hayatı eşittir,
"dayak
pedagojisi" idi.*

Yine okuldaki ilk gününe dönersek; aksilik gelince üst üste gelirmiş derler ya, aynı günün ikinci ders saatinde de yüreğimi kavuran bir susuzluk hissetmeye başladım. Susuzluk, öksürükten daha çekilmez olmalı ki, dayanamadım ve öğretmenimin dalgın olduğu bir anda kapıdan dışarı fırladım. Köyün meydanında akan çeşmeden kana kana su içtikten sonra okula geri döndüm. Sınıfın kapısının çalınarak içeri girilmesi gerektiğini henüz bilmediğim için rasgele içeri daldım, dosdoğru sırama yöneldim. Öğretmen sınıfın ortasında kolumdan yakaladı. Dizlerinin üzerine çökerek boyunu boyuma ayarladı. Bir şeyler söyledi, ama hiç bir şey anlamadım. Sonra kulağımın dibine bir tokat indirerek, yerime oturmamı işaret etti.

Çocuktum, ağlamam gerekiyordu. Ama ağlamadım değil, ağlayamadım. Çünkü bize, okulda ağlamanın da yasak olduğu anlatılmıştı. Derken, göz yaşlarımı kol manşetlerimle silerek yerime oturdum. İki sıra arkamda oturan dayımın oğlum Cemil'e ağlamaklı bir bakış attım. Cemil, o yıl üçüncü sınıfı okuyordu. Kendisinden neyi sormak istediğimi, ama konuşma güclüğü nedeniyle sormadığımı anlamış olmalıydı ki: "Bundan sonra susayacak olursan, parmağını kaldır ve **"Öğretmenim çeşme"** de" dedi. Böylece "çeşme", okulda ilk kullandığım kelime oldu. Bu nedenle "çeşme" kelimesini çok seviyorum. O günden sonra, susadığım zaman parmağımı kaldırır "Öööööö-öyetmemememenim çeçeçeçeşeşeşeşe" diyor ve öğretmen de sağ olsun bana gerekli izni veriyordu. Ama ne yazık ki, okuldaki ilk günüm çok kötü geçmişti. O günkü bütün tecrübem, okula ve öğretmenlere dair duyduklarımı doğrular gibiydi.

Kötü bir başlangıç yapmış olmam ve konuşma özürsü olmamın verdiği kompleks nedeniyle okuldan soğumuştum. Okuldaki herkesin benimle alay ettiğini sanıyordum. Okulun duvarları üstüme üstüme geliyordu. İşkence tarzındaki bu hayat anlamsız bir şekilde sürüp gidiyordu.

Köyümüzde o zamanlar ve hala öğretmenler çok itibar görürler. Bu nedenle, öğretmene yakın olmak, onun özel hizmetini görmek, evine konuk olmak veya onu evinde ağırlamak çok büyük bir paye sayılır. Öğretmenin sosyal ilişki içinde bulunduğu kişiler, kendilerini onurlandırılmış kabul ederler.

Öğrencilerin öğretmene yakın olması çok daha önemliydi ve bunun bazı yöntemleri vardı. Kız öğrenciler, onun çocuklarına bakmaya bayılıyorlardı. Bunu yapmak için aralarında yarışıyorlardı. Erkek öğrencilerin en rağbet ettikleri iş ise, köyün çeşmesinden öğretmenin ailesi için su taşımaktı.

Evlü ve bir çocuk babası olan öğretmenimiz, her sabah, elinde bir su kabıyla lojmanın kapısında görününce, öğrenciler, kendisine su taşımak için yarışa girerlerdi. Çünkü bu, öğrenciler için bir mutluluk ve onur kaynağıydı. Ne var ki, ne fiziksel gücüm ne de iletişim becerim, bu onurlu göreve talip olmama imkân veriyordu. Bu nedenle de ben sadece uzaktan seyretmekle yetiniyordum. Ama sanırım öğretmenimiz de bunun farkındaydı.

Bir gün, iyi hatırlıyorum, güneşli bir sonbahar sabahıydı. Öğretmenin, her günkü gibi okulun hangi gözde öğrencisine su getirtme görevini vereceğini beklerken, nihayet lojmanın kapısı açıldı. Öğretmenimiz her zamanki vakur haliyle

Birinci sınıfta okulun yalnızları arasında iken, ikinci sınıfta okulun yıldızlarından olmuştum. Kendimi keşfetmişim. Korkularımı yenmiş, yasak alanı daraltmışım. Artık çocukları konuşmalarına kahkaha patlatmıyorlardı. Başarım nedeniyle saygınlık kazanmışım.

le, elinde, çinko kaplama olduğunu çok iyi hatırladığım bir çaydanlıkla kapıda görüldü. Çaydanlığı çeşmeye gönderecek ve çay yapmak için taze su getirtecekti.

Bütün öğrenciler kapıya hücum ettiler. Tabi ki böyle bir göreve layık görülmeyeceğimi düşündüğüm için, her zamanki gibi kenarda durmuş mahzun mahzun olup bitenleri izlemekle yetiniyordum. Çocuklar öğretmenin başına üşüşmüşlerdi. Nasıl olduysa öğretmen eliyle beni işaret etti. Yanına varabilmem için çocuklardan yolu açmalarını istedi. Bütün gözler üzerimdeydi. Okula başladığım günden beri en mutlu anımı yaşıyordum. Çünkü fark edilmişim. Bana da normal çocuklara davranıldığı gibi davranılıyordu. Konuşma özürlü bir çocuğa da güvenilmişti. Onun da diğer çocuklar gibi öğretmene temiz ve sağlıklı su taşıyabileceğine inanılmıştı. Bu beni inanılmaz derecede mutlu etmişti. Okula başladığım günden beri ilk mutlu anımı yaşıyordum.

Kalabalığı yara yara öğretmenin yanına vardım. Henüz, Türkçe söylenenleri anlamadığım için, “şu çaydanlığa çeşmeden su doldur getir” anlamında bir şeyler söylediğini tahmin etmiş ve cevap vermek yerine işaret yoluyla “evet” demiştim. Fakat, öğretmenin söyleme tarzı, vücut dili, özellikle de bakışları o zamana kadar kendisinde rastlamadığım yoğunlukta sevgiyi, merhameti, muhabbeti, halden anlamayı ifade ediyordu. İki ay kadar önce elinden dayak yediğim ve nefretimi kazanan kişi, şimdi sevgi dolu bakışları ile, benden daha mazlum olan yüreğimi ısıtıyor, sarıyor, sarmalıyordu. Unutulmaz bir andı benim için. İlk defa kendimi ispatlama fırsatı verilmişti bana.

Bunu iyi değerlendirmeliydim. Bunu başarırısam, öğretmenin bu onurlu görevi tekrar tekrar bana vereceğini düşünüyordum.

Nitekim böyle de oldu. Derin bir sorumluluk ve ciddi bir vazife bilinciyle çeşmeye vardım. Suyu doldurarak çaydanlığı öğretmene getirdim. Çok sevinçliydim. Öğretmen o günden sonra bana tekrar tekrar bu görevi verdi. Öyle ki diğer çocuklar beni kıskanmaya başladılar. Kendimce, bu görevin hakkını verdiğim için bana verildiğini düşünürken; meğer öğretmen de, mesleki tecrübesiyle, kendisine su taşıdığım günlerde daha mutlu, istekli, katılımcı olduğumu gözlemiş; konuşma güçlüğümün “**aktiflik ilkesiyle**” geçebileceğini; okulda kendisinin ve arkadaşlarımla ilgi ve sevgisini yoğun biçimde hissedersen iyileşebileceğimi düşünerek sık sık hoşuma giden işler yaptırıyormuş. Bu amaçla beni okula bağlamaya çalışıyor, bilerek ve isteyerek bana bu görevi veriyormuş.

O günden sonra takriben birkaç ay süreyle bir şeyler öğrenmekten çok, öğretmene su taşıma mutluluğunu yaşamak, onun sevgi dolu bakışlarını görmek, sıra aralarında dolaşırken başımı okşama fırsatını yakalamak, adımla hitap ettiğini duymak için gitmişim.

Birinci sınıfta orta halli bir öğrenciyken (hatırladığım kadarıyla “orta derece”yle sınıfı geçmişim), ikinci sınıfın ortalarında dilim çözülmüştü. Türkçe’yi de az-çok öğrenmişim. Öğretmenim, doktorum olmuştu. Artık konuşabiliyordum. Öyle ki, çocukluğumu bilen bazı dostlarımla, ara sıra konuşmanın dozunu kaçırdığım zaman, “çocukluğunda konuşmanın acısını çıkarıyor, bırakın konuşsun” şeklinde takılırlar.

*İnanıyorum ki,
öğretmenleri
sevgiden
yoksun
bir milletin
geleceği
karanlıktır.
Çünkü, bir
milletin
öğretmenleri
sevmeyi
başaramadıkça,
öğretmeyi
başaramaz.*

Öğretmenimin sunduğu sevgi ortamında ikinci sınıfta başarı düzeyim yükseldi. Birinci sınıfta okulun yalnızları arasında iken, ikinci sınıfta okulun yıldızlarından olmuştum. Kendimi keşfetmiştim. Korkularımı yenmiş, yasak alanı daraltmıştım. Artık çocuklar konuşmalarına kahkaha patlatmıyorlardı. Başarım nedeniyle saygınlık kazanmıştım. Başarı temelinde kendimi ispatlama imkanı bulduğum için, öğretmene su taşımanın ötesinde kendisine yakın olmuştum. Artık ayaklarım değil, yüreğim beni okula taşıyordu. Ve bunu öğretmenimin merhamet ve muhabbet odaklı hikmetli yaklaşımı sağlamıştı. Onun bu yaklaşımı, beni, ülkeme ve insanlığa kazandırdı.

Adı, Zülküf YILMAN olan kader çizgimin bu önemli aktörünü, iş hayatına atıldıktan sonra yıllarca aradım. Bulup elini öpmek, sizinle paylaştığım bu öyküyü, öykünün kahramanı olarak kendisine hatırlatmak istiyordum. Ama bir türlü izini bulamıyordum.

Derken, günün birinde içinde bulunduğumuz koşullar gereği iyiliğimizin dokunduğu ve daha önce hiç tanımadığımız bir vatandaş, öğretmen olduğumuzu anlayınca, "Zülküf" adında bir öğretmeni tanıyıp tanımadığımı sordu. Nasıl tanımadım. 33 yıldır özlemimi çektiğim öğretmenimi soruyordu. Meğer, Zülküf öğretmenim, tesadüfen işi bize düşen

genç arkadaşın babasıymış. Allah'ım ne büyük tesadüf. Çok mutlu olmuştum.

İlk şoku atlatınca, insanlığın ortak tecrübesinden süzülerek günümüze gelen şu güzellerin dudaklarımdan döküldüğünü fark ettim: "İyilik eden, iyilik bulur." Öyle ya, Zülküf öğretmenimin üzerimde çok iyiliği vardı. Öğretmenliğin ötesinde iyiliği vardı. Sevgisini vermiş, onun gücüyle bir kez olsun doktor yüzü görmeden iyileşmemi sağlamış, daha da önemlisi SEVMEYİ öğretmişti. Ve İlahi hikmete bakın ki Zülküf öğretmenin 33 yıl önce yaptığı iyilik, benim üzerimden onun çocuklarına, ülkesine ve milletine geri dönüyordu.

Hemen telefonunu alıp öğretmenimi aradım. Sevinç, özlem, heyecan, gurur, duygularım birbirine karışmıştı. Onunla konuşurken çocukluğumu tekrar tekrar yaşadım. Sevgisini bütün hücrelerimde hissettim. Konuşurken, babamın adı ve okul numaramın yanında, yüz hatlarımın bir çok detayını hatırladığımı gördüğüm zaman, bir daha anladım ki yıllar bir öğretmenin sevgisini eskitemiyor. Ve inanıyorum ki, öğretmenleri sevgiden yoksun bir milletin geleceği karanlıktır. Çünkü, bir milletin öğretmenleri sevmeyi başarmadıkça, öğretmeyi başaramaz.

Teşekkürler Öğretmenim. Size minnettarım. Yüreğimin en güzel yeri daima sizin içindir.

*Öğretmenimin
sunduğu sevgi
ortamında
ikinci sınıfta
başarı düzeyim
yükseldi.
Birinci sınıfta
okulun
yalnızları
arasında iken,
ikinci sınıfta
okulun
yıldızlarından
olmuştum.*

✘ Zirvelerde kartallar da bulunur, yılanlar da. Ancak birisi oraya süzülerek, diğeri ise sürünerek gelmiştir. Önemli olan nereye gelmiş olduğunuzdan çok, nereden ve nasıl geldiğinizdir./Cenap Sahabettin

Eğitimde Çoklu Zeka

Eğitim insanların yüzyıllardır üzerinde en çok tartıştıkları konulardan biridir. Bilgiye ulaşmada tek tuşa basmanın bile yeterli olduğu bu zamanda “Eğitim nedir?”, “Nasıl olmalıdır?”, “Okulun görevi nedir?” sorularına cevap aranmaya büyük bir hızla devam ediliyor. Bu sorulara cevap aranırken de geleneksel eğitim anlayışından uzaklaşıp alternatif eğitim anlayışlarına doğru yönelim hızla artıyor. İşte geleneksel eğitim sistemine karşı çıkarak, bu tartışmalara yön veren alternatif eğitim anlayışlarından en çok karşımıza çıkanlardan biri; Howard Gardner’in ortaya koyduğu Çoklu Zekâ Kuramı.

Çoklu Zekâ Kuramı, ilk olarak Harvard Üniversitesinde Öğrenme Psikolojisi üzerine çalışmalar yürüten Howard Gardner’ın pek çok araştırmadan sonra insan beyninin her bir bölümünün özel işlevlere sahip farklı bölümlerden oluştuğunu görmesiyle ortaya çıktı. Gardner 1983’te yazdığı “Frames of Mind” (Aklın Çerçevesi) isimli kitabında bilim adamlarının zekâyı kısıtlı bir anlayışla ele aldıklarını, zekanın yalnızca IQ olmadığını ve her insanda öğrenmede etkili birer araç olan 8 farklı zeka bulunduğunu öne sürdü. Gardner’a göre her bireyde farklı seviyede bu 8 zeka doğuştan vardır ve yaşam boyu bu zekalar geliştirilebilir ya da köreltilebilir.

Gardner’ın bu çalışmalarıyla zekanın tek tip olduğunu, doğuştan gelen seviye-

nin sabit kaldığını savunan görüş, yerini zekânın çoğul olduğu ve farklı şekillerde sergilenebileceği ve geliştirilebileceği yönündeki yeni anlayışa bıraktı. Ayrıca “Zekâ öğrencileri belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır” inancı yerine “Zekâ, bireylerin sahip oldukları gizil güçlerini veya doğuştan gelen potansiyellerini anlamak ve onların başarmak için uygulayabilecekleri farklı yolları (tercihleri) keşfetmek için kullanılır” inancı yerleşmeye başladı.

Yavuz, Çoklu Zekâ Uygulamaları kitabında (2000), Gardner’ın 8 zeka türünü

Bilgiye ulaşmada tek tuşa basmanın bile yeterli olduğu bu zamanda “Eğitim nedir?”, “Nasıl olmalıdır?”, “Okulun görevi nedir?”, sorularına cevap aranmaya büyük bir hızla devam ediliyor.

şu şekilde anlatıyor.

1. Sözel/Dilsel Zekâ

Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeyi kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikaye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, teşbihler, soyut ve simgesel düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir.

Sözel ve Dilsel Zekâsı

Baskın Olan Çocuklar;

- ✓ Hikaye, masal, fıkra anlatmaktan zevk alır,
- ✓ İyi bir hafızası vardır,
- ✓ Kelime oyunlarını sever,
- ✓ Okuma ve yazmayı sever,
- ✓ İyi bir kelime hazinesi vardır;
- ✓ Sözel olarak iyi bir iletişim kurar.

2. Matematiksel / Mantıksal Zekâ

Sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, soyut sembollerle çalışma, bilginin parçaları arasında ilişki kurma becerisidir.

Matematiksel-Mantıksal Zekâsı

Baskın olan çocuklar;

- ✓ Nesnelere nasıl çalıştığına dair sorular sorar,
- ✓ Matematik aktivitelerini sever,
- ✓ Strateji oyunlarını,
- ✓ Mantık bulmacalarını sever,
- ✓ Yüksek düşünme tekniklerini kullanır,
- ✓ Zekâ oyunlarında başarılıdır.

3. Görsel/Mekansal Zekâ

Resimler, İmgeler, Şekiller ve Çizgilerle düşünme, üç boyutlu nesnelere al-

gılama ve muhakeme etme becerisidir.

Görsel-Mekansal Zekâsı

Baskın Olan Çocuklar;

- ✓ Resimler ve şekillerle düşünür,
- ✓ Harita, tablo ve diyagramları anlayabilir,
- ✓ Çok hayal kurar, sanat ve proje aktivitelerini sever,
- ✓ Görsel sunuşları sever,
- ✓ Okurken kelimelerden çok resimlerden anlar.

4. Bedensel/Kinestetik Zekâ

Hareketlerle, jest ve mimiklerle kendini ifade etme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir.

Bedensel-Kinestetik Zekâsı

Baskın Olan Çocuklar;

- ✓ Bir veya birden çok sporla uğraşır,
- ✓ Uzun süre hareketsiz oturamaz,
- ✓ Nesnelere parçalayıp bütünlemeyi sever,
- ✓ Dokunarak ve hareket ederek öğrenir,
- ✓ Konuşarak beden dilini etkin bir biçimde kullanır.
- ✓ Bedensel-Kinestetik öğrenciler için en iyi öğrenme yolu kendi bedeniyle katıldığı öğrenme ortamlarının oluşturulmasıdır.

5. Müziksel / Ritmik Zekâ

Sesler, notalar, ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisidir. Ritmik ve tonal kavramları tanıma ve kullanma, çevreden gelen seslere karşı duyarlılık kapasitesini içerir.

Müziksel-Ritmik Zekâsı

Baskın Çocuklar;

Notasını görmediği müziği tanır, me-

Bir konuyu öğretilirken tüm zekâ çeşitlerine yönelik etkinlik bulmak şart değildir. Önemli olan olasılıkları belirlemek ve daha sonra da hangilerinin öğrenmede etkili araçlar olacağına karar vermektir.

lödileri tanır, enstrüman çalar, koroda söyler, çalışırken tempo ritm tutar, seslere karşı duyarlıdır, şarkıları kolaylıkla öğrenir.

6. Bireysel-Kişisel Zekâ

İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme ve kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme becerisidir.

Bireysel-Kişisel Zekâsı Baskın Olan Çocuklar;

- ✓ Özgürlüğüne düşkündür, bireysel çalışmalardan zevk alır,
- ✓ Kendisi hakkında düşünmeyi sever, kendi ilgili ve becerilerinin farkındadır,
- ✓ Başarı ve başarısızlıklardan dersler alır,
- ✓ Kendini sever ve kendisiyle gurur duyar,
- ✓ Yalnız kalmaktan hoşlanır.

7. Sosyal- Kişiler Arası Zekâ

Gurup içerisinde işbirlikçi çalışma, sözel ve sözsüz iletişim kurma, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, yorumlama ve insanları ikna edebilme becerisidir.

Sosyal-Kişilerarası Zekâsı Baskın Olan Çocuklar;

- ✓ Arkadaşlarıyla birlikte olmaktan hoşlanır,

- ✓ Doğal lider olarak davranır,
- ✓ İkna becerisine sahiptir,
- ✓ Kulüp dernek ve komitelerde zevkle çalışır.
- ✓ Çok arkadaşı vardır.
- ✓ Dinleme ve konuşmayı sever.

Son yıllarda eğitimciler sosyal ve kişisel zekâyı birleştirip Duygusal Zekâ başlığı altında ele almaktadır. (Bu konuda ayrıntılı bilgi için Yavuz K, 7-12 yaş dön. Çocuklarda Duygusal Zekâ Gelişimine, Özel Ceceli Okulları, Ankara 2002)

8. Doğa/Varoluşçu Zekâ:

Doğadaki tüm canlıları tanıma, araştırma ve canlıların yaradılışları üzerine düşünme becerisidir.

Bir konuyu öğretirken tüm zeka çeşitlerine yönelik etkinlik bulmak şart değildir. Önemli olan olasılıkları belirlemek ve daha sonra da hangilerinin etkili araçlar olacağına karar vermektir.

Doğa-Varoluşçu Zekâsı Baskın Olan Çocuklar;

- ✓ Araştırmalar yapmayı sever,
- ✓ Doğadaki canlıları incelemekten hoşlanır,
- ✓ İnsanın varoluşunun nedenlerini düşünür.

(Son yapılan çalışmalarda insanın varoluşu, canlıların yaradılışı ile ilgili düşünme becerisi olan varoluşçu zekâ doğa zekasından ayrı olarak ele alınmaktadır.)

OKULLARDA ÇOKLU ZEKÂ UYGULAMASI

Çoklu zeka kuramına göre, öğretmenin görevi, bir konuyu öğretirken mümkün olduğunca çok zeka türüne hitap edebilecek etkinlik ve materyal çeşitliliği sağlamasıdır. Bu şekilde her öğrenci hem baskın olan zekasıyla daha kolay ve eğlenerek öğrenecek, hem de baskın olmayan diğer zekaların geliştirme imkanlarını yakalayacaktır. Yani öğrenciye o konuyu öğrenmek için pek çok alternatif sunulmuş olacaktır.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta, çoklu zekanın öğrenmede amaç değil bir araç olarak kullanılması gerektiğidir. Kimi eğitimcilerin yaptığı gibi uygulamalar, o etkinlikteki hedef davranışın önüne geçmemelidir. Örneğin; kinestetik bir çocuğa sırf bu zekası baskın diye sınıfta hareket etmesine imkan tanıyacak bir oyun oynatıyorsa ve bu oyun öğrencinin o konuyu öğrenmesinde kolaylaştırıcı bir araç olmuyorsa vaktimizi boşa harcıyoruz demektir.

Bir konuyu öğretirken tüm zeka çeşitlerine yönelik etkinlik bulmak şart de-

ğildir. Önemli olan olasılıkları belirlemek ve daha sonra da hangilerinin öğrenmede etkili araçlar olacağına karar vermektir.

Bunun için herhangi bir konuyla ilgili ders işleyeceğinizde bir kağıt alın ve kağıda 8 satırlık bir tablo çizebilir, her satıra zeka çeşitlerini yazın ve sonra da bu konuyu öğretmek için her zekaya yönelik neler yapabileceğinizle ilgili bir beyin fırtınası yapabilirsiniz. Beyin fırtınasında sizce en önemli öğretim şeklini seçtikten sonra uygulayamaya geçebilirsiniz.

SONUÇ

Mac Kenzie şöyle diyor: “Eskiden her anne baba çocuğunu dahi görür” ifadesi mizahi anlamda kullanılırdı. Çoklu zeka teorisiyle eğitimciler “her çocuk dahidir” derken sözünü kendilerine slogan olarak kullanmaya başladılar.

Bizler de her öğrencimizin başkasında olmayan pek çok özelliğine sahip eşsiz ve özel olduğu, mutlaka kendisini başarıya götürececek baskın zekalarının olduğu gerçeğini göz önünde bulundurursak eğitim ve sistemimizi buna göre düzenlersek önümüzdeki yıllarda pek çok alanda “dahi”lerle karşılaşmamız sürpriz olmayacaktır.

KAYNAKLAR

- YAVUZ, Kudret, Eğitim Öğretimde Çoklu Zeka Teorisi ve Uygulamaları, Özel Ceceli Okulları Yayınları, Ankara,2001.
- PEKTAŞ, Pelin, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Çoklu Zeka Uygulamaları, Özel Ceceli Okulları, Ankara 2002.
- GARDNER, Howard, Intelligence Reframed Multiple Intelligences, Basic Boks, 1999.

Mac Kenzie şöyle diyor: “Eskiden her anne baba çocuğunu dahi görür” ifadesi mizahi anlamda kullanılırdı. Çoklu zeka teorisiyle eğitimciler “her çocuk dahidir” derken sözünü kendilerine slogan olarak kullanmaya başladılar.

Duygusal Zekâ Neden Önemlidir?

1940'lı yıllarda Harvard Üniversitesinden mezun olan 95 öğrencinin orta yaşlara kadar takip edilerek yapılan bir araştırmada; okul sınavlarında en yüksek puanları alan kişilerin, daha düşük puan alan arkadaşlarına oranla daha başarılı olmaları gözlenmiştir. Daha da ötesi, bu kişiler ne hayatlarından daha hoşnut, ne de arkadaş ve aile ilişkilerinde daha mutlu oldukları gözlenmiştir.

Stanford Üniversitesi'nde yapılan önemli bir araştırmada 4 yaşındaki çocuklara lokum benzeri bir tatlı sunulmuş ve isterlerse bunun hemen yiyebilecekleri, ancak bir süre beklerlerse gelecek olan kişinin kendilerine bu tatlılardan iki tane vereceği söylenmiştir. Tatlısını hemen yiyen çocuklarla, bekleyen çocuklar 14 yıl sonra tekrar izlendiğinde ortaya önemli farkların çıktığı görülmüştür. Bekleyen çocukların üniversite sınavları aşamasında duygusal açıdan çok daha dengeli ve tutarlı oldukları, stresli durumlarla daha iyi başa çıktıkları, arkadaşları arasında daha çok ilgi gören ve aranan gençler oldukları, iç motivasyonlarının daha yüksek olduğu ve daha çok amaca yönelik davranışlar gösterdikleri saptanmıştır. Ancak araştırmanın en ilginç sonucu olarak, bu gençlerin en yüksek puanın 1600 olduğu SAT sınavlarında (Türkiye'deki ÖSS benzeri bir sınav), beklemeden yiyenlere kıyasla ortalama 210 puanlık bir üstünlük sağladıkları görülmüştür. Bu fark yüksek ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocukları arasındaki farktan ya da ilkökul mezunu ailelerin çocukları arasındaki farktan çok daha yüksek bir fark olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda verilen örneklerde görüldüğü gibi bilişsel zekâ (IQ), yaşamın getirebileceği değişiklikler ve imkânlarla hazırlıklı olma konusunda tek başına yeterli olmamaktadır. 1970'li yıllardan günümüze kadar yapılan çeşitli araştırmalar genel kanaatin aksine- bilişsel zekânın, kişinin hayattaki başarısı üzerinde bütünüyle etkili olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmalarda bilişsel zekâ (IQ)'nın önemli olduğu vurgulanmakla birlikte, bilişsel zekâ (IQ)'nın bireyin başarısındaki değişimin en fazla %20'ini açıklayabildiği saptanmıştır. Bilişsel Zekâ (IQ)'nın, belli işler için bir alt standart ortaya koyması sebebiyle teknik uzmanlık gerektiren işlerde söz konusu uzmanlığa ve dolayısıyla o uzmanlığın gerektirdiği bilişsel zekâyı sahip olunmadan o işte başarılı olunamamaktadır.

Verilen her kararın ve atılan her adımın ardında mantık ile açıklanan gerekçeler kadar kişinin sahip olduğu duygu dünyasının katkıları da bulunmaktadır. Duygular, amaca hizmet ettiklerinde son derece yararlı olmakta; yol gösterici, harekete geçirici ve etkinliği artırıcı işlevleri bulunmaktadır. Ancak duygular akli ve mantığı egemenliği altına alıp onun ötesine geçtiklerinde kişinin kendisine ve amacına zarar verici duruma gelebilmektedir. Bununla birlikte benzer teknik uzmanlığı gerektiren işlerde kişinin üstün performans sergilemesine ve diğerlerinden daha başarılı olmasına yardımcı olan temel unsur kişinin duygusal zekâsı olmaktadır.

Son yıllarda yaygın biçimde kullanılan "Duygusal Zekâ" kavramı, ilk olarak 1990'da Harvard Üniversitesi'nde görevli psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi'nde görevli psikolog John Mayer tarafından kullanılmıştır.

*Duygular,
amaca
hizmet
ettiklerinde
son derece
yararlı
olmakta; yol
gösterici,
harekete
geçirici ve
etkinliği
artırıcı
işlevleri
bulunmaktadır*

Daha sonra Harvard Üniversitesi'nde psikoloji alanında doktora derecesi alan ve The New York Times gazetesinde davranış ve beyin bilimleri konularından sorumlu psikolog olarak çalışan Daniel Goleman, 1995 yılında yayınlanan "Duygusal Zekâ" adlı kitabında elde ettiği araştırma sonuçlarıyla duygusal zeka kavramını geliştirmiş, duygusal zekânın bilişsel zekâ dediğimiz (IQ) 'dan daha önemli olduğunu açıklamaya çalışmıştır.

Dr. Daniel Goleman, "duygusal zekâyı; kişinin kendi duygularını anlayabilme, başkalarının duygularına ilişkin empati kurabilme ve kendi duygularını yaşamı zenginleştirecek biçimde düzenleyebilme yeteneği" olarak tanımlamaktadır. Goleman'a göre beynin düşünen ve duygusal parçaları genelde yapılan her işte birlikte çalışmaktadır ve gerek iş yaşamında gerekse özel yaşamda başarılı ve mutlu olmak, insanların duygusal ze-

kâ becerilerine bağlı bulunmaktadır. O'na göre duygusal zekâ, bilişsel zekâ (intelligence quotient-IQ)'nın karşıtı değildir, gerçek dünyada iki zekâ türü karşılıklı etkileşim halindedirler. Bilişsel zekâ ile duygusal zekâ arasındaki en önemli fark, duygusal zekânın kalıtımla bağlantısının daha az olmasıdır.

Duygusal zekâ bilişsel zekâdan, başka bir deyişle IQ ile ölçülen salt bilişsel yeteneklerden ayrı olan ancak onu tamamlayan yeteneklerdir. Duygusal zekâ, kişinin içinde bulunduğu şartlarda etkin duruma gelmesini sağlayacak kendinin farkında olma, kendini yönetme, sosyal yönden farkında olma ve sosyal becerilerden oluşan yetenekleri uygun zamanda, uygun bir şekilde ve yeterli düzeyde ortaya koyduğu zaman ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle duygusal zekâ, kişinin kendisini yönetme ve başkalarıyla etkin bir biçimde ilişki kurma çabaların-

Beynin düşünen ve duygusal parçaları genelde yapılan her işte birlikte çalışmaktadır ve gerek iş yaşamında gerekse özel yaşamda başarılı ve mutlu olmak, insanların duygusal zekâ becerilerine bağlı bulunmaktadır.

da duygularını zekice kullanmasını sağlayan yeterlilikler olarak tanımlamaktadır.

Duygusal zekâ, kendimizle ve başkalarıyla olan ilişkilerimizi doğrudan etkilemektedir. Yani duygusal zekâ bir taraftan kendi gelişimimizi ve olgunlaşmamızı diğer taraftan da yeteneklerimiz ile diğer insanlarla aramızda olan ilişkileri tanımlamaktadır.

Duygusal zekâ için özellikle aşağıdaki yeterlilikler belirleyici olmaktadır:

1. Kendini tanımak: Kendini tanımakla insanlar belirli pozisyonlarda nasıl hareket edeceklerini, neye ihtiyaç duyduklarını veya kendilerinde ne gibi değişiklik yapmaları gerektiğini fark ederler.
2. Kendini yönetmek: Kişinin sahip olduğu duygu ve düşüncelerini kontrol ederek yönlendirmesi. Örneğin; bir

olay bizi çok kızdırdığında, kendi kendimizi sakinleştirerek yanlış bir karar vermekten veya yanlış bir davranışta bulunmaktan kaçınılır.

3. Motivasyon: İnsanın kendini motive edebilmesi, daima başarıya isteğine ve heyecanına sahip olması. Kendini motive edebilen insan, zorluklar karşısında yılmadan kendinde devam etme gücünü bulur, daha metanetli olurlar.
4. Empati: Kişinin başka insanların duygularını, ihtiyaçlarını, kaygılarını anlayabilmesi, kendini onların yerine koyabilmesi, onlar gibi düşünebilip davranabilmesi, onları oldukları gibi kabullenebilme ve hal ve hareketlerine saygı göstermesidir.
5. Sosyal yeterlilikler: Sosyal yeterlilikler de alt başlıklar halinde şu şekilde verilebilir:

Duygusal zekâsı yüksek insanlar mesteki anlamda başka insanlar ile iyi iletişim kurabildiklerinden ve yönetme becerisine sahip olduklarından genellikle çok başarılı olurlar.

- a) Diğer insanları anlamak: Kişinin başka insanların duygularını ve bakış açılarını fark etmesi, bu konuda duyarlılık geliştirmesi ve onların kaygılarıyla, yargılamadan ve savunmaya geçmeden samimi olarak ilgilenmesi.
- b) Başkalarını geliştirmek: Kişinin birlikte çalıştığı insanların ihtiyaçlarını fark edip onları becerileri ölçüsünde geliştirmesi. Bu özellik, bir yöneticinin yönlendirme ve yol gösterme becerisinin temelini oluşturur.
- c) Hizmete yönelik olmak: Kişinin iç ve dış müşterilerinin ihtiyaçlarını fark etmesi, karşılması ve onları memnun etmekten mutluluk duyması. Bu yeterlilik, hizmet sektöründe çalışanlar için temel özelliktir.
- ç) İletişim: Kişinin karşısındaki kişiyi anlamak için dinlemesi ve karşısındaki kişiyi ikna etmesi için mesajın, üslubu kadar önemli olduğunun farkında olması.
- d) Etki yaratma ve etkileme: Kişinin karşısındaki kişi veya grupta istek uyandırıp heyecan yaratması.
- e) Çatışma çözümü: Kişinin anlaşmazlıkları müzakere ederek ve uzlaşarak çözüme yönelmesi.
- f) İş birliği: Kişinin başka insanlarla ortak amaçlar doğrultusunda iş birliği yapmaktan zevk duyması.
- g) Ekip çalışmasına yatkınlık: Kişinin bir grupla birlikte olduğu zaman ortak amaçlar doğrultusunda sinerji yaratacak bir çalışmaya girebilmesi.
- ğ) Liderlik: Kişinin başka insanları ikna etmesi, ilham vermesi, heyecan yaratması ve harekete geçirmesi.
- h) İlişki kurmak: Kişinin sosyal, aile ve iş çevresinde anlamlı ve doyumlu ilişkiler kurması, gündelik ilişkilerde insanlarla ilişki kurma ve geliştirme konusunda zorluk çekmemesi.
- ı) Gücün farkında olmak: Kişinin içinde bulunduğu çevredeki güç sahipleriyle ilişkisini sağlıklı biçimde düzenlemesi. Gerektiği durumlarda uyum göstermesi, karşı çıkması gerektiğine inandığı durumlarda mücadelesini stratejik bir temelde sürdürmesi.
- i) İletişim becerisi: Hem insanın kendisini açık ve net olarak ifade edebilme becerisi, hem de başkalarını dikkatli dinleme ve ne söylediklerini tam ve doğru olarak anlayabilme becerisidir.

Salt duygusal zekâsı yüksek kişiler; sosyal açıdan dengeli, dışa dönük, neşeli, korkaklığa veya derin düşünmeye yatkınlığı olmayan kimselerdir. İnsanlara ve davalara bağlanma, sorumluluk alma, etik bir görüşe sahip olma özellikleri dikkat çeker. İlişkilerinde başkalarına karşı sevecen ve ilgilidirler. Zengin ve ama yerli yerinde bir duygusal yaşamları vardır. Kendileri ve yaşadıkları sosyal dünyayla barışıktırlar. Salt duygusal zekâsı yüksekler; salt bilişsel zekâsı yüksek kişilerin aksine kendini ortaya koyabilen,

Çocukların duygusal ve sosyal becerileri etkili biçimde kullanmalarını sağlayabilme konusunda anne ve babalar ile öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

duygularını doğrudan dile getiren, kendi kendine olumlu bakan, hayata bir anlam bulan insanlardır. Bu özelliklerin yanında, duygusal zekâsı yüksek kişiler; dışa dönük, neşeli, duygularını uygun biçimde ifade edebilen insanlardır ve sosyal özellikleriyle, yeni insanlara kolayca ulaşırlar.

Kişinin duygusal zekâsı, var olan diğer yeteneklerini ne kadar iyi kullanabileceği konusunda belirleyici olmaktadır. Birçok araştırma sonucuna göre, duygusal zekâsı yeterli olan kişiler, kendi duygularını tanıyan ve idare edebilen, başkalarının duygularını okuyup onlarla etkili bir şekilde başa çıkabilen kişilerdir. Bu kişiler, hayatın her alanında-gerek yakın ilişkilerde, gerekse kuruluş içi politik ilişkilerde başarıyı belirleyen sözsüz kuralları kavrama becerisinde- avantajlıdırlar.

Duygusal zekâsı yüksek insanlar mesleki anlamda başka insanlar ile iyi iletişim kurabildiklerinden ve yönetme becerisine sahip olduklarından genellikle çok

başarılı olurlar. Günlük hayatta duygusal zekâ insanların iş arkadaşları ve aile bireyleri ile iyi anlaşabilmelerini sağladığı için, kendileri ve çevresindekiler ile ilgili sorunları çabuk çözümlenir. Duygusal zekâlı insanlar diğer insanları olduğu gibi kabul edip onları dinleyip anladıkları için sevilirler ve arkadaşlık ilişkileri daha güçlü olur. Genellikle kendileri ile barışık ve kolay memnun olurlar.

Son yıllarda teknolojik yönden gelişmiş ülkelerde yapılan araştırma sonuçlarına göre, çocukların sahip oldukları bilişsel zekâ (IQ)'larını verimli kullanmalarını sağlamada ileri düzeyde başarılı olunmasına karşın bu çocukların duygusal ve sosyal becerilerinin adeta zayıflamakta olduğu gözlemlenmektedir. Çocukların duygusal ve sosyal becerileri etkili biçimde kullanmalarını sağlayabilme konusunda anne ve babalar ile öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Bu konuda Duygusal zekâ Uzmanı Lawrence E. Shapiro kısaca şu önerilerde bulunmaktadır:

Duygusal zekâdaki yetersizlikler evlilik ve çocuk büyütmeyle ilgili problemlerden, fiziksel sağlığın bozulmasına kadar pekçok soruna yol açmaktadır.

1. Yerinde ve uygun olan davranışlarından dolayı çocukları övün. Ancak söylediklerinizde tutarlı ve dürüst olmayı unutmayın, aşırıya kaçacak biçimde iltifat etmekten kaçının.
2. Çocukla birlikte etkinliğe katılarak gördüğünüzü açıklayarak çocuğun hissettiği duyguları ona söyleyerek çocuğun yaptığı şeylere yönelik ilgi duyduğunuzu ona gösterin.
3. Sorunları ortaya çıkmadan önce önlemeye çalışın. Birçok sorun belirli bir dürtüye ya da bir ipucuna dayanmaktadır. Bu ipuçlarının anlaşılması ve ortadan kaldırılması, sorun olarak ortaya çıkan yanlış davranışları başlatan durumlardan uzak durmaya yardım etmektedir.
4. Araştırmalara göre iyimser çocuklar, daha mutlu, okulda daha başarılı ve fiziksel olarak gerçekten daha sağlıklı olmaktadır. Çocuklar iyimser ya da kötümser bir tutumu, anne babalarını ve öğretmenlerini izleyerek ve dinleyerek kazanırlar. Dolayısıyla, anne ve babalar ile öğretmenlerin olumlu ve iyimser bir tutum sergileyerek çocuklara örnek olmaları, önemli olmaktadır.
5. Birçok çocuk onu üzen konular hakkında konuşmaktan hoşlanmamaktadır. Fakat duygusal zekâ gelişimi açısından çocuklar, yaşadıkları duygular hakkında konuşmaları için yüreklendirilmelidir. Bu şekilde çocuğun yaşadığı sorunlar konusunda konuşması ve duygularını sözcüklere dökmesi için teşvik edilmesi, onun kendi duygularını yakından tanımasını ve bilinçli biçimde kendisini ifade etmesini sağlamaktadır.
6. Anne babaların ve öğretmenlerin küçük çocuklarla oynayarak veya bü-

yük çocuklarla birlikte yaşlarına uygun etkinliklere katılarak onlarla birlikte vakit geçirmesi, çocukların kendilerine olan güvenlerini ve sosyal becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır.

7. Anne babalar ve öğretmenler, çocukların yaşadığı dönemlerden geçtikleri için onların yaşadığı zorlukları yakından hissedebilirler. Bundan dolayı sorun yaşayan çocuğun yerine kendilerini koyarak onun yaşadığı güçlüğü anlayabilir ve ona uygun alternatif çözümler geliştirmelerine ve böylece karşılaştıkları gerginlikleri ve güçlükleri etkili biçimde çözüme kavuşturmalarına katkıda bulunabilirler. Burada soruna, çocuğun bakış açısı ile bakabilmek önemli olmaktadır.

Duygusal zekâdaki yetersizlikler evlilik ve çocuk büyütmeyle ilgili problemlerden, fiziksel sağlığın bozulmasına kadar pek çok soruna yol açmaktadır. Son zamanlarda yapılan araştırmalar, kronik öfke ve huzursuzluğun üst üste sigara içmek kadar sağlığı riske attığını göstermektedir. Yüksek bilişsel zekânın; zenginliğin, saygının ya da mutluluğun bir garantisi olmadığı günümüzde, okullarımızda akademik beceriler kadar, kişinin geleceğini belirlemede çok önemli rolü olan duygusal zekâyla ilgili bireysel özelliklerin geliştirilmesinin büyük önemi bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Goleman, Daniel.(2001) Duygusal zekâ Neden IQ'dan daha önemlidir? 19. Basım, Varlık Yayınları A.Ş. İstanbul.
- Shapiro, Lawrence E., (2000) Yüksek EQ'lu Bir Çocuk Yetiştirmek: Anne-Babalar için Duygusal zekâ Rehberi, 5. Basım. Varlık Yayınları A.Ş. İstanbul.

Araştırmalara göre iyimser çocuklar, daha mutlu, okulda daha başarılı ve fiziksel olarak gerçekten daha sağlıklı olmaktadır. Çocuklar iyimser ya da kötümser bir tutumu, anne babalarını ve öğretmenlerini izleyerek ve dinleyerek kazanırlar.

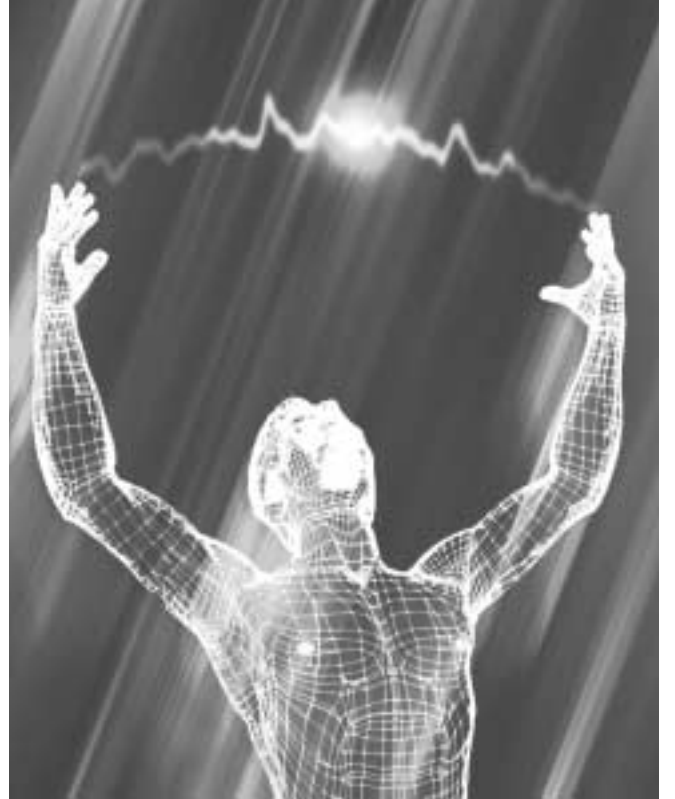
Gelişen Öğretmen

Gelişen dünyada bilgi, haberleşme ve teknolojinin baş döndüren ilerlemesi gerçekte toplumların sahip olabileceği en önemli kaynağın hammadde, sanayi ya da teknoloji değil, ancak ve ancak bilgi olduğunu apaçık ortaya koymuştur. 21. yüzyılda zenginlik, başarı, ilerleme bilginin meyvesi olmuştur. Bilgi, ekonominin en önemli hammaddesi haline gelmiştir. Yaklaşık 300 yıllık bir geçmişi olan “sanayi toplumu” kavramı, yerini hızla “bilgi toplumu” kavramına bırakmıştır. Bilginin bir güç olarak görüldüğü ve sunumunun ön planda tutulduğu bu yeni toplum anlayışında değişik toplumsal kurumlar, bilgi temeli etrafında şekillenmektedir.

*Öğretmen
rehber
olarak
öğrenciye
bilgileri
aktardıktan
sonra, bilgiyi
nereden ve
nasıl elde
edebileceğinin
bilgisini
kazandıran
öğrenmeyi
öğretmelidir.
Çünkü alınan
bilgi zaman
içerisinde
eskime
özelliğine
sahip
olacağı için
öğrencinin
kendisini
sürekli
yenileyebilmesi
gerekir.*

Bilginin bu kadar ilerlemesi, ister istemez kuşaklar arasındaki diyalogu da baş döndürücü bir hızla değiştirmiştir. Gelişen ve değişen çevremize ayak uydurmak, ilerlemeyi yakından takip etmek, zamanı kendimize değil, kendimizi zamana göre ayarlamak biz öğretmenler açısından da bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bilgi toplumunun öğretmeni, bilginin felsefi ve eğitim açısından değerini bilmeli; bilginin pazarlandığı ses, söz ve görüntü dilinin özelliklerini iyi kullanabilmelidir. Bilgiye ulaşma ve bilgiyi sunma konusunda rehberlik etme rolünü üstlenen öğretmenler, bilginin seçimi konusunda da uzman olmak zorundadırlar. Yanlış bilgi veren ya da doğruluğunu iyice araştırmadan bilgiyi öğrenciye sunan

öğretmen, öğrenciyi yanlış yönlendirecektir. Öğretmen öğrenciye, öğrenmede zevk ve istekle birlikte, nasıl öğrenileceğini öğrenme yeteneği ve entelektüel merak kazandırmalıdır. Bilgi toplumunda herkes yerine göre hem öğrenci hem de öğretmen olabilmelidir.

Öğretmen, bilgi teknolojileri konusunda kendisini çok iyi yetiştirmek zorundadır. Çok hızlı bilgi üretimi karşısında öğretmenin sürekli olarak bilgilerini güncelleştirmesi gerekmektedir. Bilgi toplumunun öğretmeni, “her şeyi ben bilirim” anlayışıyla hareket etmez. Bilgi artık sadece öğretmenin tekelinde değildir. Çoğu öğrencinin evine her gün sürekli yayın girerken; öğrencinin, evinde bilgisayar ve internet kullanırken öğretmen bunlardan yoksun kalmış olabilir.

Bilgi toplumunda öğretmenin birinci görevi, bilgiyi aktarmaktan ziyade öğrenciye bilginin kaynağını göstermek, öğrenciye rehberlik etmektir. Rehberlik etmek ise öğrenciye yol değil, yollar göstermektir. Yani öğrenmeyi öğretmektir, bilgiye nasıl ulaşılacağını ve bundan nasıl istifade edileceğini öğretmektir.

Öğretmen akademik bir bilgi deposu değildir. Bilgi kaynaklarını bilir ve öğrenciye bilgi danışmanlığı yapar. Bilgi toplumunda öğretmenin gücünü çok bilgiye sahip olması değil, bilgiyi kullanma gücü ve öğrenmeyi öğretme gücü belirler.

Artık öğrenen toplumlarda öğretmenler, “hayat boyu öğrenciler” olarak kabul edilirken, öğretmenlerin sahip olmaları gereken temel özellikler yaklaşık olarak şunlardır:

Öğretmen rehber olarak öğrenciye bilgileri aktardıktan sonra, bilgiyi nereden ve nasıl elde edebileceğinin bilgisini kazandırarak öğrenmeyi öğretmelidir. Çünkü alınan bilgi zaman içerisinde eskime özelliğine sahip olacağı için öğrencinin kendisini sürekli yenileyebilmesi gerekir.

Öğrencilerde yaratıcılığın ön plana çıkartılması eğitim dünyasında birinci derece önem kazanan bir kavram olmuştur. Formal eğitim sistemi ile yaratıcılık arasındaki ters orantıya rağmen öğrencilerde;

- Kendine güven yerleştirilmeli,
- Hata yapma ve eleştirilme korkusu ortadan kaldırılmalı,
- Mükemmeliyetçiliğin doğru olmadığı öğretilmeli,
- Zorluklarla mücadele öğretilmeli,
- Bir konu üzerinde yoğunlaşma motivasyonu sağlanmalı,

- Kimlik duygusundan kaynaklanan savunmacı durumlar ortadan kaldırılmalı,

- Bilişsel çelişkilere direnç ortadan kaldırılmalıdır.

Bütün bunların sağlanabilmesi için de temelleri sağlam atılmış çok sesli katılım ortamı hazırlanmalıdır.

Bütün mesleklerdeki öğretmenler şu becerileri hızla kazanabilmelidir;

- İletişim becerileri,
- Ekipte çalışabilme,
- Medeni ölçülerde tartışabilme,
- Sorunları analiz edip çözebilme,
- Karar verebilme,
- Fırsat yaratabilme,
- Bir işi başarı ile sürdürebilme,
- Risk alabilme,
- Çok seslilikten harmoni sağlayabilme,
- Esnek olabilme,
- Girişimci olabilme,
- Kendisini çağa uyarlayabilme,
- En son teknolojiden yararlanabilme.

Allah, Peygamberine ilk olarak “Oku” diye mesajını göndermiştir; bilenlerle bilmeyenlerin aynı olmayacağını beyan etmiştir. Hz. Peygamber de “İlim Çin’de de olsa gidip alın” ve “İlim müslümanın yitik malı gibidir, nerede bulursa alsın” buyurmuştur. O, ilim öğretmenin kıymetini ise şu sözlerle vurgulamıştır: “Kim öğrendiği bilgiyi ıslak bir tülbendin kuruyacağı kadar kısa bir süre içinde bir başkasına aktarmazsa ziyandadır”, “En hayırlı sadaka, başkasına öğretilen ilimdir”.

Bilgi toplumunun öğretmeni bilgi aktaran değil, öğrenmeyi öğretendir. Kendisini rehberlik bilgisiyle donatmalıdır. Rehberlik öğrencilere yol değil, yollar göstermektir.

*Allah,
Peygamberine
ilk olarak “Oku”
diye mesajını
göndermiştir;
bilenlerle
bilmeyenlerin
aynı
olmayacağını
beyan etmiştir.
Hz. Peygamber
de “İlim Çin’de
de olsa gidip
alın” ve “İlim
müslümanın
yitik malı
gibidir, nerede
bulursa alsın”
buyurmuştur.*

Öğretmen Değerlendirmesi

Öğretmen sahip olduğu nitelikler sebebiyle diğer meslek gruplarından farklıdır. Öğretmenin eliyle yoğrulur geleceğimiz. O, işini en güzel şekilde başarmayı arzular. Sadece ders anlatmaz aynı zamanda dostluk kurar, gün boyu süren beraberlikleri vardır onun. Öğretmenin geleceğe hazırladığı öğrencileri vardır. Öğrenciler, bazen evlerinde bulamadıkları dostlukları öğretmenlerinde bulurlar.

Öğretmen, çevresi tarafından bir değerlendirmeye tabi tutulur. En doğal değerlendirmeyi öğrenci yapar, onu ders boyunca gözlemler sadece ders anlatışını değil giyimini, kuşamını, oturuşunu, kalkışını izler.

Zaman içerisinde birbirlerine alışırlar. Öğrencinin öğretmenini değerlendirme konusu tartışılmış, lehinde ve aleyhinde hipotezler geliştirilmiştir. Öğrenci başarısı bazen öğretmenine mal edilmiş, bazen kişisel özelliğine dikkat çekilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED), öğretmen değerlendirme konusunda yeni arayışlar ve yeni çözümler geliştirmiş ve "Okulda Performans Yönetimi" adlı bir taslak hazırlamıştır. Bu taslak pilot okullara gönderilmiş ve 2002-2003 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. Bu taslak çalışmada öğrencinin, velilerin, zümre öğretmenlerin öğretmen performansının değerlendirilmesi gündeme gelmiştir.

Hali hazırda okul müdürü ve müfettişlerin hazırladığı teftiş raporu ve gizli sicil raporu ile öğretmen değerlendirme yapılmaktadır. Okul müdürü, öğretmeni elbet değerlendirecektir. Okulun performansı için, eğitimin kalitesi için gereklidir. Müfettişler ilköğretimde yılda iki kez, liselerde dört yılda bir öğretmeni teftiş etmektedir. Gerek okul müdürü ve gerekse müfettiş değerlendirmesi öğretmenin performansını ölçmede yetersiz kalmaktadır. Eğitimin kalitesinin yükseltilmesinde baş aktör öğretmendir. Öğretmenin performansı eğitimi etkilemektedir. Demokratikleşme yolunda adım atan ülkemiz; çoğulcu, katılımcı ve öz güvene sahip nesiller hedeflemektedir. Öğrencinin daha aktif olduğu, ülke-

Öğrencinin daha aktif olduğu, ülkenin ihtiyaçlarını göz önünde tutan, inançlı, bilgili, vizyon ve misyon sahibi bir eğitim amaçlanmaktadır

nin ihtiyaçlarını göz önünde tutan, inançlı, bilgili, vizyon ve misyon sahibi bir eğitim amaçlanmaktadır. Öğretmen değerlendirmesinin amaçları:

- Öğrencilerde nitelikli bir eğitim sağlamak,
- Yasal ihtiyaçları karşılamak,
- Öğretmen performansının üstünlüklerini tanımak,
- Öğretmenlerin kendi profesyonel uzmanlıklarını geliştirmeleri için onlara fırsatlar sunmak,
- Okul sistemi ve görevlilere hedeflerini, amaçlarını ve performansla ilgili diğer konular hakkında iki yönlü iletişim sağlayan bir yol oluşturmak,
- Okul yönetim kurulları ve yöneticileri için öğretmenlerin terfilerini, işlerini sürdürebilmeleri ve atamaları ile ilgili kararlar vermeleri için gerekli bilgileri belgelendirmek ve dosyalamak,
- Başarılı öğretmenlerin işlerini sürdürebilmeleri, gelişimleri ve işe alınmaları hakkında topluma bilgi sağlamak.¹ şeklinde özetlenmektedir.

Öğretmen performansını değerlendiren Ar-Ge çalışmaları artarak devam etmektedir. Öğretmen değerlendirmesi başka meslek alanlarındaki değerlendirmeden çeşitli yönleri ile farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin çocuklarla ilgilenmeleri ve her okulda geçerli bir iş tanımının ve iş analizinin yapılmasının güçlüğü hatta imkansızlığı bunun en önemli sebepleri arasında sayılabilir.

Stajyer öğretmen, öğretmen, uzman öğretmen ve baş öğretmen gibi sınıflandırmalar gündeme gelmekte ve bu konu tartışılmaktadır. Objektif ölçme kriterleri oluşturmak ve bununla ilgili hazırlıklar yapmak kaçınılmazdır. Öğretmen performansını ölçmede yenilik yapılması

önemli bir adımdır. MLO okulları ve Anadolu Liseleri başta olmak üzere pilot seçilen okullarda yaptığımız incelemede hem olumlu, hem olumsuz değerlendirmelere şahit olduk. Özellikle öğretmenlerin tepkisi fazlaydı. Okullarda ilgili müdür yardımcısı konu üzerinde rehberlik servisi ile işbirliği içinde çalışma yapmış ve arşiv oluşturmuştur. Epey yekün teşkil eden bu arşiv aynı zamanda disketlere kaydedilmiştir. Çalışmanın tüm bilgilerinin yer aldığı disketler EARGED'e gönderilmiştir. 2005-2006 öğretim yılından itibaren tüm okullarda uygulanması ve konunun kalıcı hale getirilmesi hedeflenmektedir. Bu çalışma hakkında edindiğimiz eleştirel izlenimleri şu şekilde özetleyebiliriz:

- Uygulanabilir ve pratik olmadığı
- Çok zaman alıcı olduğu (öğrenci sayısı kalabalık okullarda daha fazla şikayet ediliyor)
- Çok masraflı olduğu (öğrencilere, velilere, meslektaşlara, okul müdürüne, yardımcılara, müfettişlere vs. ayrı ayrı doldurmaları için verilen formların fotokopileri bile büyük meblağlar tutmaktadır.)
- Bazı soruların muğlak ve anlaşılmasız olduğu (her formda şikayet konusu)
- Objektif olmadığı (Öğrenci notunu düşük gördüğü öğretmenine karşı acımasız cevaplar vermekte, velilerin öğretmenini çoğu zaman tanınmamakta vb.)
- Dönütlerin zamanında toplanamaması (Kalabalık okullarda daha fazla sorun olmaktadır.)
- Müfettişlerin ilköğretimden seçilmesi (Özellikle liselerde rahatsızlık doğurmaktadır)
- Teknolojiye uygun olmadığı (Optik okuma formunda bile değil)

Öğretmen değerlendirmesinde esas amaç öğrenci başarısını artırmaktır. Eğitimde hedef kitle öğrencilerdir. Hedef kitlenin öğretmeni değerlendirmesini doğal karşılamak gerekir.

Öğretmen değerlendirmesinin de esas amaç öğrenci başarısını artırmaktır. Eğitimde hedef kitle öğrencilerdir. Hedef kitlenin öğretmeni değerlendirmesini doğal karşılamak gerekir. Öğrenciler tam bir yetişkin olmadıkları için değerlendirmede zaman zaman duygusal cevap verebilirler. Ama öğretmen ile ilgili olarak genel ipuçları ortaya çıkarılır.

- Müfettiş görüşünün hala yüksek olması

- Kurumlar arası koordinasyon eksikliği²

Öğretmen değerlendirmesinde esas amaç öğrenci başarısını artırmaktır. Eğitimde hedef kitle öğrencilerdir. Hedef kitlenin öğretmeni değerlendirmesini doğal karşılamak gerekir. Öğrenciler tam bir yetişkin olmadıkları için değerlendirmede zaman zaman duygusal cevap verebilirler. Ama öğretmen ile ilgili olarak genel ipuçları ortaya çıkarılır. Özellikle öğrenciler, öğretmenin öğretim yöntemleri hakkında iyi birer bilgi kaynağıdır.

Velilerin öğretmen değerlendirmesi daha çok öğrencinin tepkilerine paralellik arz etmektedir. Çocuklarının geleceğini herkeste fazla düşünmesi icap eden veliler, eğitimde söz sahibi olmak istemektedirler. Veliler tarafından öğretmen hakkında olumlu ve olumsuz değerlendirmeler söz konusu olmaktadır. Katılımcı demokratik ortamlarda veli görüşleri önem kazanmaktadır. Velilerin öğretmen hakkında değerlendirme yapması ülkenin gelişmişliğine paralel olarak artarak devam edecektir.

Öğretmenin kendi öz değerlendirmesini önemi büyüktür. Kalabalık okullarda diğer zümre öğretmenlerinin değerlendirmesinin dikkate alınması eğitim kalitesinin artması için olumlu bir gelişmedir. Sadece okul müdürü ve müfettiş değerlendirmesinin yeterli olmadığı genel bir kanaattir.

Öğretmen değerlendirmesinin daha geniş tabana yayılmasını olumlu buluyoruz. Öğrenci, veli, meslektaş, okul idaresi, müfettiş değerlendirmesi ve bunun ölçütlerinin geliştirilmesini istiyoruz. Daha ekonomik, pratik ve uygulanabilir bir sisteme geçilmelidir. Sendika temsilcilerinin de değerlendirme yapmasını demokratikleşmede bir adım olarak görüyoruz. Değerlendirme iki yılda bir yapılabilir, müfettişlerin yüzdelik puan dilimi düşürülebilir, diyoruz.

Öğretmen değerlendirmesinin yapılması süreci açık olmalı, öğretmen her türlü bilgiye ulaşmalı ve yasal yünden hakkını arayabilmelidir. Ödüllendirme ve rehberlik yöntemleri geliştirilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı düzenleyicilik, yol göstericilik, araştırma ve geliştirme yöntemleri ile rol almalıdır.

DİPNOTLAR

¹ Bu amaçlar EARGED'in hazırladığı "Okulda Performans Yönetimi" adlı çalışmada yer almaktadır. Bkz. Okulda Performans Yönetimi, (Taslak), Koordinatör Hacer Özdoğan. Hazırlayanlar: Doç. Dr. Emin Karip, Ercan Eroğlu, Demet Erdem, MEB Yayınları, Ankara, 2002, s. 12-13.

² Bu eleştiriler inceleme yaptığımız okullardaki öğretmen, idareci ve öğrencilerden edindiğimiz intibaldır. Öğretmen değerlendirmesinde en büyük yüzdelik (%40) müfettişe verilmiştir. Yine okul müdürü (%35) ikinci sırada yer alıyor. Öğretmenin bizzat kendisi (%10), öğrenci görüşleri (%5), zümre öğretmenleri (%5) ve veli görüşleri (%5) şeklinde taslakta yer almıştır. Bakınız, Okulda Performans Yönetimi Modeli, MEB Yayınları, Ankara 2002, Ekler Bölümü.

Almanya'da Öğretmenlik Keyifli Bir Meslek Ama Türkiye'dekinden Fazla Sorumluluk Gerektirir

Bu yazıya, **Wolfgang Meyer**'i tanıtarak başlamak istiyorum. Çünkü Almanya'da ilk tanıdığım öğretmen, bu Protestanlık dersi öğretmeni idi.

Pirckheimer Gymnasium'da öğretmenler odasına adımımı atar atmaz, beni ilk o karşıladı. Mavi gözlü, arkaya doğru taranmış düzgün saçlı, uzun burunlu, beyaz tenli, güler yüzlü, 60 yaşlarında biriydi Wolfgang. Takım elbise giymişti, benim gibi kravatlıydı. Öteki öğretmenlerin hiçbiri takım elbise giymez ve kravat takmazdı. Almanya'da okullarda kılık kıyafet yönetmeliği olmadığını belirtiyim.

Wolfgang, gülümseyerek ve yüksek sesle:

-Herr Erkan herzlich Willkommen!
(Sayın Erkan, hoş geldiniz!)

Almanca bilmiyordum. Milli Eğitim Bakanlığı, zaman olmadığı için bizi kursa tabi tutmadan göndermişti. Sadece arkadaşım Mehmet Önal'dan ayak üstü tek cümle öğrenmiştim. Wolfgang'a gülümse-dim ve şöyle dedim:

-Ich kann nicht Deutsch sprechen.
(Almanca konuşuyorum.)

-Ne yazık ki ben de Türkçe konuşmuyorum.

Wolfgang böyle dedi ve arkasını dönüp gitti. Öteki öğretmenler de elimi sıkıp işlerine gittiler.

O günden itibaren Almanca kursuna yazıldım. Çünkü adam sayılmanın yolu, dil bilmekten geçiyordu. Altı yıl boyunca kursa gittim ve Almancayı adam akıllı öğrendim. Dil öğrenince Wolfgang'la iyi iki arkadaş olduk. Birbirimizi evlerimizde, sınıflarımızda ziyaret ettik. O benim

çocuklara Hıristiyanlığı anlattı, ben onunkilere İslâmiyeti anlattım. Wolfgang, inanılmaz derecede iyi bir insandı. İslâmiyeti beğeniyordu. Öğrencileri ile yakından ilgilenirdi. Çantasında devamlı çikolata vardı. Anlattığı konuya ilgi gösteren, derse katılan, başarı gösteren öğrencileri ödüllendirirdi. Öğleden sonraları okulda tiyatro çalıştırırdı. 11. sınıftaki Türk öğrenci Günay, Wolfgang'ı çok beğeniyordu.

"Harika bir öğretmen. Güler yüzlü, tatlı dilli, kimseyi kırmaz, çantasından hiç çikolatayı eksik etmez."

Wolfgang Meyer, misyonerlik ruhu ile öğretmenlik yapıyordu. Hedefi öğrencilerin gönlünü kazanmak, onlara Allah sevgisi vermek, dini sevdirmektir.

ALMANLAR ZAMANI İYİ KULLANIYOR

İlk şoktan sonra artık Almanları gözlemliyor, öğrencilerim vasıtasıyla onlarla anlaşmaya çalışıyordum.

İlk dikkatimi ilk çeken şey, elime tuşturulan ve her sınıfı açan anahtar oldu.

Sınıfların anahtarı öğretmenin elinde. Öğretmen kapıyı açar ve öğrencileri içeri alır, dersi anlatır, zil çaldıktan sonra öğrenciler sınıfı terk eder ve öğretmen kapıyı kitler. Liselerde çoğu zaman öğrenciler sınıfları dolaşır. Kimya, fizik, biyoloji dersleri laboratuvarlarda işlenir. Dil derslerinin laboratuvarı vardır.

İlkokul öğretmenleri sabahleyin okula en az 15 dakika erken gelmek ve sınıfı kapısını açmak zorundadır. Hiçbir öğretmenin derse geç girme lüksü yoktur. Çünkü öğretmen olmadığı zaman sınıfın

Öğrencinin daha aktif olduğu, ülkenin ihtiyaçlarını göz önünde tutan, inançlı, bilgili, vizyon ve misyon sahibi bir eğitim amaçlanmaktadır.

kapısı kilitlidir. Öğrenciler kapının önünde yığılır ve koridorları çın çın öttürür. Onun için her öğretmen ders zili çalar çalmaz sınıf kapısında olmak zorundadır.

Almanya’da kaldığım altı yıl boyunca, nöbetçi öğretmenin öğretmenler odasına gelip:

“Ders zili çaldı arkadaşlar, derse gidebilirsiniz.” dediğine şahit olmadım.

Okul müdürü, müdür yardımcısı da böyle bir konu için öğretmen odasına gelmez. Her öğretmen, en yüksek derecede sorumluluk taşır. Her ders, zamanında başlar.

Öğretmen hastalanır veya başka bir program dolayısıyla okulda olmazsa, ki böyle durumlara sıkça rastlanır, bu durumda dersi boş olan öğretmenler, boş sınıfların dersine girer. Okuldaki bir müdür yardımcısı bunu düzenler. Hiçbir öğretmen, bu duruma itiraz etmez, edemez. Çünkü öğretmelik çok gözde bir meslek, eğitim almış, fakat boş kadro olmadığı için dışarıda bekleyen yüzlerce öğretmen var. Hatta bir öğretmen, hastalanır, 10-15 gün rapor alırsa, milli eğitim müdürlüğü yerine yedekte bekleyen öğretmenlerden birini gönderir.

ÖĞRETMENLER DERSE İYİ HAZIRLANIR

Almanya’da dayak sistemi yok. Nürnberg’e gider gitmez, eğitim ataşeliğinde bize, öğrencisine tokat atan ve çocuğun kulağını patlatan bir öğretmen arkadaşın çocuğa mahkeme kararıyla üç bin mark ödediğini anlattılar. Milli eğitim müdürlüğü, öğretmeni uyarmış.

“Bir daha dayak vakası olursa, öğ-

retmen olarak çalışamazsın.”

Dayak, bağırıp çağırma olmayınca öğrenciyi derse motive etmek sanat hâline geliyor. Her sınıfta tepegöz âleti var. 1988-1994 yılları arasında çalıştığım Pirckheimer Gymnasiumda üç video odası vardı. 1998’de okulu tekrar ziyaret için gittiğimde bilgisayarlar ve projektör cihazı ile donatılmış bir oda gördüm. Özellikle dil dersleri bilgisayar ortamında işleniyor.

Öğrenciyi derse motive etmek için öğretmen, mutlaka görsel malzeme hazırlamak zorunda. Asetatlı kâğıtlara (Folie), dersin önemli noktalarını yazmak ve bunları tepegözde göstermek iyi bir motivasyon yolu. Öğretmen arkadaşların çantaları bavul gibi dolu olur. Ders materyallerini klasörler hâlinde taşırlar. Asetatlı kâğıtlar, folie kalemleri mutlaka yanlarında bulunur. 15 dakikalık tenefüslerde mutlaka ders hazırlığı ile uğraşırlar. Çalışma kâğıdı hazırlanır. Fotokopi yapılır. Öğrenciye nasıl motive etmek, dersi görsel hâle getirmek, öğrencinin neyi öğrenip neyi öğrenmediğini ölçmek önemlidir.

Kısaca öğretmenler derse iyi hazırlanır. Hiçbir ders 45 dakika anlatılmaz, anlatılamaz. Öğrencinin azami dikkati 20 dakikadır, en fazla 25 dakika dersi dinler. Dersin kalan kısmında ya çalışma kâğıdı dağıtılır ve öğrenci dinlediği bilgileri bu kâğıttaki boşluklara doldurur veya tahtaya, asetatlı kâğıda soru yazarsınız, öğrenci bunların cevabını deftere veya asetatlı kâğıda yazar. Cevaplar ve önemli bilgiler, asetatlı kâğıda yazılmışsa bunu tepegöze koyar, sınıfça kontrolünü sağlarsınız.

*Sonavlar,
hafızadaki
bilgiyi
ölçmez.
Öğrencinin
öğrendiğini
yapabilme,
uygulayabilme,
yeteneklerini
geliştirme
derecesini ölçer.*

DEFTERLERİ OKUR VE YANLIŞLARI DÜZELTİRSİNİZ

Öğrenci defterleri bir âlem.

Öğrencinin yazdıklarını kontrol etmek zorundasınız. Bunun için defterleri zaman zaman veya önemli ödevler verdikçe toplar, eve götürür, bir güzel okur, öğrencinin hatalarını düzeltirsiniz. Böylece verilen ödevlerin düzgün yapılp yapılmadığını kontrol edersiniz.

Defteri gördüm, kabilinden iş olsun diye imza atmazsınız.

SINAVLAR YETENEK ÖLÇER- YAZILILAR EVE GİDER

Yazılı sınavlar, sadece öğrencini bilgisini ölçmez. Sınav, öğrenmenin bir parçasıdır. Öğrenci, yazılı sınavlarda dolmakalem kullanır, ki kolay silinmez. Öğretmen yazılıyı okur, yanlışlar varsa düzeltir. Öğrenciye yapması gereken tavsiyeler varsa sınav kâğıdına yazar. Sonra da sınav kâğıdını öğrenciye geri verir. Öğrenci bu kâğıdı eve götürür ve velisine imzalatıp geri getirir.

Sınav kâğıdı kaybolursa, öğrencinin sınavdan aldığı not bir kâğıda yazılır, veli bu kâğıdı imzalar ve sınav kâğıdının yerine bu kâğıt konur, sene sonuna kadar öteki yazılı kâğıtları ile birlikte saklanır.

Sınavlar, hafızadaki bilgiyi ölçmez. Öğrencinin öğrendiğini yapabilme, uygulayabilme, yeteneklerini geliştirme derecesini ölçer.

Meselâ Almanca, İngilizce derslerinde bir metin verilip bununla ilgili soru sorulmaz.

Derste hikâye türü incelenmişse öğrenciye önce deneme niteliğinde hikâye

yazdırılır. Bu hikâyeler sınıfta incelenir. Öğrenci hikâyeyi defterine yazmışsa öğretmen defteri alır, okur ve yanlışları düzeltir.

Yazılıda da öğrenciye hikâye yazdırılır.

Masal, deneme, fıkra, eleştiri, sohbet vs türleri içinde durum aynıdır. Çocuk okuduğu türün benzerini yazar. Lise sınıflarında kitap inceletilir, makale ve eleştiri yazıları yazdırılır. Liselerde yazılı süresi iki saattir. Yani Alman eğitim sistemi, çocuğun yeteneğini ölçer.

Eğitim, ezberci değildir, yetenek geliştirmeyi hedefler.

Test sınavına ise hiç şahit olmadım.

HER İŞ CİDDİYETLE YAPILIR

Almanya'da her iş ciddiyetle ve dünya ile yarış anlayışı içinde yapılır. Hiç kimsenin işten kaytarmak aklına gelmez. Eğitim, çoğu zaman uygulamalıdır. Meselâ her okulun bahçesinde biyoloji bahçesi bulunur. Orada çeşitli bitkiler, çiçekler yetiştirilir. Her okulun spor salonu vardır. Her okulda fizik, kimya, biyoloji, dil laboratuvarları bulunur, okul kütüphanesi mutlaka vardır. Her çocuk, mutlaka bir-iki kitap okumak zorundadır. Okumak bir sanattır. Çocuk niçin okuyacağım diye sormaz. Çünkü anne ve baba, öğretmen, yetişkinler okur. Okumanın bilgi kaynağı olduğu, bilginin güç olduğu herkesin malumudur.

Eğitim sistemi öğrenciye sorumluluk öğretir. Elbette öğretmen, mesleğin getirdiği sorumluluğu taşır ve öğretmen örnektir.

Senede bir gün öğretmenler için ve bir gün de sınıfla birlikte **"yürüyüş gü-**

*Okumak bir sanattır.
Çocuk niçin okuyacağım diye sormaz.
Çünkü anne ve baba, öğretmen, yetişkinler okur.
Okumanın bilgi kaynağı olduğu, bilginin güç olduğu herkesin malumudur.*

nü”vardır. Yürüyüş günü, sınıf öğretmeni, sınıfını alır; ormana, hayvanat bahçesine, müzeye veya başka bir yere gezmeye gidilir.

Bir defasında Bayan Ursula Bahn ile yürüyüş gününe katıldım. Ursula Hanım, Türk öğrencilerin bulunduğu sınıf öğretmeni idi. Benim sınıfım yoktu. Ursula Hanım, yürüyüş gününe birlikte gitme teklifinde bulundu. Türk çocukları, işlerine gelmeyen konuları Türkçe konuşuyor, öğretmen bunları anlamıyor ve onları idare etmek zor oluyordu. Kabul ettim. O gün okul kapısı yerine istasyonda buluştuk, biletleri aldık. Yarım saat kadar trenle şehir dışına gittik. Sonra bir istasyonda indik ve arazide yürüyecektik.

İstasyondan ormana doğru yürüdük. Yol üzerinde küçük bir market vardı. Öğrenciler, oradan içecek almak istediler. Normalinde herkes yiyecek ve içeceğini evden getirecekti. Herkesin sırtında yiyecek çantası vardı. Çocuklar ısrar edince Ursula Hanım izin verdi. Beş dakika sonra tekrar yola koyulacaktık.

Yürüyüş koluna geçmeden önce Ursula Hanım, çocukları topladı. Mavi gözleriyle hepsini tek tek süzdü. Sonra uyarıcı bir ses tonuyla:

“Ormanı temiz tutmak zorundayız. Aldığımız kolaları ya tamamen içip bitirin ve kutuyu çöp sepetine atın veya bir daha çöp kutusu bulana kadar yanınızda taşırsınız. Ormana çöp atmak yok. Tamam mı?”

“Tamam!” dedi çocuklar ve yola devam ettik. Ben önden gidiyorum, Ursula Hanım artçı. Çocuklarla muhabbet ede

ede yürüyoruz. Bulutlu bir gün. Ormanda bir metre eninde yürüme yolları var. İnce uzun ağaçlar, göğe doğru boy vermiş. Altlarında diz boyu yeşil otlar var. Keyfimiz yerinde. Çocuklar bana:

“İyi ki geldin öğretmenim. Sizinle olmak ne güzel!” diyerek iltifat ediyorlar. Bayan Ursula, ne de olsa Alman, çocukların kanı kaynamıyor. Ben de fazla toleranslıydım, gurbet çocukları diye onlarla fazla ilgileniyordum ve şımartıyordum.

Bir ara yanımda yürüyen Volkan:

“Öğretmenim, kolayı bitirdim Ne yapayım? Otların arasına fırlatsam olur mu?”

“Bayan Ursula’ya gösterme de ne yaparsan yap!”

Tepeyi aşıp vadiye yönelmiştik ki Ursula Hanımın sesi duyuldu:

-Durun!

Dönüp baktım. Elinde kola kutusu var.

Tepemden aşağı kaynar sular döküldü. Sorumsuzluğumdan utandım. Öyle ya her önüne gelen ormana bir kutu fırlatsa, her taraf kola kutusundan geçilmez.

-Kutuyu kim attıysa gelip özür dilesin ve kutuyu eline alsın. Kimse çıkmazsa akşama kadar burada bekleriz.

Bir dakika geçti. İkinci dakika, üçüncü... Ursula Hanımda hiç yumuşama yok. Kutu elinde duruyor. Sonunda Volkan dayanamadı, gidip özür diledi ve kutuyu aldı. Bir mola yerinde çöp sepeti buluncaya kadar da onu taşıdı.

Alman eğitim sistemi, çevreciliği öğretiyor ve uygulamaya önem veriyor.

Eğitim ciddi bir iş, öğretmenlik dünyanın en önemli mesleği. Eğitim ve öğretim sanatını bilir, elimizden gelenin en iyisini yaparsak dünyanın en iyi öğretmenleri bizler olabiliriz.

İSTERSEK DÜNYA İLE YARIŞABİLİRİZ

Almanya'da sınıflar 20-25 kişi. Öğretmen maaşları 3-4 bin Euro. Öğretmenlik tatili bol bir meslek. Bizde sınıflar kalabalık, maaşlar düşük. Bununla birlikte bizim toplum çocuk sever, anne ve baba çocuğuyla ilgilenir. Problemi götürürseniz size yardımcı olur. Almanya'da şehirlerde boşanma oranı % 50'yi buluyor. Çocukların çoğu, ya annesiz veya baba-sız büyüyor. Alman hanımlar yeterince çocuk yapmadığı için Almanya nüfus açığını göç alarak tamamlamaya çalışıyor. Göçmen çocukları yeterince Almanca bilmiyor. Bu yüzden eğitimde verimlilik düşüyor. Cumartesi pazar discolar 14-15 yaşındaki öğrencilerle dolu. Uyuşturucu, eroin, esrar, sigara kullanım oranı çok yüksek.

Eğitilebilir çocuklar sadece bizde var. Öğretmenlerimiz aşk ve tutkuyla mesleklerine sarılır, öğrencilerini sever, onlara dünya ile yarışma ideali verir, kederlerini dünya çapında yetiştirir, sendikalaşır, ücret artışı sağlayabilirsek ülkemizin kalkınması, gelişmiş ülkelerle yarışması hiç de hayal değil. Alman, İngiliz, Avusturyalı, Hollandalı, Belçikalı, Avusturyalı süper insanlar değil. Bizden üstün yaratılıştaki değil. Altı yıl boyunca Avrupa'yı gezdim ve Avrupa insanını gözlemledim. Hiç de fevkalâde insanlar değil. İstersek onlarla yarışır ve hatta onları geçebiliriz. İşimizi ciddiye almak, çocukları hayata hazırlamak şartıyla...

Eğitim ciddi bir iş, öğretmenlik dün-

yanın en önemli mesleği. Eğitim ve öğretim sanatını bilir, elimizden gelenin en iyisini yaparsak dünyanın en iyi öğretmenleri bizler olabiliriz. Bu konuda daha fazlasını okumak isteyenlere **Başarıya Götüren Yol, Öğretmeni Başarıya Götüren Yol, Evde ve Okulda Başarılı Eğitimin Sırları, Yüzyılın En Büyük Pedagojik Yanlışı Karma Eğitim** isimli kitaplarımı tavsiye ederim.

Kendinize güvenin ve çalışın. Alman'a, Japon'a, Amerikalıya veren Allah, bize de verir.

Ümitsizlik yol değil. Üstelik her türlü ilerlemeye engeldir.

Ümidini yitirenler, hayatta da olsalar, ölüdürler.

"Ey dipdiri meyyit! İki el bir baş içindir;

Davransana, eller de senin baş da senindir." der Mehmet Akif Ersoy.

Namık Kemal:

"Bize gayret yaraşır, merhamet Allah'ındır;

Hükm-ü âti, ne fakirin; ne de şehinşahındır." demiş.

Yine Namık Kemal:

"Yüksel ki yerin bu yer değildir;

Dünyaya gelmek hüner değildir" der.

Millet olarak hiç kimseden eksikimiz yok. Eksiklerimiz tamamlanamayacak şeyler değil. İşimizi iyi bilmek, iyi yapmak, sorumluluk taşımak, çocuklarımıza sorumluluk taşımayı öğretmek zorundayız. O zaman en iyiyi başarmak içten bile değil.

*Altı yıl
boyunca
Avrupa'yı
gezdim ve
Avrupa
insanını
gözlemledim.
Hiç de
fevkalâde
insanlar
değiller.
İstersek
onlarla yarışır
ve hatta onları
geçebiliriz.
İşimizi
ciddiye almak,
çocukları
hayata
hazırlamak
şartıyla...*

✘ *En büyük zafer düşmemek değil, düştüğün zaman ayağa kalkabilmektir.*

Nurettin Topçu'nun; Eğitim Anlayışında Öğretmenin Yeri

Öğretmenin nasıl olması gerektiği, rolleri, problemleri ile ilgili bir şeyler söylemeden önce, yakın tarihte bu konuda kim ne söylemiş diye bakmamız, yapılan çalışmalarını daha anlamlı kılacaktır. Türk toplumu olarak geçmişte bu işin çilesini çekmiş üstatlarımızın görüşlerine gerektiği kadar değer vermemekle en büyük hatayı işlemekteyiz. Nurettin Topçu, Cumhuriyet dönemi Türk düşüncesinin en önemli şahsiyetlerinden biridir. Eğitim ile ilgili görüşlerini topladığı "Türkiye'nin Maarif Davası" adlı eseri, eğitim ile uğraşan insanların mutlaka değerlendirmesi gereken bir kitaptır. Biz bu çalışmamızda kitabın öğretmen ile ilgili bölümlerini inceleyeceğiz.

TOPÇU, öğretmenin bir toplum için önemini medeniyetlerin kurulması ve çökmesinde etkisini aşağıdaki cümlelerle ifade etmektedir.

"İnsanoğlunu beşikten mezara kadar götürüp teslim eden, dünyanın en büyük sorumluluğuna sahip insan öğretmendir. Devletler ve medeniyetler yapan ve yıkan da öğretmenlerdir. Öğretmene değer verildiği, öğretmenin el üstünde tutulduğu ülkede insanlar mesut ve faziletlidir. Öğretmenin alçaltıldığı mesleğinin hor görüldüğü milletler düşmüştür... Medeniyetler öğretmenlerle kuruldu. Çin dünyasının kurucuları hakimlerdir. Yunan medeniyeti, meydanlarda pazarlarda gençlere öğretmenlik yapan filozofların eseridir. İslam medreselerin çatısı altında kıtalara yayıldı. Rönesans öğretmenlerin yükseltildiği devirdir."

Öğretmenliğin ne kadar önemli olduğunu, öğretmene değer veren toplumların medeniyetlerin kurucuları olduklarını bu şekilde ifade eden Topçu, bir an-

Nurettin TOPÇU

lamda toplumun öğretmenlere niçin değer vermeleri gerektiğini veciz örneklerle ifade etmektedir.

Tarihimizin yükseliş dönemlerindeki (İslamın ilk dönemleri, Selçuklular, Osmanlılar) öğretmenlik anlayışından örnekler vererek, öğretmenliğin el üstünde tutulduğu dönemlere kadar büyük başarılarla imza attığımızı belirten TOPÇU, "Tarihinde öğretmenliğin alçaltılması onun devlet emrinde bir ben-de (köle, esir) haline getirilmesiyle başlar." Diyerek öğretmenin (alimin) ideolojik devlet için çalışan bir memur kategorisine indirilmesini eleştirmiştir.

"XVII. y.y. dan sonra alimlerin bir çoğu devlet siyasetinin telkiniyle fetvalarını vermeye başladılar. Gaye hükümdara yaranmak vasıta ise ilim ve şariat oldu. Zamanla medrese istiklalini kaybederek

Nurettin Topçu, Cumhuriyet dönemi Türk düşüncesinin en önemli şahsiyetlerinden biridir. Eğitim ile ilgili görüşlerini topladığı "Türkiye'nin Maarif Davası" adlı eseri, eğitim ile uğraşan insanların mutlaka değerlendirmesi gereken bir kitaptır.

tamamıyla devletin eline geçti. Devlet siyasetini güdenler bu mevkilere getirildi.

TOPÇU, Bozulmayı 17. yy. dan sonra başlatmasının sebebini Selçuklu ve Osmanlı devletinin yükseliş dönemindeki eğitim anlayışına dayandırsa da, aslında öğretmenin siyasi çıkarlar için kullanılması, öğretmenin değerinin kaybolması çok daha öncelere kadar götürülebilir. Bu konuda yapılan bir araştırma da yazar bunun sebebini şöyle izah etmektedir.

“11. Yüzyılda yayılan septisizm dalgalarından sonra entelektüel faaliyetler yıkıcı birer meşguliyet olarak kabul edildi. 11. ve 12. Yüzyıllardaki Haçlı seferleri, müslümanlarda kendine güven duygusunu ortaya çıkardı. 13. yy.’ın ortasında Bağdat’ın yağmalanması ile de müslümanlar, İslam itikadı hariç sahip oldukları tüm değerleri yitirmeye başladılar. Ellerinde kalmış tek değer olan bu “itikadı” her türlü tehlikeden uzak tutarak, ne pahasına olursa olsun korumak gerekiyordu. Böylece İslami düşünce; (imparatorluk kurma, sanat çalışmaları, mimari ve edebiyat gibi faaliyetler yardımcı dünyevi araçlar olarak dışarıda bırakılmak suretiyle) korunmuş bir alan olarak dikkatlice kordon altına alındı. Önde gelen din adamları tarafından insanların dikkati, dini çalışmaları artırmaya ve tüm yaratıcı, entelektüel faaliyetlerden (çok tehlikeli uğraşlar oldukları için) kaçınmaya çekildi.

Günümüz eğitim anlayışında yeni yeni dillendirilmeye başlayan eğitimin herkesçe kabul edilen tanımının sorgulamasının ilk temellerini Nurettin Topçu’da görüyoruz. Eğitimin amacının bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik davranış değiştirme süreci ola-

rak tanımlanmasının ve buna bağlı olarak yapılan uygulamaların, öğretmeni asli işlevinden uzaklaştırarak sadece verili bilgileri aktarmakla görevli memur kategorisine indirgediğini tarihten verdiği örneklerle izah etmiştir. Günümüzün yaşayan en önemli düşün adamlarından biri olarak kabul edilen Edgar Morin Eğitimi;

“Eğitilenlere içinde yaşadığımız gerçekliğin karmaşık yapısının farkına varmalarına yardımcı olacak, olabildiğince açık bilgilerden oluşan düşünme malzemesi verdikten sonra, onları kendi kendileriyle baş başa bırakan bir eğitim yapma gereksinimi” (MORİN, 2003, S.XI) olarak tanımlar. Bu durumda öğretmeni, aktarım işlevinden daha önemli yükümlülükler beklemektedir. Öğretmenlik mesleğinin toplum tarafından hak ettiği yeri bulamamış olmasını, yüzyıllardır süregelen eğitim ve öğretimin tanımlamalarından ayrı düşünemeyiz.

Yine TOPÇU’ya göre

“Öğretmen gençlere bilmediklerini öğreten bir nakledici değildir. Bu iş kitabın işidir... Her sahada yalnız bilinmeyi bilmek ile eski devrin skolastiği elde edilir.”

Bundan yıllar önce söylenen bu sözlerle benzer sözleri, UNESCO’nun isteği üzerine kaleme aldığı kitabında MORİN, önemli bir eğitim eksikliği olarak belirtmektedir. Önemli felsefecilerimizden İonna Kuçuradi MORİN’i destekleyerek kitabın sunuş kısmında görüşlerini şu şekilde belirtmektedir;

“Morin’in eğitimde gördüğü önemli bir eksiklik, eğitilenlerin, “bilme” nin ne olduğu üzerinde düşündürülmemesi, onlara, bilgiler aktarılmakla yetinilmesidir. Böylece hazır bilgilerle yüklenen in-

Öğretmen yalnız ruhların sahibidir. Lakin davasının ulaştırabildiği neticelere bakılırsa görüldü ki, o, hakikatte doktorumuzdur, disiplin kurucumuzdur, Toplum düzenimizin bekçisidir, ekonomik münasebetlerimiz için düzenleyicisidir ve siyasi yaşayışımızın üstüdür. Kira bunların hepsinden o haberi olsa da Olmasa da, sorumludur. Karakterlerdeki dengesizliğin, medeni terbiyedeki düşüklüklerin mesulü yine odur.

sanlar, çok defa yanıldıklarını farkına varamıyor, bilgi ile kuruntuyu birbirinden ayıramıyor” (MORİN, 2003. S.x)

Öğretmenin en önemli sorumluluklarından birisi “bilme” nin ne olduğu konusunda öğrencileri bilgilendirmesidir. Bilmenin ne olduğu meselesinin önemli ilkelerinden birisi “kendini bilme” gerekliliğidir. Kendini bilmeyen öğretmenin edindiği bilgiler ne kadar çok ve önemli olursa olsun ne kendinde ve ne de karşıdaki insanda bir değişim ve dönüşüme sebep olmayacaktır.

“Bu sorunun üstesinden gelebilme konusunda Morin’in çok önemli bir önerisi “gözlem yapma etkinliklerimizi, kendimizi gözlemekten, eleştirilerimizi, kendimizi eleştirmekten, nesneleştirme süreçlerinin de kendimiz üzerine düşünme süreçlerinden ayrılmaması gerektiği”dir. Bu **kendini bilme** gerekliliğidir.” (MORİN, 2003. S.x)

Öğretmen aldığı maaş ve ücretin azlığı ve çoklu davası içinde mesleğe değer veriyorsa aslında öğretmen olmamıştır. Öğretmen sadece bir memur değildir. Kendisine verilen vazifeyi gözlerini kapayarak yapan, müfredatı yıl sonuna kadar başarı ile bitiren, hatta yalnız dersini çok iyi kavrayan öğrenci yetiştiren öğretmen aslında gerçekten vazifesini yapmış sayılmaz.

“Dünyayı değiştirmeye namzet gençlerin yetişmesi için, öğretmenin bizzat kendisi için hayat kuralları yaratabilen bir “bütün insan” yaratması gerekmektedir.” Diyen Nurettin Topçu’yu “insan hem fiziksel, hem biyolojik, hem toplumsal, hem psişik, hem kültürel, hem de tarihsel bir varlıktır. Öğretim içinde, disiplinler yoluyla bütünüyle parçalanana da aslında insanın doğasının bu karmaşık

birliğidir. Nereden gelirse gelsin herkes hem kendi kimliğinin karmaşık niteliğinin hem diğer tüm insanlarla ortak kimliğinin bilgisine ve bilincine sahip olmalıdır.” (MORİN, ae. S.xvi) diyen Edgar Morin desteklemektedir. Yine Morin;

“Disiplinlere göre bölümlenmiş bir bilginin baskın olması , çoğu kez parçayla bütün arasındaki bağı kurmayı olanaksızlaştırır. İnsan zihninin, tüm bilgilerini bir bağlam ve bir bütün arasındaki karşılıklı ilişkileri ve etkileşimleri kavramaya izin veren yöntemlerin öğretimi gereklidir.” (MORİN, 2003. S.xvi) diyerek “bütün insan” yetiştirme yönteminin önemini vurgulamaktadır.

Öğretmenlikten ne anlamamız gerektiğini ve öğretmenin yükümlülüklerini sıralarken yükümlülükleri ağır bulma bir mazeretin geçerli olamayacağını çünkü ruhlarımızın yapıcısı olan öğretmenlerin doğal olarak yükümlülüklerinin de fazla olacağını belirtiyor.

“Bir ülkede ticaret ve alışveriş bozussa bundan öğretmen sorumludur. Siyaset milli tarihin çizdiği yoldan ayrılmış ise bundan sorumludur. Gençlik avare ve davasız, aileler otoritesiz ise bundan da sorumludur. Memurlar rüşvetçi, yetkili makamlarda torpiller dönüyorsa bundan da öğretmen sorumludur ve hatta utanması icap eder. Din hayatı bir rıya ve taklit merasimi haline gelerek vicdanlar sahipsiz ve sultansız kalmışsa bunun da sorumlusu öğretmenlerdir.” Yine başka bir yerde “Öğretmen yalnız ruhların sahibidir. Lakin davasının ulaştırabildiği neticelere bakılırsa görülür ki, o, hakikatte doktorumuzdur, disiplin kurucumuzdur, Toplum düzenimizin bekçisidir, ekonomik münasebetlerimizin düzenleyicisidir ve siyasi yaşayışımızın

*Muhabbet
ortamı
bir öğrenme,
karşılıklı
öğrenme
ortamıdır...
Orada eğiten,
eğitilenden
öğrenir...
Orada
her öğretmen
bir öğrenci
her öğrenci
bir öğretmendir.
Eğitici
eğitirken
eğitilir.*

üstadıdır. Zira bunların hepsinden o haberi olsa da olmasa da, sorumludur. Karakterlerdeki dengesizliğin, medeni terbiyedeki düşüklüklerin mesulü yine odur.

Burada Topçu'nun öğretmenliğe yüklediği anlam itibari ile bize yüklediği sorumlulukları kabul edebiliriz. Ancak yine bu sorumlulukların kabulü siyasi iradeye ve sorumluluğu yüklenen öğretmenlere başka yükümlülükler getirecektir. Öğretmen hak arayışında bu sorumluluklarının bilincinde olarak hak arayacak, siyasi irade de öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirmeye giderken yanlış bir mantık ile hareket edip diğer meslek grupları ile kıyaslamayacaktır. Toplumun ruh doktoruna, toplum düzeninin bekçisine "siz bu hakları istiyorsunuz ancak, size verirse doktor ne der, polis der, sağlıkçı ne der" anlayışı farkında olmadan dinamizmi ataletle dönüştüren, yüzyıllardır alışlagelen sistemin devam ettiğinin bir göstergesidir. Bu anlamda asli vazifesini ifa edemeyen medresenin yıkılması ve yerine modern derslikli binaların yapılmasının bir zihniyet değişikliği sağlamadığını da görüyoruz.

ÖĞRETMENİN RUH YAPISINI MEYDANA GETİREN KARAKTERLER

- ❑ Öğretmen hayatımızın sahibi olmaktan ziyade sanatkarıdır, kullanıcı değil yapıcısıdır, seyircisi değil aktörüdür. O en doğru hayat örneğini yapar, hazırlar bize sunar. Biz yaşarız. Bizim vazifemiz bu hayata anlayış katmaktır.
- ❑ Öğretmen geçeceği yol bütün engellerle örtülü olduğu halde, buna ta-

hammül etmesini bilen, tahammül etmesini seven idealcidir...Gücümüzün yetmediği yerde kalbimizin beddualarına, yüzümüzün güldüğü yerde gönlümüzün kin ve nefretlerine karşı gelerek, bu beddualarla kinleri, içimizdeki gizli kirli bir şeyi yolarak atar gibi, ruhumuzdan sıyrıp atacak el. Öğretmenin elidir.

- ❑ "Kime karşı olursa olsun her düşmanlık mutlaka kendimize düşmanlıktır" inancını kalbimize öğretmen sokabilir. Zira böyle bir inanış ve yaşayış, bu yolda adanmış bütün bir hayat ister.
- ❑ Tahammülsüzlüğün şikayetin başladığı yerde öğretmenlik biter.

Burada eleştiri ile yakınmayı birbirine karıştırmamak gerekir eleştiri içinde yapıcı unsurlar barındırır. Eleştirdiğin bir şeyi düzeltmeye çalışırsın eleştirmek gördüğün aksaklıkları gidermeye çalışmak demektir bir anlamda. Ancak *yakınma* başka şeydir. Her yakınma insanın kendisiyle birlikte çevresindekileri de olumsuzluklara ümitsizliklere, tükenmişlik hissine götüren yıkıcı bir unsurdur. toplum olarak önemli bir rahatsızlığımız olan yakınma anlayışından kurtulup için içine girerek düzeltmeye çalışmak yani eleştiri yapmak ve düzeltmeye talip olmak örgütlülüğü ve sendikal mücadeleyi temsil ediyor diyebiliriz.

- ❑ Öğretmenlik sevgi işidir, ruh sevgisidir. Ruhun ulvi olan isteklerine, nefsinden her şeyi feda eden sevginin ferdi ulaştırdığı örnek insan mertebesidir.
- ❑ Öğretmen hepimizin muhtaç olduğu doktordur. Tehdit ve dayakla öğretmek muallimin işi olmadığı gibi, iç-

*Gücümüzün
yetmediği
yerde
kalbimizin
beddualarına,
yüzümüzün
güldüğü yerde
gönlümüzün
kin ve
nefretlerine
karşı gelerek,
bu beddualarla
kinleri,
içimizdeki
gizli kirli bir
şeyi yolarak
atar gibi,
ruhumuzdan
sıyrıp
atacak el.
Öğretmenin
elidir.*

*Öğretmen
sahip olduğu
mesuliyetle
içimizde en
fazla hür olan
insandır. Çünkü
sorumluluğumuz
hürriyetimizin
kaynağıdır.
Öğretmenin
çalışmasını idari
ve siyasi
endişelerle
sınırlandırmak,
öğretim idealine
dışarıdan emirle
yön vermek
istemek, onun
yapısı itibari ile
hür olan
şahsiyetini
budamak,
kısırlaştırmak ve
ölüme mahkum
etmektir.*

güdülerimize serbestçe alabileceği istikametleri göstermekte öğretmenin işi değildir. Birincisi düşmanın, ikincisi dalkavukla hokkabazın işidir.

Yine burada TOPÇU'nun günümüz eğitim anlayışını destekleyen görüşlerini görmekteyiz. Batı kültürünün bundan 100 yıl öncesine kadar çocuklarına uyguladığı, TOPÇU'nun deyimıyla "düşmanca" eğitim denilen dayak ile eğitimin yerini daha sonra bu anlayışa tepki olarak, biraz da yanlış anlama ile birlikte çocuğun her dediğini yapan, çocuğun isteklerine göre planlanmış, çocuk karşısında çaresiz bir anne- baba ve öğretmen profili ortaya çıkarmıştır. Bu tepki durumunun yansımaları çevrilen kitaplarla ülkemizde de görülmüştür. Ancak günümüz eğitim anlayışında çocuğun gelişim basamaklarına uygun olarak gerçekleştirilmesi gereken bazı görevlerinin olduğu, bu görevleri başarması için kurallar konulması gerektiği, bunun için de gerektiğinde her aşamada beklentilerin yüksek tutularak, sorumluluk sahibi , üretken, kendine güvenen bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

□ Öğretmen sahip olduğu mesuliyetle içimizde en fazla hür olan insandır. Çünkü sorumluluğumuz hürriyetimizin kaynağıdır. Öğretmenin çalışmasını idari ve siyasi endişelerle sınırlandırmak, öğretim idealine dışarıdan emirle yön vermek istemek, onun yapısı itibari ile hür olan şahsiyetini budamak, kısırlaştırmak ve ölüme mahkum etmektir.

Eğitimimizin içine düştüğü problemleri göstermesi açısından önemli bir madde diye düşünüyorum. Fikri anlamda ölüme mahkum edilen öğretmenden

nasıl ideal nesil yetiştirmesini bekleyebiliriz. Eğer bugün Türkiye'yi dünya çapında başarılarıyla temsil eden öğrenciler çıkıyorsa muhtemelen eğitim sisteminin o, "eğen", "büken" anlayışının dışında kalmış "imalat hatası" öğretmenlerin eseridir bu çocuklar diye düşünüyorum. Çünkü "ruh" aşlamayan, "sevgi"nin önceliği olmayan bir sistemde, o ruhu taşıyan birileri varsa bu çok önemli ve takdire şayan bir durumdur.

□ Eğitim ve öğretim çalışmalarında öğretmene mutlak hürriyet tanınmalı, ancak bu hürriyetin kötüye kullanılmaması devlet tarafından dışarıdan ve öğretmenin hürriyetini asla zedelemekten kontrol edilmelidir.

□ Para işleri ve mecburi yardımlar mektep kapısından içeri sokulmamalıdır.

□ Eğitim demek öğretmen demektir. Mili Eğitim Bakanlığı sadece onu düzenleyici bir cihazdan başka bir şey değildir. Kitap, program, sınav ve bütün öğretim meselelerini çözümlenecek olan bir milletin öğretmen ordusudur. Bu işlerin bakanlık teşkilatı tarafından tepeden idaresi, öğretmenin ilmi ve fikri hürriyetinin inkarı, bu hürriyetin adeta köleleştirilmesidir. Hür olmayan öğretmen, öğretmen değildir. Mahkum edilmiş fikir ve irfandır. Fikir ve kültürün mahkumiyeti en az vatan toprağının esaret altında kalması kadar acıklıdır.

Öğretmeni bu karakteriyle tanımayıp onun millet ruhunun yapıcısı olduğuna inanmayan bir zihniyet, öğretmeni basit bir memur kadrosu haline koyar ve her tarafından çiçeklenecek olan kültür ağacını kökünden baltalar.

SONUÇ

Buraya kadar öğretmen ve öğretmenin sorumluluklarıyla ilgili görüşlerini incelediğimiz Nurettin TOPÇU'nun eğitim ile ilgili problemlere ne derece vakıf olduğunu görmekteyiz. Benim, temelde eğitimi ve öğretmen ile ilgili olarak en fazla dikkatimi çeken tespit eğitimin tanımından kaynaklanan problemin öğretmenlerin yetiştirilme tarzlarını, toplumun öğretmene bakış tarzını da etkilemesidir. TOPÇU'nun da üzerinde önemle durduğu, toplumdaki bütün iyi ve kötü şeylerden sorumlu tutmamız gereken öğretmen ordusu, devletin ve siyasi iradenin önemli bir temsilcisidir;

Eğitim sistemi, devlete güç sağlayan alt sistemlerin en etkililerinden biridir. Bu süreçte devlet, kendisine güç sağlamak amacıyla bireylere siyasi, ideolojik ve ekonomik olarak belirlediği bilgi, beceri ve deneyimleri eğitim sisteminin amaçları olarak belirlemekte; bireyleri istendik yönde eğitmekte ve etkilemektedir... (GÖKÇE,2000, s.239)

Günümüzde uygulamalara baktığımız zaman eğitimin tanımından kaynaklanan öğretmen problemlerinin yanında, kabul edilen tanıma uygun bir politikanın olmaması da ayrı bir paradoks olarak karşımıza çıkmaktadır. Devlete güç sağlamak amacıyla bireylere telkinlerin yapıldığı bu kurumların ve kurumun içindeki öğretmenlerin sadece bu işlevlerinden dolayı toplum içindeki yerinin farklı ve değerli olması gerekirken bu olmamaktadır. O zaman karşımıza sistemin kendi kabullerini de etkili bir şekilde uygulamadığı sonucu çıkmaktadır. Ancak bu konu farklı bir araştırma konusudur. Eğitim kurumunun, devlete güç üreten bir araç olarak görülmesi bize özgü bir tutum mudur?

“Alanyazından ve yasal metinlerden elde edilen verilere göre; eğitimi kontrol altında tutmayan ve onu siyasi, ideolojik ve ekonomik güç üretme aracı olarak düzenlemeyen bir siyasal sisteme- devlete rastlanmamıştır. (GÖKÇE , 2000, s.240)

Ancak bugün batıda da çeşitli sorgulamalar başlamıştır. Bireyin isteklerinin ön planda tutulduğu, (ancak bunu bireycilik anlamında toplumsal problemlerden soyutlanmış bir bireysellik değil, toplumun meselelerine, bireylerin kendi yaşamlarının güveni için, duyarlı olmaları) bir eğitim anlayışı geçerli olmaya başlıyor.

“Siyasi gücün bireylere dağıldığı bir siyasal sistem de ideolojik sistemlerden herhangi birinin başta olması düşünülemez... Bu tür siyasal sistemlerde bireyler, siyasal sistemin ideolojik, siyasi ve ekonomik boyutlarına güç sağlayan birer araç olmaktan çok bireysel bilgi, beceri ve deneyimleriyle kendi gereksinimlerini, toplumsal-siyasal kurumlar aracılığıyla karşılayan insanlar olarak önem kazanır. Bu durumda eğitimin amacı, bireyi özgürleştirmeye ve kendini geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir. Bu tür siyasal sistemde eğitimin amaçları... siyasal sistemin gereksinimlerini değil, bireyin gereksinimlerini temele alan bir anlayış çerçevesinde düzenlenir. (GÖKÇE, 2000, s. 240)

Böyle bir özgür eğitim ortamında gürleşen-özleriyle beraber, etrafını düşmanların sardığı zannıyla dışarıya kendini kapatan, ama kendi içindeki insanları da potansiyel tehlike gören anlayışlar yerini, kendine güvenen, sorumluluktan kaçmayan, bilmediğini bilen, ve en önemlisi “kendini bilen” bireyler yetiştir-

Eğitim sistemi, devlete güç sağlayan alt sistemlerin en etkililerinden biridir. Bu süreçte devlet, kendisine güç sağlamak amacıyla bireylere siyasi, ideolojik ve ekonomik olarak belirlediği bilgi, beceri ve deneyimleri eğitim sisteminin amaçları olarak belirlemekte; bireyleri istendik yönde eğitmekte ve etkilemektedir...

cektir. Böylece, Ahmet İNAM'ın deyişiy-le; "Bir Muhabbet ortamı doğacaktır. Muhabbete giren canlar, muhabbet erbabı, kendilerini kayıtsız şartsız otoritelere, yöneticilere, yönetenlere, buyuruculara teslim etmiş kişiler değildir. Muhabbet çevresi, bir bilgi bir duygu ve bilinç durumuyla, belli bir tavırla gerçekleştirilir. Muhabbet ortamı bir öğrenme, karşılıklı öğrenme ortamıdır... Orada eğiten, eğitilenden öğrenir... Orada her öğretmen bir öğrenci her öğrenci bir öğretmendir. Eğitici eğitirken eğitilir. Bu eylem **eğitişimdir**, karşılıklı eğitim. Eğitim yalnızca bilgi ile yürütülemez. Bilgi eğitimi aynı zamanda duygu eğitimi ile içiçedir. Kafa ve yüreğin içiçeliğini görmek gerekir...Dünya kültürü içinde yerimizi alacaksa, bize özgü olan kültürler yaşmalıdır. Kültürü yaşama, duyma, bilgi edinme biçimini keşfedebilmemiz, oluşturabilmemiz gerekir. İşte muhabbet olarak eğitişim, bizim eğitim yoluyla kendi varlığımızı arama ve bulma yolunda atılmış bir adımdır". (İNAM,1995, s. 226-227)

*"Şuna
inanınız ki
dünyada
hiçbir fetih,
kaderin sırrına
vakıf olanlar
için, sınıf
kapısını
açmak
kadar şerefli
değildir.*

Gönül ehli olanlar farklı zamanlarda yaşasalar, farklı ortamlarda bulunsalar da hep aynı dertle muzdarip oldukları için farklı cümlelerle, farklı kelimelerle aynı şeyleri söylemişlerdir. Bize düşen bu gönül ehli, muhabbet ehli olan insanları bulmaktır. Bu yazımızda bir muhabbet ehlini size tanıtıysam ne mutlu bana. Son sözü yine üstada bırakalım bakalım öğretmenler için ne diyor;

"Şuna inanınız ki dünyada hiçbir fetih, kaderin sırrına vakıf olanlar için, sı-

nıf kapısını açmak kadar şerefli değildir. Hizmetinde oldukları vazifenin yüceliğine inanan öğretmenlerimiz kapılarını açarken, istiklale ümit ve aydınlık getiren bir kapıyı açtıklarını hissettiler.

Öğrenciler, bizim işimiz, sizin yalnızca zekalarınızı işlemekten ibaret değildir. Aynı zamanda kalplerinizi yoğurmaktır. Biz, sizin bir takım zeka makinaları olduğunuzu hiç düşünmedik. Şahsiyet ve halleriniz, bizim hünerimizin gerçek eserleridir. yapılan bir halle, yükseltile bir ruh, bir deha eserinden daha fazla bir şeydir, bir alemin yaratılışı gibi bir şeydir. Bize "siz ne iş yapar, ne vazife görürsünüz?" diye soranlar olursa onlara, sonsuz sevinçle içimiz taşarak bizim vazifemiz karakter yapmaktır, şahsiyet yaratmaktır" diye cevap vermede saadet buluruz."

Ne mutlu sorumluluğunun bilincinde olan öğretmene!

KAYNAKLAR

1. TOPÇU Nurettin, "Türkiye'nin Maarif Davası", dergah yay. 4. Baskı. Aralık, İstanbul, 1998
2. AHMET Kadiruddin, "İslam Dinamizmi ve Entelektüel Atalet", ilke yay. Mayıs İstanbul, 1992
3. GÖKÇE Feyyat "Değişme Sürecinde Devlet ve Eğitim" Eylül yay. Ankara, 2000
4. MORİN Edgar "Geleceğin Eğitimi İçin Yedi Gereklili Bilgi" İstanbul Bilgi Ün. Yay. Temmuz, İstanbul, 2003
5. İNAM Ahmet, Türkiye 1.Eğitim Felsefesi Kongresi 5-8 Ekim 1994 içinde *'Bir muhabbet olarak eğitişim'* Yüzüncü Yıl Ün. Eğitim Fak. Van. 1995

✘ *Kapumbağaya dikkat et. Ancak kafasını çıkarıp risk aldığıında ilerleyebiliyor.*

✘ *İyi bir ilk izlenim için ikinci bir şansımız yoktur.*

Okullarda Yürütülen Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

REHBERLİK HİZMETLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

Çağımızda yaşadığımız bilimsel ve teknolojik gelişmeler toplumsal etkileşimi hızlandırmış, mutlak ve doğru bilinen bir çok bilginin alternatifi ortaya çıkmıştır. İnsanların bu duruma uyum sağlamada gereksinimlerine en uygun olanakları tanımaları zorlaşmıştır. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de değişen ve gelişen iş alanları ve yeni meslekler ortaya çıkarken, yeni bakış ve anlayışlar ile beklentiler çerçevesinde karar vermek ve seçim yapmak zorlaşmıştır. Bu gelişme ve değişimlere paralel olarak okul programları, öğrenci ve iş gücü piyasası gereksinimlerine göre şekillenmeye başlamıştır. Öğrencilerin bu programları tanıyarak, kendilerine en uygun alanda eğitim görmeleri yönündeki beklentiler ortaya çıkmıştır. Gittikçe artan sanayileşme ve modernleşme, aile içindeki ilişkileri geniş ölçüde etkilemiş kuşaklar arasında ciddi çatışmalar ortaya çıkarmıştır. Bu çatışmaların sonucu ortaya çıkacak olan uyumsuzlukların, toplumda sevgi, saygı ve güvene yönelik ahengi bozacağı gerçeği belirmiştir.

Demokrasi ideallerinin benimsenmesi ile bütün bireylerin eğitim görmesi isteği, toplumun değişik kesimlerinden gelen bireyleri bir araya getirmiştir. İlgili yetenek ve eğitim ihtiyaçlarının farklılığı gözlemlenebilmektedir. Öğrenmeyi öğrenme anlayışının belirginleşmesi, öğrenciye düşen sorumluluğu arttırmış, öğrenme kaynaklarına ulaşmada ise öğretmenlere yeni bir sorumluluk yüklemiştir. Öğrencilerin bilişsel algılamalarındaki gerilemeye karşın duyuşsal

alandaki ilerlemeleri, yeni eğitim öğretim bakış açısıyla değişen eğitim öğretim örgütlenmesini beraberinde getirmiştir.

EĞİTİMDE REHBERLİK HİZMETLERİNİN YERİ

Eğitimin amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmak ve toplumsal uyumunu sağlamaktır. Hızla değişen ve karmaşıklaşan bir toplumda sorunlarla baş edebilecek ve değişen çevresine uyum sağlayabilecek bireylerin yetiştirilmeleri gereği daha çok hissedilmektedir. Bu nedenledir ki, insanın öğrenme ve problem çözme yetisi, eski davranış biçimi işe yaramadığında yenisini uygulamaya koyabilmesine imkan vermektedir. Burada kendi yaşadıklarının yanında, başkalarının yaşadıklarına da ihtiyaç duymaktadır. Fiziksel ve toplumsal yaşamdan kaynaklanan her türlü sorun ve çözümü, okullarımızda okutulan derslerin amaçlarını oluşturur. Ancak karşılaşılan kişisel sorunlar bir çok dersin konusu değildir. Bu 'Rehberlik ve Psikolojik Danışma' adı verilen servislerin işidir.

REHBERLİK HİZMETLERİNİN TANIMI VE İŞLEVİ

Rehberliğin bireyde gerçekleştirilme-ye çalıştığı amaçları şu şekilde özetlenebilir :

Bireyin ;

- * Kendini tanınması,
- * Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi,
- * Gizilgüçlerini geliştirmesi,
- * Çevresine uyum sağlaması.

Fiziksel ve toplumsal yaşamdan kaynaklanan her türlü sorun ve çözümü, okullarımızda okutulan derslerin amaçlarını oluşturur. Ancak karşılaşılan kişisel sorunlar bir çok dersin konusu değildir. Bu 'Rehberlik ve Psikolojik Danışma' adı verilen servislerin işidir.

Belirtilen bu amaçların ilk ikisi, bireyin kendisi ve çevresi hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi edinmesi gereğini vurgulamaktadır. Bireyin kendini tanınması ile, beden ve zihin yeteneklerini, hoşlandığı ve hoşlanmadığı faaliyetleri, psikolojik ihtiyaçlarını, hayattan neler beklediğini, tutum ve değerlerini tanınması kastedilmektedir. Kişinin kendini tanınmasına yardımcı olmak rehberliğin birinci işlevidir.

Bireye toplumda açık gelişme olanakları ve uyması gereken kurallar hakkında bilgi verme rehberliğin bir diğer işlevidir.

Rehberliğin en önemli işlevi bireyin kendisi ve çevresi hakkında edindiği bilgileri özümlemesine ve doğru sağlıklı tercihler yapabilen bir kişi olmasına yardımcı olmaktır. Bu da "Psikolojik Danışma" adı verilen bireysel ya da grupla yürütülen özel bir etkileşim yöntemi ile gerçekleştirilen bir hizmettir.

Rehberlik ve psikolojik danışma alanında başlangıçtan itibaren gerçekleştirilen gelişmeler göstermektedir ki, bireysel ilgi ve psikolojik etkileşim olmadan yapılan yardımlar pek etkili olmamaktadır. Rehberliğin bilgi verme hizmetlerinin bile tek yönlü bilgi aktarımı olmaktan çıkıp duygusal bir ilişki çerçevesinde yürütülmesi, bilgilerin benimsenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bugün rehberlik deyince daha çok kişiye bilgi verme hizmetleri anlaşılmakta, kişinin bu bilgilere karşı tutumunun tartışılması ve bilgilerin benlik tasarımına mal edilerek davranışı etkileyecek hale gelmesine yardım işi ise psikolojik danışma hizmetlerine özgü sayılmaktadır.

OKULLARDAKİ REHBERLİK SERVİSLERİNİN İŞLEYİŞİ

Okullardaki rehberlik servis birimleri şunlardır.

BİLGİ VERME

Rehberliğin bu işlevi, öğrencilere kendilerini geliştirebilecekleri olanaklardan haberi kılmaktır. Eğitim, iş olanakları ve meslekler hakkında öğrencilere güncel ve doğru bilgi vermek yanında, disiplin ve görgü kuralları, cinsel gelişim, verimli çalışma yöntemleri gibi konularda onları aydınlatmak, bilgi verme servisinin işlevleri arasındadır. Bazı yazarlar bireyi tanıma servisinin ölçme sonuçlarını bireye iletme hizmetini de bu kategoriye koymaktadırlar (Shertzer ve Ston; 2971). Gerçekten, eğer bireyi tanımada sadece gözlem ve test gibi dış teknikler kullanılıyor ve sonuçlar bireye uygun olmayan bir tutum ve yöntemle iletiliyorsa, bu durumda ölçme ve değerlendirme sonuçları kişinin dışında oluşmuş veriler sayılacaktır. Kişi bu yolla, başkasının gözünde nasıl görüldüğünü öğrenmiş, yani kendisi hakkında "bilgi edinmiş" olmaktadır. O zaman test sonuçlarını bildirme işleminin de bilgi verme servisinin işlevleri arasında sayılması doğaldır. Ancak, bireyin dıştan değerlendirilmesine karşı çıkan yazarlar kişinin benlik tasarımını anlamaya olanak verecek tekniklere daha çok yer verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar (Patterson, 1971).

BİREYİ (ÖĞRENCİYİ) TANIMA

Bir kimseye yardımcı olabilmek için, her şeyden önce, onun ne istediğini, neler beklediğini ve neler yapabileceğini

Rehberlik deyince daha çok kişiye bilgi verme hizmetleri anlaşılmakta, kişinin bu bilgilere karşı tutumunun tartışılması ve bilgilerin benlik tasarımına mal edilerek davranışı etkileyecek hale gelmesine yardım işi ise psikolojik danışma hizmetlerine özgü sayılmaktadır.

bilmek gerekir. Bir okul ortamında, ortaya çıkabilecek sorunlar genellikle öğrenme süreci ile ilgili olduğundan, öğrencinin öğrenme gücünü, eğitime verdiği önemi ve çeşitli konulara karşı ilgisini bilmek gerekir. Ayrıca, ana-babası, öğretmenleri ve arkadaşları ile iyi bir iletişim kurabilme, geleceği planlayabilme gibi konularda yardımcı olabilmek, bireyin değerlerini ve diğer kişilik özelliklerini de bilmeyi gerektirir. Bireyi tanıma çalışmaları, gözlem, test gibi, bireyi dıştan değerlendirmeye ve görüşme, psikolojik danışma, envanter, otobiyografi gibi, onu kendi algıladığı şekli ile tanıtıcı verilerin çözümlenmesi, sentezi ve sonuçların bireye iletilmesi ile ilgili işlemleri içerir. Birey hakkında toplanan bilgilerin dosyasına işlenmesi ve gizliliğinin korunması da bu servisin işlevleri arasındadır.

Bireyi tanıma çalışmalarının asıl amacı, bireyin kendisini tanımasına yardımcı olmaktır. Kuşkusuz, danışmanların ve öğretmenlerin de bireyi yakından tanımaları gereklidir. Ama, bu çalışmaların asıl amacı bireyin kendine ilişkin algı ve değerlendirmelerinin daha zengin ve gerekli bir hale gelmesine katkıda bulunmaktır.

PSİKOLOJİK DANIŞMA

Bireyi tanıma servisinin çalışmaları ile sağlanan bilgiler, bireyin benlik tasarımına katılması ve davranışa dönüştürülmesi halinde bir anlam taşır. İnsanlar, benlik tasarımlarına uymayan bir ölçme ya da gözlem sonucunu, ne kadar güvenilir ve geçerli olursa olsun hemen benimsememekte. Davranışlarını bu ye-

ni gerçeği göz önüne alarak değiştirmemektedirler. Ölçme ve değerlendirme sonuçları kişinin benlik tasarımına ne kadar ters düşüyorsa ve benlik tasarımı ne kadar katı ise reddetme o kadar kesin olmaktadır. Böyle durumlarda psikolojik danışmaya ihtiyaç vardır. Psikolojik danışma kişinin savunucu tutumunu bırakıp yeni yaşantılara açık hale gelmesi için yapılan yardımdır. Psikolojik danışma sırasında danışmanın yaratacağı geliştirici atmosferde kişi kendini doğru bir biçimde algılamaya başlayacak, bu gelişme, onun çevreyi doğru bir biçimde algılamasına yol açacaktır. Böylece, bilgi verme servisi tarafından sağlanan bilgileri de doğru bir biçimde algılamaya açık hale gelecek, hatta bu konuda bilgi edinme çabalarına kendisi girişmeye başlayacaktır.

Psikolojik danışma, çeşitli nedenlerle uyum sıkıntısı çeken, kendini yalnız hissedemeyen, başarısız ve değersiz gören kimselere, sorunlarının kaynağını ve çözüm yollarını görmede yardımcı olur. Ancak bu hizmetten kendini tanımak ve anlamak isteyen herkes yararlanabilir.

Rehberlik, örneğin öğrencinin matematik dersinde öğrendiklerinin kendisine ne ifade ettiği üzerinde düşünmesini sağlar. Rehberliğin amacı, kişinin bilgiyi özümlemesine ve davranışa dönüştürmesine, bilgi edinme yollarını araştırma isteği geliştirmesine yardımcı olmaktır. Rehberlik kişiye kendini ve başka insanları anlama, yeteneklerini kullanma, fırsatları değerlendirme, insan ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara çözüm bulma becerisi kazandırır. Öğretim faaliyetlerinin de kişinin kendini tanıma ve anlamada,

Ölçme ve değerlendirme sonuçları kişinin benlik tasarımına ne kadar ters düşüyorsa ve benlik tasarımı ne kadar katı ise reddetme o kadar kesin olmaktadır.

insan ilişkilerinde beceri kazanmada katkısı olabilir, ama asıl amacı bu değildir.

Eğer bir öğretmen konusunu anlatırken bunun öğrenciler üzerindeki etkisini (konuyu kavramada zorluk çekip çekmediklerini, konudan hoşlanıp hoşlanmadıklarını) inceliyor, öğrenim yaşantılarını bütünleştirmelerinde ve belli amaçlar açısından önemini değerlendirmelerine yardımcı oluyorsa zaten bir anlamda rehberlik yapmaktadır. Ancak, bütün öğrenim yaşantılarının değerlendirilmesine ve anlamsallaştırılmasını ders öğretmenlerinin yapması beklenebilir. Böyle bir işlev öğretim işlerinin ağırlığı ile bağdaşmaz. Çağımızda insan hakkında bilgiler giderek zenginleşmekte, insan davranışını etkileyen yöntemler gelişmektedir. Bunun için rehberlik, bir teknikler bütünü ve ayrı bir uzmanlık alanı olarak ortaya çıkmıştır.

REHBERLİK HİZMETLERİNDEKİ YANLIŞ ANLAYIŞ VE UYGULAMALAR

1. Rehberlik ve psikolojik danışma yardımı bireye tek yönlü olarak doğru-

dan doğruya yapılan bir yardım değildir. Rehberlik ve psikolojik danışma yardımı ancak karşılıklı bir etkileşim sonucu gerçekleştirilebilir

2. Rehberlik ve psikolojik danışmanın temelinde bireye acımak, onu kayırmak, her sıkıntıya düştüğünde bireye kol kanat germek gibi bir anlayış yoktur.
3. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireyin sadece duygusal yanı ile ilgilenilmez.
4. Rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan bütün yöntem ve teknikler amaç değil, sadece araçlardır.
5. Rehberlik bir disiplin görevi değildir; rehberlik yargılamaz ve ceza vermez.
6. Rehberlik ve psikolojik danışma her türlü problemi hemen çözebilecek sihirli bir güce sahip değildir.

KAYNAKLAR

Konya Rehberlik ve Araştırma Merkezi
(<http://konyarehberlik.sitemynet.com/>)
http://www.yediocak.com/indexs/rehberlik_servisi_ery.htm

Rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan bütün yöntem ve teknikler amaç değil, sadece araçlardır.

✘ *Başarılarını gizlemek en büyük başarıdır./La Rochefoucauld*

✘ *Okunu hedeften öteye atan okçu,*

okunu hedefe ulaştıramayan okçudan daha başarılı değildir./Montaigne

✘ *Başarı belki insana çok şey öğretmez, fakat başarısızlık çok şey öğretir./Çin Atasözü*

✘ *Deneyip de başaramayanları değil, yalnızca denemeye bile kalkışmayanları yargıla.*

✘ *Eğer yaşamında hiç başarısızlık yoksa, yeteri kadar risk almamışsın demektir.*

Prof. Dr. Osman Öztürk ile Öğretmenlik Mesleği Üzerine Söyleşi

Tahir İNCE: Sizce Öğretmen kimdir?

Osman Öztürk: Mesleğinin gerektirdiği bilgiyi hazmetmiş, metoda hakim, idealist bir rehber insandır. Çok ve geniş okur. Talebe için icabında veli, yerine göre sırdaş ve arkadaşdır. Mesleğini çok sever, mekteple yatar ve okulla kalkar. Yaptıklarından haz ve heyecan duyar, bıkmak ve usanmak nedir bilmez.

Tahir İNCE: Türkiye Cumhuriyeti'nin öğretmen yetiştirme politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu politikanın açmazları sizce nelerdir?

Osman Öztürk: Mesleğin hususiyeti kavranmamış, herkes öğretmen olur düşüncesi hakim, diploma sahibi olsun da nasıl ve nice olursa olsun şeklinde düşünülüyor. Ne metod veriliyor, ne aşk ve ne de heyecan... Buna ilaveten millî kültürü temel unsur almak yerine, ilkecilik ilkeliliğine saplanınca; ayrılıklar, gayrılıklar başlıyor. Birbirine taban tabana zıt görüşler çatışmaya dönüşüyor. Daha sonra bu durum talebeye sıcıyor, iş büyüyor ve şikâyetçi olduğumuz noktaya geliniyor.

Tahir İNCE: Günümüz öğretmenin geleneğimizle bağı neden kopuktur?

Osman Öztürk: Millî kültürden özellikle mahrum bırakılmanın tabii sonucu olarak, bilmediği millî değerlerine karşı; ilgisizlik, değer vermeme, hakaret ve hatta düşmanlık gelişiyor. İnsanlar fitratları gereği, bilmediklerinin düşmanıdır. Öğretmen dediklerimiz uzun yıllar öğrenci idiler. Bu dönem içerisinde onlar, müfredatın hemen tamamında bize aid değerlerden, yani bizim ruh dünya-

mızdan uzaklarda dolaşıp durdular. Bu yetmezmiş gibi; her vesileyle bizi biz yapan kıymetlerimize nasıl hakaret edileceğinin stajını yapmış oldular. Bir taraftan da Batı kültürünün çok yoğun propagandasına maruz kaldılar. Yüksek tahsil bitene kadar, müstakbel öğretmenin gelenele olan bağı da bitirilmeye çalışıldı ve çalışılıyor. Günümüz Türkiye'sinde üniversite bitirmiş bir kimse için: "Ben batılılaşmak istemiyorum, millîleşmek istiyorum" diyebilmek, beklenmeyen bir şeydir. Hatta, konumunuza göre; "Batılılaşmak istemiyorum" cümlesini telaffuz etmek, sizi mahkemelik bile yapabilir. Bu şartlar içerisinde öğretmenlik hakkı elde etmişlerin geleneklerimizle olan bağı devam ettirmesi, Allah'ın lütfudur vesselam.

Tahir İNCE: Eğitim ve öğretimde son yıllarda öğrenci merkezli anlayışın sıkça gündeme getirilmesinin getirileri ve götürüleri neler olabilir?

Osman Öztürk: Ortaya atılan tezler ya içi boş sloganlar veya ilkeleri belirlenmemiş ve sınırları çizilmemiş temennilerdir. Getiri ve götürüleri hesap edilmiş şeyler değildir. "Yaşasın! Kim yaşasın? Ömrü olan.." gibi komiklikler... Yaz-boz tahtasının devamı mahiyetinde şeyler..

Tahir İNCE: Öğretmenin toplumsal yerinin (statüsünün) zayıflamasının sebepleri nelerdir? Eğitim ve öğretime yansımaları neler olabilir?

Osman Öztürk: Bakanlığın tutumu bu konuda öncelik taşır. Yaz-boz tahtasına döndürülen mevzuat değişiklikleri, robot ve papağan öğretmen düşüncesi, millî terbiyeden mahrumiyet ve önce ta-

Mesleğin hususiyeti kavranmamış, herkes öğretmen olur düşüncesi hakim, diploma sahibi olsun da nasıl ve nice olursa olsun şeklinde düşünülüyor. Ne metod veriliyor, ne aşk ve ne de heyecan. Buna ilaveten millî kültürü temel unsur almak yerine, ilkecilik ilkeliliğine saplanınca; ayrılıklar, gayrılıklar başlıyor. Birbirine taban tabana zıt görüşler çatışmaya dönüşüyor. Daha sonra bu durum talebeye sıcıyor, iş büyüyor ve şikâyetçi olduğumuz noktaya geliniyor.

*Mesleğini
sevmek
ve icrasındaki
yorgunluktan
zevk
duymak.
Muntazam ve
disiplin sever
olmak.
İstikrar ve
istikamet ehli
olmak.
Öğrencilerine
ayırım
yapmadan
sahiplenmek.
Başarısızlar
için çareler
sunmak.
Kendisini
daima
yenilemek.
Derse ve
konulara bir
otorite imişçesine
hakim olmak.
Siyasi ve
ideolojik
tavırlarında bir
militan havası
estirmemek.
İdare ve
velilerle iyi
münasebetler
içerisinde olmak.*

lebe karşısında prestij kaybı,daha sonra halk arasında yitirilen itibar... Aynen ailedeki durum gibi...

Tahir İNCE: Öğretmenliği aşkla yapılması gereken bir görev olarak algılanmak yerine daha çok geçim sağlamak üzere yapılan bir iş olarak algılandığını görüyoruz. Bu algının sebepleri ve sonuçları neler olabilir?

Osman Öztürk: Her meslek için lazım olan aşk ve şevk, öğretmenlik için elzem. Bazı meslekler idealsiz ve heyecansız icra edilemez. Bunların başında öğretmenlik geliyor. Bu iş bunlarsız olursa, para için olmuş olur. Parası da tatminkâr olmayınca âdeta başka bir iş beceremeyenler hiç olmazsa öğretmen olsun manasına gelir ki, kimse alınmasın amma bugünkü ahval biraz da böyle. Aileler kabiliyetli gördükleri çocuklarını öncelikle teknik sahaya yönlendiriyorlar. Bu olmazsa; hukuk, iktisad, işletme, uluslar arası ilişkiler, iletişim, psikoloji.... hiçbiri olmazsa bari öğretmen olsun diye düşünüyorlar. İdeal yok, kalite yok neticeyi tayin zor olmasa gerek..

Tahir İNCE: Branşlaşma ile birlikte öğretmenlerde kendi branşları dışındaki diğer branşlardan pek haberdar değiller. Böyle bir durum dünyayı ve hayatı bir bütün olarak algılamayı zorlaştırıyor. Dünya ve hayatı öğrenciye aktarırken de bu zorluk yaşanıyor. Böyle bir durum nasıl aşılabilir?

Osman Öztürk: Genel kültür herkesten çok öğretmene lazım. Hiç durmadan okumak, talebeden çok öğretmen için lüzumlu... Hemen denilebilir ki, öğretmen hangi imkânla okuma ve kültü-

rünü geliştirme imkânı bulacak? Bilgi-lenmeye ihtiyaç duyanlar bunu ne yapar yapar hallederler.

Tahir İNCE: Öğretmenin okulunda başarılı olabilmesi için hangi zorunlu hasletlere sahip olması gerekir?

Osman Öztürk: Mesleğini sevmek ve icrasındaki yorgunluktan zevk duymak. Muntazam ve disiplin sever olmak. İstikrar ve istikamet ehli olmak. Öğrencilerine ayırım yapmadan sahiplenmek. Başarısızlar için çareler sunmak. Kendisini daima yenilemek. Derse ve konulara bir otorite imişçesine hâkim olmak. Siyasî ve ideolojik tavırlarında bir militan havası estirmemek. İdare ve velilerle iyi münasebetler içerisinde olmak.

Tahir İNCE: Zorunlu temel eğitim ve öğretime bakışınız nedir?

Osman Öztürk: Ben bu konuda çocuklarımıza haksızlık edildiği kanaatindeyim. Okullar bizdeki şekliyle, birer zaman harcama makinası. Lüzumlu bilgilerden çok lüzumsuz şeyler. Herşeyi okulda öğretme sevdası. Aynı şeyleri her yıl tekrar. Ben bu sebeple zorunlu temel eğitim ve öğretim denildiğinde 8 veya 11 yıl gibi rakam ve sene hatırlamak yerine, resmî ideolojiden, lüzumsuz şeylerden ve tekrardan arındırılmış, ezbercilikten uzaklaştırılmışlığı hatırlıyorum. Neslimizin yıllarını harcarken dikkatli olmalıyız. Bana kalsa ben şahsen Osmanlı mirasımızda olduğu gibi esneklik taraftarıyım. Herkes askerlik yapar gibi, yıllarını muayyen kalıplara bağlı olarak harcamamalı, seneleri çaba ve kabiliyetine göre aşabilmeli..

Tahir İNCE: Öğretimimiz daha çok

kalıp ve katı bilgilerin aktarılması biçiminde oluyor. Dolayısıyla bu öğrenciyi ezberciliğe yönelttiği gibi aynı zamanda öğrencinin düşünme ve bir şeyler üretme yeteneğini de köreltiyor. Sizce bu sorun nasıl aşılabilir?

Osman Öztürk: Herşeyde ezbercilik. Haritasız tarih ve coğrafya, laboratuvarsız ve deneysiz fizik ve kimya. Görsellikten uzak biyoloji ve diğerleri. Gelişmiş dünyada pek çok dersleri bizzat yerinde görerek yapıyorlar. Ağacı, çiçeği, karıncayı, kaplumbağayı bizzat yerinde inceliyorlar. Resmî ideoloji her dersin müfredatının olmazsa olmazı. İlk öğretimden itibaren üniversite bitirene kadar, resmî iyileri ve kötülerini müzakere ve hatta mantık kullanma şansı elde edemeksizin ezberleme üzerine oturtulmuş bir sistemden nasıl kurtulacağız? Cevabı çok kolay: İnsan haysiyetine hürriyet tanıyarak. Çok sesli, özgür ve özgürlükler ülkesi olarak.

Tahir İNCE: Özellikle sosyal içerikli derslerde konular geleneğimizden kopuk hatta geçmişe sövgü içerdiğini görüyoruz. Sizce bunun nedeni ne olabilir ve bu durumun sonucu neler olabilir?

Osman Öztürk: Padişahlıktan cumhuriyete geçişte, yeni olanı benimsetmek için eskiyi kötüleme yoluna gidilmiş. Hatta dediğiniz gibi övgünün işe yaraması için karşılığının sövgü olmasına inanılmıştır. Çok yanlış ve ilkel bir düşünce. Geçmişle gelecek arasındaki köprüleri inkar, iftira ve hakaretle kaldırıp atarsanız; sonuçta bugün karşı karşıya kaldığımız gibi, kimliksizlik ve kendine güvensizlik alır başını gider. Dedeniz-

den, babanızdan bir şeyler kalmıştır, siz inkar etseniz de birileri onları bulup çıkarır. Akıllı mirasçı, eldekini inkarla sıfırdan başlamak yerine onun üzerine bir şeyler koymaya çalışır. Daha sonrakiler de aynı yolu takip ederler, böylece işe yarayanlar yaşar, yaramayanlar kendiliğinden zaman içerisinde tasfiyeye uğrar. Böylece sövüp saymadan, kırıp dökmekten, kamplılaşmalara sebep olmadan geçmişle gelecek arasındaki bu akıl ve mantık köprüsünden medeniyet hedefine olan koşumuzu kesintisiz devam ettirmiş oluruz.

Tahir İNCE: Öğretim hayatının tek tipleştirilmesinin sebepleri ve sonuçları neler olabilir?

Osman Öztürk: Monotonluk, tek ses ve tek tiplilik; geri kalmış ülke çağrışımı yapan özellikler. Tek ideoloji, tek fikir, tek ses, tek tip kıyafet, tek adam İşin sonu buraya varır. Bu da despotizmden menfaatlenenlerin ve günün tabiriyle hortumcuların işine gelir.

Tahir İNCE : Ülkemizde beyin göçünün sebepleri nelerdir? Ve bunun önüne nasıl geçilebilir?

Osman Öztürk: Beyin göçünün en başta gelen sebebi; hür düşünce ve hür teşebbüs önündeki engellerdir. Düşüncüyü, ilmin görüşünü (mesela tarihte) ve farklı sesi suç saymaktır. Farklı bakış açılarını müsaade etmemektir. Her türlü dayatmacılıktır. Beyin göçünü engellemenin yolu hür düşünce ve ilmin önündeki engelleri kaldırmaktır. Daha sonra da imkânlar sunmak gelir.

Tahir İNCE : Bütün zorluklarına, sıkıntılarına ve açmazlarına rağmen öğret-

Gelişmiş dünyada pek çok dersleri bizzat yerinde görerek yapıyorlar. Ağacı, çiçeği, karıncayı, kaplumbağayı bizzat yerinde inceliyorlar.. Resmî ideoloji her dersin müfredatının olmazsa olmazı.. İlk öğretimden itibaren üniversite bitirene kadar, resmî iyileri ve kötülerini müzakere ve hatta mantık kullanma şansı elde edemeksizin ezberleme üzerine oturtulmuş bir sistemden nasıl kurtulacağız? Cevabı çok kolay: İnsan haysiyetine hürriyet tanıyarak. Çok sesli, özgür ve özgürlükler ülkesi olarak.

menin kendini mutlu kılabilmesinin yolu nedir?

Osman Öztürk: Bütün güzel ve iyi şeylerin kahramanı insandır, bu insanları potasında eritip yoğuran insan da öğretmendir. Sivili de askeri de, profesörü de devlet başkanı da öğretmenlerin tezgâhında dokunup şekillenir. Bunu düşünmek bile başlı başına saadet kaynağıdır.

Tahir İNCE: Yillardır eğitimin içinde biri olarak öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?

Osman Öztürk: Maaşı, takdir görmez ve kıymet bilinmezliğini hatırdan çıkarıp, her gün aynı heyecan ve bitmez tükenmez bir idealizm tutkusu ve aşkıyla hizmete devamda engel tanımamalı.. Peşin kazanç yerine vadeliyi tercih etmeli..

Tahir İNCE : Öğretmen örgütlenmelerinin gerek sendika olsun gerek vakıf olsun öğretmene ve öğretime katkı sağlayabilmesi için nasıl bir işleyişe sahip olmalı ve neler yapmalıdır?

Osman Öztürk: Hizmetler teşkilatsız olduğunda verim düşer. Teşkilatlanmak güçlenmeye sebep teşkil eder. “Bir elin nesi var? İki elin sesi var” diye boşuna söylenmemiştir. Bu sebeple teşkilatlanmanın ve biraraya gelmenin aleyhinde bulunulamaz. Burada dikkat edilecek

husus teşkilatçılığın yolu ve yordamı meselesidir. Vakıf bizim millî kuruluşumuzdur. Sendika ise ithal bir kuruluşur. Ancak bunları çalıştırmada ve fonksiyonlarını icrada millî bir çizgi takip edersek mahsulleri açısından sonuç değişmez. Biz prensipler dünyasının insanlarıyız. Başka sendika ve sendikacıların izledikleri yol bizi alakadar etmez ve bize örnek teşkil etmez. Bizim doğrularımız vardır, vazgeçemeyiz, yanlış kabul ettiklerimiz vardır, başkaları yapıyor diye yapamayız. Belki biraz üstü kapalı oldu amma; “ârife tarif gerekmez” demişlerdir.

Tahir İNCE : “Hocalık Sanattır” isimli eserimize öğretmenlerin ilgisi nasıl oldu? Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Osman Öztürk: HOCALIK SANAT-TIR isimli çalışmamız; kırk yıla yaklaşan meslekî tecrübemiz ve dünya müşahadelilerimizin bir mahsülü.. “Tablet bilgi” şeklinde sunma çabamız dolayısıyla hacimli olmadı amma, gördüğü alakaya bakılırsa, galiba mühim bir boşluğu doldurdu. Altı yedi ay önce yayınlanmasına rağmen, iki mi üç mü baskı yaptı. Kaç baskı yaptığı maddî bakımdan beni ilgilendirmiyor. Zira ben kitaplarımdan telif ücreti almam, yayıncıdan tek isteğim; ucuz fiyatla ilgi duyanlara intikalini sağlamasıdır. Bu da Allah’a şükürler olsun gerçekleşiyor.

*Beysin
göçünün en
başta gelen
sebebi; hür
düşünce ve
hür teşebbüs
önündeki
engellerdir.
Düşünceyi,
ilmin
görüşünü
(mesela tarihte)
ve farklı sesi
suç saymaktır.*

✘ *Hayatta başarılı olanlar, kendilerine gereken bilgileri öğrenmekten bir an geri kalmazlar ve hadiselerin sebeplerini her zaman araştırırlar./Rudyard Kipling*

✘ *Düşünmek ve söylemek kolay, fakat yaşamak, hele başarı ile sonuçlandırmak çok zordur./Ziya Gökalp*

✘ *Tez elde edilen başarı, insanı kararsız ve maceraperest yapar./Bacon*

Yeterince Öğretmen miyiz?

Eğitim ve öğretim icrasında öğretmenlik ve okul tüm gelişmelere rağmen önemini ve yerini hala korumaktadır. En azından şimdilik bu unsurlar olmadan bir eğitim öğretim faaliyeti düşünemiyoruz. Bugün yaklaşık onbeş milyon civarında eğitim çağındaki çocuğumuz her şeyiyle öğretmenlere emanet edilmiştir. Bu sayı birçok Avrupa ülkesinin toplam nüfusundan daha fazladır. Her ülke için ele geçmeyecek bu avantajlı durum, gereği gibi değerlendirilmediğinde ne gibi sosyal yaraların açılacağı izahattan varestedir. Bütün bu faaliyetleri omuzlayan, yaklaşık yarım milyon kadar öğretmenimizin bugün birçok problemleri bulunmaktadır. Öğretmenlerimiz bir yandan görevlerini icra ederken, diğer yandan bu problemlerin üstesinden gelmek için gayret göstermektedirler. Öğretmenlerimizin sosyal, ekonomik vb. birçok noktadan durumlarının, iyileştirmeye muhtaç olduğunu söylemeye gerek yoktur. Her sene 24 Kasım öğretmenler gününde her kesimden verilen beyanatlarda, bu problemlerin aslında bilinen şeyler olduğunu da görüyoruz.

Ancak ülkenin gelmiş olduğu noktada bilhassa istihdam politikası yönünden öğretmenliğin gözde mesleklerden biri olduğu da her sene yapılan ÖSS imtihanlarından anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerimizin kendilerinden kaynaklanmayan problemlerini çözmek belki zaman alacaktır. Mevcut problemleri kabul etmemize rağmen ve bir an önce halledilmeleri yönündeki dileğimiz saklı olmakla birlikte, birçok önemli husus bulunmaktadır.

“Çuvaldızı kendine iğneyi başkasına” atasözünden hareketle kendimize özelleştiri yapma imkanı sağlayacak birkaç

soru yöneltmek istiyorum. Şüphesiz başka sorular da yöneltilebilir. Mevcut sorularımız başka soru ve çözümlere kapı aralarsa kendimizi amaca hizmet etmiş sayacağız.

Yeterince Seviyor muyuz?

Bütün meslekler sonuçta insan unsuru ile yürümekte ve yürütülmektedir. Ama öğretmenlik kadar insan ile içli-dışlı, onunla haşır-neşir bir başka meslek herhalde göstermek imkansızdır.

Bir demirci veya kuyumcu düşünün elindeki madene şekil veriyor, desenler çiziyor, bir eser ortaya koyuyor ve eseri ile mutlu oluyor. Ama bu eser neticede bir metalik maddeden öteye varmıyor.

Bir öğretmen düşünün, elinde bir insan var. Onunla birlikte konuşuyor, gülüyor, ağlıyor, soru soruyor, cevap alıyor. Bu insanın bir kalbi, kafası ve istikbali var. Bunların hepsi size emanet ve sizin elinizde şekilleniyor.

Öğretmen olarak programları eksiksiz bir şekilde işlemeye gayret ederken beraberinde sevgi, şefkat, anlayış vb. kişilik özelliklerine de dikkat ediyor muyuz?.. Öğrencilerimizin kafaları ile ilgili olduğumuz kadar kalpleri ile de ilgili miyiz?.. Onların gönül bahçesinde hangi çiçeklerin açtığını, hangisinin daha tomurcuklanmadan solduğunu anlayabiliyor muyuz?.. Verdiğimiz bilgilerin ilerde hangi işlerine yarayacağına dair ne gibi çabalarımız var?..

Öğrencilerimiz, öğretmenlerinden bir pınar gibi sevgiyi kana kana alabiliyorlar mı?.. Şartsız, kendiliğinden ve güvenli bir şekilde sevgi alışverişini sağlayabiliyorlar mı?..

Bütün bu vb. soruların cevabı evetse doğru yerde duruyorsunuz demektir. Artık gözlerimizin ışıltısı bir güneş gibi yavrularımızın zihinlerini aydınlatıyor,

Bütün meslekler sonuçta insan unsuru ile yürümekte ve yürütülmektedir. Ama öğretmenlik kadar insan ile içli-dışlı, onunla haşır-neşir bir başka meslek herhalde göstermek imkansızdır.

gönül bahçelerindeki çiçeklere yeterli sıcaklığı veriyoruz demektir.

Bu sorulara gönül rahatlığıyla ile evet diyemiyorsak daha çok yol katetmemiz gerektiğini söylemeye gerek yok... Sevgisiz, zoraki veya başka faktörlerle öğretmenliği bir arada yürütmekse hem öğretmen hem de öğrenciler için çok zor bir meslek olsa gerek... (Seveceksin ve sevdiğini olanca yalnlığı ile hissettireceksin sevgili arkadaşım...)

Yeterince iletişim Kurabiliyor muyuz?

Her öğretmenin öğrencisine faydalı olabilmek için elinden gelen gayreti gösterdiğini söylersek, abartmış olmayız. Hatta öğretmenlerin belki diğer meslek erbabına nazaran daha çok çalıştığı, yorulduğu, zaman zaman kendini parçalarcasına koşuşturduğunu söyleyebiliriz.

Ama bütün bunlara rağmen bu gayretlerinin karşılığını çoğu zaman alamaz ve yine zaman olur ki öğretmen bir sözlü teşekkür ve takdire bile hasret kalır. Sınıfta dersler monoton ve sıkıcı bir hal alır. Peki çare nedir? Öğrencilerin “geri zekalı veya nankör” olduğunu söylemek herhalde çok aceleci ve yersiz bir gerekçe olurdu.

Sınıfta yaratıcı, sıcak bir havanın doğması, derste adeta heyecanlı bir film canlı aktörleri gibi herkesin üzerine düşen rolü yerine getirmedeki istek ve şevki sağlayabilmekten geçtiğini söylersek hata etmiş olmayız.

Verdiğimiz mesaj arında algılanabiliyor mu? Evet kendimizi çok yoruyoruz ama karşındaki muhataba ne kadar verebilmişsek, biz o kadarız, iletilerimizin anlamı aldığımız cevapta saklı. Öğrenciden dönen geri bildirimler bize bir yol haritası kadar değerli olmalı. Bunlarla etkili iletişimin şifresini çözüp, öğrencinin iç

dünyasındaki patikalar, engebeler iniş ve çıkış yollarını bir bir keşfetmiş oluruz. Dolayısıyla öğrencinin davranışlarından iç dünyasına yolculuk yapar, tecrübe ve yaşantılarının ipuçlarını yakalarız.

Sonra bakarız ki aslında yanlış anlaşılmalarda direnme ve yokuşa sürmeler tek tek bitmiş, iyi bir iletişimin tüm ilişkilerin temeli olduğu gerçeği yüzünü göstermiş olur.

Arka sıradan dışarıyı seyreden çocuk; aslında soğuk, bencil, ilgisiz ve içine kapalı değil, n’olur beni fark edin, beni anlayın ve birisi bana bir el uzatsın demektedir. Yoksa kuyuya düşmüş insanın üzerine kapağı örtmek, sadece çekilen acıyı artırıyor. Sen el uzat, belki ulaşsın. Elim havada kalacak diye korkmanın iletişime bir katkısı yok...

Yeterince coşkuya sahip miyiz?

Birçok öğretmen tanyorum. Hepsi mesleğin başında idealist idiler. Aşk ve şevk doluydular. Zaman geçti sanki havası indirilmiş balon gibi pörsüdüler. Pazartesi ders zili kabus, cuma paydos zili azatlık duygularını depreştirdi. Çalan her ders zilinde sınıfa değil işkence odasına gider gibi ayakları geri geri gidiyordu... Ne değişmişti... N’olmuştu bu insanlara... Şartların zor olduğu, öğretmenin fazla para getiren iş olmadığı, bu ülkede çalışkan insanların her zaman takdir edilmediği vb. hususlar bilinen şeylerdi.

Doğan güneşe bile özlemle ellerini uzatıp onunla bir oyuncakla oynamak isteyecek kadar arzulu, cıvılcı çocukların içinde gülemiyorsak, heyecan ve coşku ile dolamıyorsak nerede bunu sağlayabiliriz?..

Bizi hayata bağlayan şeyin aslında para, mekan vb. şeyler değil yetişen çocuklarımızın olduğunu bir daha hatırla-

*Bizi hayata
bağlayan
şeyin
aslında para,
mekan vb.
şeyler değil
yetişen
çocuklarımızın
olduğunu bir
daha
hatırlamak
gerekir.*

mak gerekir. Buna ilave olarak başarmanın her türlü hazdan daha güdüleyici olduğunu unutmamak gerekir. Yine asıl enerjinin o çocuklarda bulunduğunu bilerek duygu alışverişi içinde, coşkun bir mıknatıs gibi insanları cezbedtiğini, bulaşıcı olduğunu, mevcut enerjiden sinerji ve takım ruhu çıkarmanın aslında kolay olduğunu da...

Ayrıca her dersin bir yabancı şehrin tiyatro sahnesinde ilk ve son defa sunulan bir şov gibi olduğunu farzederek, bir defalık şovda herşeyi verme isteğiyle heyecanımızı koruduğumuzu ve adrenalin seviyemizin yüksek olduğunu görürüz.

Böylece hayal kırıklıkları ve ümitsizliklere yer kalmaz, heyecanlı ve coşkulu olmak konusunda kendimizi değerlendirmeye fırsatı bulmuş oluruz.

Yeterince esnek miyiz?

Eğitim öğretim doğal olarak bir ilmi disiplin olduğu gibi icrası da belli kıvamda bir disipline muhtaç olduğu bilinmektedir. Elbette ki bir takım ölçü ve prensiplerimiz olacak ve olmalı da...

Ama elimizdeki malzemenin daha son şeklini bulmamış eğitim çağında çocuklar gençler olduğunu unutmamak gerekir. Kuralları katı bir şekilde uygulayarak öğrencileri sindirmek mümkün olduğu gibi tatlılıkla uygulamak da mümkündür. Eğitici olan da ikinci olandır. Fakat üzülerek ifade ediyoruz ki çoğunlukla yeterli esnekliği gösteremiyor, sözlü veya fiili şiddete, peşin cezalandırmaya başvuruyoruz.

Böylece okul eğlenerek öğrenilen eğitim yuvası olmaktan çıkıyor, soğuk, sıkıcı müfredatın öğretildiği anlamsız kuralların uygulandığı mekan haline dönüşüyor.

Yine öğretmenlerimizin öğretmenlik

rolüne sıkı sıkıya yapışıp, dersleri nasihat ve nutuk gösterisine çevirdikleri bir dizi kuralların sıralandığı askeri disipline taş çıkartır bir havaya girdiklerini zaman zaman görüyoruz. Halbuki öğretmenin, müsamahalı, içten ve iyiliksever yanını öne çıkarıp, yerine göre arkadaş, abi, ana-baba rollerinin daha işe yarar yaklaşımlar olduğunu unutmamak gerekir.

Ayrıca yetişkinlerin bile hatadan salim olmadığını bilerek, öğrencilerin tecrübe kazanmaları için aslolan hata yapmamak değil hatadan ders alarak, kendilerini geliştirmelerine imkan tanıyacak kadar tolerans ve esnekliği de göstermek gerekiyor. Değilmi ki hata yapmayan insanlar sadece mezarda yatanlardır.

En önemli ilkenin ise öğrencilerin ruhsuz kurallara kurban edilmemesi ve yine başa dönerek aslında "aslolan insandır" anlayışını ilk planda tutmanın, ve öğrenci için en iyi çözümü bulma esnekliğine sahip olunmasının önemini kavramaktan geçtiğini unutmamak gerekiyor.

Özetle bu ve benzeri soruları peşpeşe sıralayabiliriz. Öğretmenlerimizin mevcut problemlerden yakınmaları ve sızlanmalarının derde derman olmadığını, aksine tutarlı, güven telkin edici, sabırlı, sevecen, mizah kabiliyeti yerinde, dış görünümü tertipli, derslerinde plan, takip, sistem ve takım ruhu aşılayan, vizyon sahibi, öğrencilerini tek tek tanıyan ve onlarla birlikte eğitim öğretim amaçlarına hizmet edecek faaliyetleri yürüten örnek birer şahsiyet olmaları gerektiği ile yetiniyoruz.

Sahi biz ne kadar öğretmeniz?

En önemli ilkenin ise öğrencilerin ruhsuz kurallara kurban edilmemesi ve yine başa dönerek aslında "aslolan insandır" anlayışını ilk planda tutmanın, ve öğrenci için en iyi çözümü bulma esnekliğine sahip olunmasının önemini kavramaktan geçtiğini unutmamak gerekiyor.

Sınıfı İyi Yönetmenin Bazı İpuçları

Öğretmen hem disiplinli, hem de cana yakın ve arkadaşça olabilir. Öğrenciler, sınıfta istediğimizi yapabileceğimizi z bir öğretmen olsun yerine, sınıfı disiplinli tutacak, dersin kaynamasını engelleyecek ve öğrenmeyi öğretecek bir öğretmen isterler.

- Öğrencilerin isimlerini en kısa zamanda öğrenerek her fırsatta öğrencilere isimleriyle hitap edin. Öğrenciler, çok etkilenip kendilerine değer verildiğini anlayacak ve kalbe köprüler ilk günlerden kurulacaktır. Bunun için ilk günlerde isim kartları yapılabileceği gibi, hafızayı zorlayarak bu konuda kafayı yormak ve ezberlemek için evde gayret göstermek daha etkili bir çözüm olabilir.**
- Zil çalar çalmaz sınıfa girmek, zamanında dersi bırakmak, öğrencilerde her zaman olumlu izlenim bırakacaktır. Ders zili çaldıktan sonraki her saniyede öğrencinin dikkati dağılacak ve öğrenci sıkılacaktır. Ders planı yaparken bu konuya özellikle dikkat etmek gerekir. Planda yazdıklarınız bitmese de “zil”e sadık kalmak, öğrencinin dinlenme vaktine saygı göstermek demektir. Öğretmen masasına koyacağınız bir saatle zaman kontrolünü yapabilirsiniz.
- Öğretmen hem disiplinli, hem de cana yakın ve arkadaşça olabilir. Öğrenciler, sınıfta istediğimizi yapabileceğimiz bir öğretmen olsun yerine, sınıfı disiplinli tutacak, dersin kaynamasını engelleyecek ve öğrenmeyi öğretecek bir öğretmen isterler.**
- Çocuklarınızın sağlıklarıyla yakından ilgilenin. Özellikle göz bozuklukları, sık rastlanan ve bazı aileler tarafından ihmal edilen en önemli sağlık problemlerinden biridir. Velilerle irtibata geçilip bu problem halledilmelidir. Ergenlik çağı komplikasyonları, “nasıl iyi atlatılabilir” konusunda bilgili olmalıyız.
- Sınıf kurallarını öğrencilerle beraber belirleyin ve uygun bir yere asın. Okulun kendine ait kuralları yanında, size göre sınıfın yönetilmesinde faydalı olabileceğini düşündüklerinizi maddeleştirip (öğrencilerle istişare ederek) asılabilir. Okul kuralları ve sınıf kuralları ilk günlerde anlatılmalıdır**
- Genel bakmak yerine, özel bakmak bazen öğrencilerle kopan bağları tamir edebilir. Yani konu anlatırken spesifik öğrencilerle göz göze gelmek gerekir.
- Bazı çiçekleri övgüyle büyütebilirsiniz. Bazıları övülmeğe çok hoşlanırlar. Ağzımız yorulana kadar öğrencilerin her yaptıklarını fırsat bilip övmek, çalışmalarını birkaç kat arttırabilecektir. Özellikle ilk sınıflarda.**
- Sınıf içinde bağlantıyı kesmemeye dikkat edin. Dikkatinizi çekmiştir, sınıf devamlı kendilerine bir şeyler söylenmesini ister, bu sınıfa bağlı olmaktadır. Konuşmayı kestiğinizde, yanlış sorunun nerede yanlış olduğunu araştırmaya başladığımızda vs. sınıfta gürültü başlayacaktır .Kıscası siz konuşmayı keserseniz, sınıf konuşmaya başlar .Bu anormal bir durum değildir, onun için gürültü

yaptıklarında çocuklara kızmak doğru değildir. Bir yolunu bulup tekrar bağlantı kurulmalı.

9. Çok yaramaz, işe yaramaz deyip bir kenara atmasak çocukların daha uzun seneleri var. Çocuklarımıza şefkat işi çözecektir. Bu senfoninin yazarı olmak kolay olmasa da bunu birileri yazacaktır... Her gün yeni bir yaklaşımla onları çözenin yolları araştırılmalı.

10. Tecrübeli öğretmenler eğer o tecrübelerini satıyorlarsa fiyatını hiç sormadan talip olmalı. Hala okulda dersine girmediğin öğretmenler, var değil mi?

11. Yoklamalar çok ciddi takip edilmeli. Normal öğrenci, yoklamayı takip eden öğretmenin öğrenciyle ciddi olarak ilgilendiğini, onu önemseydiğini düşünür.

12. Hadiseler üzerine sakın gidiyorsak, öğrencilerimize saygılı isek, her ne olursa olsun adil isek, işleri sıkı tutup disiplini sağlayabiliyorsak onların güvenini ve saygısını kazanmış demektir. Negatif davranış, tehditkar tutum, saygısızca davranış, hitap, ilişkilerimizi tamir edilemez seviyede zedeleyecektir. onların sizden bir şeyler öğrenmesi ciddi zorlaşacaktır. Yapılan araştırmalar korku tehdit ve heyecanın öğrenme isteğini tamamen kaçırdığını tespit etmiştir.

13. Serbestçe, korkmadan fikirlerini söyleyebilecekleri, hata yapmalarının kendilerine bir risk getirmeyeceğini bildikleri bir sınıf ortamı öğrenme noktasında kapıları açar.

14. Derse başlamadan önce tahtanın bir köşesine konuyla ilgili enteresan soruları yazmak ve konu ilerledikçe ve yeri geldikçe soruları cevaplamak, derse olan ilgiyi arttırabilir.

15. 'Zayıf notlarınızı jurnale kurşun kalemle yazacağım, en düşük not ortalamaya alınmaz', türü anlaşmalar yapılarak çocukların gönülleri kazanılabilir. Ayrıca yıl boyunca çocuk bakıcılığını yoksa bir şeyler öğretmek mi? ..şeklinde bir soruyla öğrencileri, derste öğrenim vaktine riayet etmeye çağırabilirsiniz.

16. Arada bir yalnız olduğunuzda öğrencilerin sizin hakkınızda, okul hakkında, dersiniz hakkında neler düşündüğünü düşünün.

17. Öğrencileriniz şu an ne yapıyorlar? Problemleri, ailevi durumları ne alemde? Gibi soruları sakin bir zamanınızda düşünmeniz öğrenciyi ilk gördüğünüzde hal hatır sorma bakımından faydalı olabilecektir. Özel hayatı ile ilgilenmeniz öğrenmesine faydası dokunduracaktır.

Arada bir yalnız olduğunuzda öğrencilerin sizin hakkınızda, okul hakkında, dersiniz hakkında neler düşündüğünü düşünün.

X Ders alınmış başarısızlık, başarı demektir./Malcomb S. Forbes

Neler Okuyalım?

Kitabın Adı:

Anlamlı ve Coşkulu Bir

Yaşam İçin SAVAŞÇI

Yazarı: Doğan CÜCELOĞLU

**Yayın Evi: Sistem Yayınları,
İstanbul**

“Seni diğerlerinden farksız yapmaya gece gündüz çalışan bir dünyada kendin olarak kalabilmek, dünyanın en zor savaşını vermek demektir. Bu savaş bir başladı mı, artık hiç bitmez.” diyen E. E. Cumings’in bu sözleriyle başlayan kitapta kişinin birey ve şahsiyet olma savaşından söz ediliyor. Kitap bir ilköğretim kurumunda öğretmen olan Arif Okurer ile Doğan Cüceloğlu’nun haftalık konuşma seanslarından oluşmaktadır. Cüceloğlu’nun bu üslubuna onun okuyucuları yabancı değildir. Zira “Yetişkin Çocuklar” ve “İyi Düşün Doğru Karar Ver” adlı eserlerinde kullandığı yöntemi bu kitapta kullanmaktadır. Böylece ele alınan çok felsefi ve teorik konular dramatize edilerek daha kolayca anlaşılır kılınmaktadır.

Kitap başlıca on iki bölümden oluşmaktadır. **Birinci bölümde** “arayış”tan söz ediliyor. Anlamını yitiren bir hayatın temel sorunu, kendi hayatının dansını yapamamaktır; “miş gibi” yaşamaktır. Arayışa geçmek zamanı gelmiştir.

Farkına varınca uyanış başlıyor. **İkinci bölümde** “uyanış”tan söz ediliyor. Kişi ancak uyandıktan sonra, daha önce uyuyor olduğunu kavriyor. Uyuyan uyuduğunu bilmezse, gördüğünün rüya olduğunu anlayamaz.

Üçüncü bölümde “niyet etmek”ten söz ediliyor. Neye niyet edeceğiz? Anlamlı ve coşkulu bir yarın oluşturmaya.

Peki nasıl oluşturacağız bu yarını? Kişisel bütünlük içinde bildiğimizi bilerek, bilmediğimizi bilmediğimizin farkında olarak, ikisi arasındaki farkın bilincinde gerçeğe sürekli saygılı olarak.

Dördüncü bölümde, kişisel bütünlük içinde yarını oluşturmaktan söz ediliyor. Yarını oluşturmak için güçlü olmak gerekir: Gücümüz nereden gelecek? “Kim olduğunu bil; kişinin gerçek gücü kim olduğunu bilmekte yatar” diyor yazar. Kişinin kim olduğunu bilmesi ne demek? “Nasıl konuşacağını bil: Kiminle, neyi, nerede, ne zaman ve nasıl konuşacağını bil. Ve en önemlisi niçin konuşacaksın? Bil.

Beşinci bölümde bu tür bilmekten söz ediliyor. Hayat kimin sorumluluğu altındadır? Kimine göre ana babanın, kimine göre evlendiği eşinin, kimine göre komşusunun, kimine göre onu çalıştıran

Kişi ancak uyandıktan sonra, daha önce uyuyor olduğunu kavriyor. Uyuyan uyuduğunu bilmezse, gördüğünün rüya olduğunu anlayamaz.

şirketin, kimine göre devletin sorumluluğu. Kimine göre de hayatta sorumluluk diye bir şey yok.

Altıncı bölümde savaştının sorumluluğundan söz ediliyor.

“Şimdi ve şu anı yaşama tembelliği” neden bu kadar yaygın? Neden görmeyiz bize bakan gözleri, neden kıranız gönülleri neden pişmanlıklar içinde yuvarlanırlar gideriz ?

Yedinci bölümde bu soruların cevabı ölüm bilinci içinde irdeleniyor.

Peki sıradan bir insan savaşçı olabilir mi? Bu soruya “Evet!” diyen yazar, bu “evet”i takip eden şu sorulara cevap arıyor: Nasıl? Değişerek! Nasıl değişilir? Farkına vararak ve farkına vardığını yaşayarak.

Sekizinci bölümde bu değişimden söz ediliyor.

Yaşandıkça ağırlaşan, yükü artan bir yaşam içinde değişime nasıl cesaret edilir? Bitmemiş işleri bitirerek.

Dokuzuncu bölümde insan hayatındaki bitmemiş işler konusu tartışılıyor.

Bitmemiş işleri bitirmeden gücümüzü kazanamayız; şimdi ve şu anın tembelliğinden kurtulamayız. Örmek mi istiyorsunuz?

Onuncu bölümde Don Juan savaşı olmanın güçlü örneklerini veriyor.

Kişisel Gelişim Serisinin bu ilginç kitabında her okurun kendi yaşamına dair bir şeyler bulacağı kesin. Farklı bakış açıları arayanlar için okuması ve anlaşılması kolay, bir solukta okunacak ve mutlaka istifade edilecek bir kitap.

Kitabın Adı:
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Öğretiminde Çoklu
Zeka Uygulamaları
Yazarı: Pelin PEKTAŞ
Yayın Evi: Özel Ceceli Okulları,
Ankara

Geçen uzun yıllar sonunda ortaya çıkan ürünler hem eğitimciler hem de aileler açısından umut verici değildi. Çünkü okul hayatı boyunca başarılı sayılan öğrenciler, gerçek hayata uyumda pek çok sıkıntı yaşamaktadırlar. Bir öğrenme psikoloğu olan Prof. Dr. Howard Gardner'in 80'li yıllardan sonra tanımladığı çoklu zeka teoremine göre hazırlanmış olan bu kitap, ilköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıflar Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ünitelerinde çalışma kağıdı, akıl haritası ve değerlendirmelerle zenginleştirilerek hazırlanmış bir kitaptır.

Öğretmenim Lütfen Bu Kitabı Okur musun!...

Eğitimci Yazar Hasan Yılmaz'ın bana ve meslektaşlarıma yazdığı kitabını, büyük bir dikkatle okudum ve kitaptan aldığım notları meslektaşlarımla paylaşmak istedim.

Hali hazırda yaptığımız işi aynı şekilde yapmaya devam ederseniz, sahip olduğunuz şeyi elde tutmaya devam edersiniz.” Sahip olduklarından diğer bir deyişle yetiştirdiği öğrencilerden memnun olmayanlar, yaptıkları işi başka türlü yapmayı denemelidirler. Böyle bir kararı verenler kendilerini değiştirerek işe başlamalıdır. Değişim hemen başlamalıdır. Zira **değişimin zamanı, şimdiki zamandır.** Değişim önce ve mutlaka öğretmenden başlamalıdır.

Konuya girmeden hemen belirtelim ki öğrenci de bir insandır. O, beyinden ibaret değildir. Onu adeta beyinden ibaret görmek ona haksızlık yapmaktır.

Yazara göre öğrenciye kazandırılması gereken özellikler:

Kendini seven, kendine güvenen, kendini anlatabilen, başkalarını anlayabilen, amaçlı yaşayan, hayatına anlam katabilen, girişken, sorumluluk ve risk alabilen, nasıl öğrenileceğini bilen, yeni yaşantılara açık, yaratıcı.

Öğretmen hatalarını yazar otuz başlık altında toplar:

Sıkıcı olmak, öğrencilere saygı göstermemek, tutarlı olamamak, ebeveynle çalışmamak, yaralayıcı kelimeler kullanmak, kötü yanınızı göstermek, mizah yok, düşündürücü soru sormamak, eleştirel olmak, yeni ve farklı şeyleri denememek kitapta ele alınan öğretmen hatalarından bazıları.

Bu tanıtımda önemine binaen öğretmen hatalarından beş tanesi üzerinde durulacaktır:

1. YOL HARİTASI YOK

Dersin başında öğrencilere **yol haritası** verilirse, onlar derste elde edeceklerini önceden görebilirler. **Yol haritası**, konunun ana çizgilerinden oluşur ve çiftçinin fasulye karıklarına veya bilgisayarının formatlamasına benzer. İyi bir yol haritası iyi bir hazırlığa bağlıdır. **Yol haritası en azından şu soruların cevaplarını içermelidir:**

1. Ne öğreneceğiz?
2. Niçin öğreniyoruz?
3. Nasıl öğreneceğiz?
4. Öğrendiklerimizi nerelerde kullanabiliriz?

Daha ayrıntılı hazırlık yapılacaksa şu sorular planlama aşamasında sorulmalıdır?

1. Hangi davranışlar kazandırılacak?
2. Bu ders öğrencinin hangi ihtiyacını karşılayacak?
3. Konunun temel kavramları, ana ve alt başlıkları nelerdir?
4. Ders hangi sıra ile aktarılacak?
5. Ders hangi yöntemlerle işlenecek?
6. Hangi araçlar kullanılabilir?
7. Öğrencinin konuya merakı nasıl uyandırılabilir?
8. Konuyla ilgili çarpıcı örnekler nelerdir?
9. Konuyla ilgili hangi hikaye anlatılabilir?
10. Ders nasıl eğlenceli hale getirilebilir?
11. Öğrencileri derse nasıl dahil ederim?
12. Ders ne kadar sürmeli?
13. Ölçme ve değerlendirmeyi nasıl yapacağım?

Hali hazırda yaptığımız işi aynı şekilde yapmaya devam ederseniz, sahip olduğunuz şeyi elde tutmaya devam edersiniz.

* Hasan Yılmaz, Çizgi Yay., Konya

2. KURALSIZLIK

Sınıf yönetimini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri disiplinsizliktir. Disiplinsizliğin en önemli nedeni kural-sızlık ya da açık olmayan kurallardır. Bu nedenle sene başında sınıf içi kuralları belirlenmelidir. Ancak kurallar öğrencilerle birlikte belirlenmelidir. Bu sayede öğrenciler kuralları sahiplenirler. Ayrıca kuralların sınırları belli, açık ve net olmalıdır.

Kurallar, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun, uygulanabilir olmalıdır. Sınıf kurallarının herkesin görebileceği bir yere asılması ve öğrencilere yazılı olarak dağıtılması daha yararlı olacaktır.

Öğrenciler kendilerinden beklenenleri ve kuralları çiğnemenin sonuçlarını bilirlerse, kendilerinden beklenileni yapabileme başarıları yükselir.

3. BEKLENTİ OLUŞTURULMUYOR.

Öğrencideki potansiyeli harekete geçirmek için, önlerine benimseyecekleri beklentiler konulmalıdır. Onların hayal güçleri desteklenmelidir. Büyük başarılar elde etmiş insanların beklentileri de büyüktür. Ancak sınırlayıcı olunmamalıdır. Öğrencide sınırlayıcı değil, önlerini açıcı beklentiler oluşturulmalıdır. Unutulmamalıdır ki öğrenci hem su gibi kabın şeklini alır hem de uygun yolu bulduğu yöne akar.

4. ÇOK FAZLA KONUŞAN ÖĞRETMEN OLMAK

Size göre hangisi daha zor? “Anlatmak mı? Dinlemek mi?” Birçoğunuz dinlemenin daha zor olduğunu kabul edersiniz. Bu, öğrenci için de geçerli.

Niçin çok konuşulmamalı?

1. Konuşmak öğretmek değildir.
2. 10 saniyenin sadece 3 saniyesinde

Öğrenci dikkati derste tutabilir.

3. Konuşma süresi azaldığında bilgiyi saklama oranı da artar.

4. ÖĞRENMEK ÖĞRENCİNİN SORUMLULUĞUDUR

Öğrenci **dikkati**ni herhangi bir konuya çok kısa süre yoğunlaştırabilmektedir. Bu nedenle onların her fırsatta derse katılmaları sağlanmalıdır. Ancak kendilerini güven içinde hissetmedikçe herhangi bir etkinliğe katılmazlar.

“Sınıf ortamında dikkati sağlamak, düşüncüyü harekete geçirmek ve katılımı ortaya çıkarmak için her şeyden önce öğrenciye güven veren bir sosyal ve psikolojik atmosferin yaratılması gerekir. Bu atmosferi oluşturan değişkenlerin başında da öğretmen tutumu gelmektedir.” Kısaca sınıfta güven ortamı oluşturulmalı ve fitil ateşlenmelidir. **Ateşleme formülü: 5N, 1K, 1H, 1E’den oluşmaktadır.** (Ne? Nerede? Ne zaman? Niçin? Nasıl? Kim? Hangisi? Eğer...)

Sınıf yönetimini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri disiplinsizliktir. Disiplinsizliğin en önemli nedeni kural-sızlık ya da açık olmayan kurallardır.

Bu sorular dikkati uyandırır, düşünmeye sevk eder, katılımı sağlar. **Sınıfın katılımı olmadan iki dakikadan fazla konuşulmamalıdır.** İki dakikanın sonunda açık uçlu sorular sorulmalıdır.

Ders anlatırken (ya da konuşurken) şunları aklımızdan çıkarmayalım:

- İlettiğimiz bir mesajdan sonra, karşımızdaki insanın nasıl düşündüğünü ve neler hissettiğini anlayabilirseniz, mükemmel bir iletişim sağlıyorsunuz demektir.
- İletişimin en önemli ögesi empatidir. Empati, dış dünyayı karşımızdaki kişinin penceresinden görmeye çalışmaktır.
- İletişim sadece konuşmak değildir. Aynı zamanda;
 - Ne söyleyeceğimizi bilmektir.
 - Ne zaman söylemenin daha uygun olacağına,
 - Ve nerede söylemenin doğru olacağına karar vermektir.
 - En iyi nasıl söyleneceğini düşünmektir.
 - Basitçe anlatabilmektir.
 - Akıcı bir dil kullanmaktır.
 - Göz teması kurmaktır. (Göz teması “seninle ilgiliyim, senin farkındayım” mesajını iletir.)
 - Muhatabımızın dikkat durumunu ve mesajımızın alınıp alınmadığını fark edebilmektir.

5. DİNLEMEK

Her insan kendini önemli hisseder. Ama yine de zaman zaman başkalarının, kendisini önemli hissettirmesine ihtiyaç duyar. Bir insana kendisinin önemli olduğunu hissettirmenin bir çok yolu vardır: Bir tebessüm, bir mesaj, bir telefon, bir güzel söz vb. Ancak en etkili yolu onu dinlemektir. Dinlemek, “sen önemli ve özelsin, sana değer veriyorum.” mesajını

iletir. Ancak dinleyin, dinliyor görünmeyin. O an gerçekten dinleyemeyecek durumdaysanız bunu açık yüreklilikle söyleyin ve dinlemeyi erteleyin.

Dinleme sanatının incelikleri şunlardır:

- Hazır cevaplarla dinlemeyin.
- Sözünü bitirdiğinde beş saniye bekleyin. (Bu söylenenleri dikkate aldığınızı gösterir.)
- Duyguyu kabul edin.
- Yargılamayın.
- Ayıplamayın.
- Savunmaya geçmeyin.
- Göz teması kurun ve sürdürün.
- Konuşan kişiye doğru yönelin.
- Gülümseyin.

UYGULANMAYAN BİLGİ

AÇILMAYAN PARAŞÜTE BENZER

Değişiminin Birinci Kuralı: “Uygulanmayan bilgi, atladığımızda açılmayan paraşüt kadar değersizdir.”

İkinci Kural: Önce birinci kuralı uygula!..

Sonuç: Değişim önce ve mutlaka öğretmenden başlamalı. Bu durumda;

- Planımız yoksa ve derse yol haritası ile başlamıyorsak sınıf içi disiplini sağlamada zorlanırız.
- Ayrıca öğrencilerde beklenti oluşturmak onların öğrenme isteklerini harekete geçirebilir (Onları motive edebilir.)
- Konferans vermek öğretmek değildir.
- Kurallar sınıfta düzenin sağlanması için gereklidir.
- Misyonunu unutan öğretmenlerin hatalarının olması kaçınılmazdır. O halde değişmek için;
 - Davranışlarımızla ilgili geribildirim alınmalı,
 - Daha az konuşan daha çok dinleyen bir öğretmen olunmalı.

İletişimin en önemli ögesi empatidir. Empati, dış dünyayı karşımızdaki kişinin penceresinden görmeye çalışmaktır.

Başarıda 90/10 Sırrı

Hazırlayan:

İsmail AKBIYIK / Öğretmen

90/10 sırrı inanılmazdır! Çok azımız bunun farkındadır. Sonuç? Pek çok insan gereksiz yere stresten, derdlerden, problemlerden ve başağrısından acı çekmektedir. Bu sır nedir? Hayatın %10'u, sizin başınıza gelenlerden oluşur. Hayatın diğer %90'ına ise sizin bu başınıza gelenlere nasıl davrandığınızla karar verilir.

İnsanlar anlamsız şeyler söyler ve yaparlar. İnsanlar hasta olur. Arabalar bozulur. Uçaklar geç kalır ve bütün planlarımızı alt üst ederler. Trafikte bir sürücü canımızı sıkabilir v.s. Bu 10'luk kısım tamamen bizim kontrolümüz dışında gerçekleşir.

Diğer %90'lık kısım farklıdır. Diğer %90'lık kısmı siz belirlersiniz. Nasıl? Olaylara yaklaşımınızla!

Bir örnek verelim. Ailenizle kahvaltı yapıyorsunuz. Kızınız, kahve fincanına çarpıyor ve bir fincan kahve gömleğinizin üzerine dökülüyor. Biraz önce olan olay üzerinde hiç bir kontrolünüz yok. Sonradan olacaklar ise sizin davranışınıza göre belirlenecek.

Lanet ediyorsunuz. Kahveyi üzerinize döktüğü için kaba bir şekilde kızınızı azarlıyorsunuz. Kızınız üzülüyor ve ağlamaya başlıyor. Kızınızı azarladıktan sonra eşinize dönüyor ve kahve fincanını masanın kenarına çok yakın koyduğu için eleştiriyorsunuz. Eşinizle kısa bir tartışma yaşıyorsunuz. Öfkeyle üst kata çıkıyor ve gömleğinizi değiştiriyorsunuz. Aşağıya indiğinizde kızınızı, ağlamaktan dolayı kahvaltısını bitirememiş ve okul için hazırlanamamış bir halde buluyorsunuz. Kızınız otobüsü kaçırıyor. Eşinizin işe gitmek için hemen çıkması gerekiyor. Hemen aceleyle arabanızı koşuyorsunuz ve kızınızı okula yetiştirmek üzere hareket ediyorsunuz. Geç kaldığınız için, hız sınırlaması olmasına rağmen aşırı hızla gidiyorsunuz. 15 dakikalık gecikmeden ve hız limitini aştığınız için ödediğiniz trafik cezasından sonra okula ulaşıyorsunuz. Kızınız size "Hoşçakal" demeden binaya koşuyor.

Ofise 20 dakika gecikmeyle geliyorsunuz ve

evrak çantasını evde unuttuğunuzu anlıyorsunuz. Gününüz korkunç bir şekilde başladı! Devam ettikçe, kötüleşiyor, daha da kötüleşiyor sanıyorsunuz. Eve gitmeyi dört gözle bekliyorsunuz. Eve ulaştığınızda eşiniz ve kızınızla olan ilişkilerinizde araya sıkıştığınızı sanıyorsunuz. Neden? Sabahleyin nasıl tepki verdiğinizle bağlı olarak! Neden kötü bir gün geçirdiniz?

- A) Kahve sebep oldu
- B) Kızınız sebep oldu
- C) Polis sebep oldu
- D) Siz sebep oldunuz

Doğrusu, cevap "D" şıkkı. Kahvenin dökülmesinde sizin bir kontrolünüz yoktu. Sizin gününüzün kötü geçmesine o 5 saniye içindeki davranışlarınız sebep oldu. Olabilecek ve olması gereken ise şöyleydi: Üzerinize kahve sıçradı. Kızınız ağlamak üzere. Siz nazikçe "Tamam tatlım, bir dahaki sefere biraz daha dikkatli olman gerek" diyorsunuz. Havluyu kapattığınız gibi üst kata çıkıyorsunuz. Gömleğinizi değiştirip, evrak çantasını aldıktan sonra aşağıya iniyorsunuz ve aynı anda pencereden kızınızın otobüse bindiğini görüyorsunuz. Kızınız geri dönüp el sallıyor. Siz ve eşiniz işe gitmek için birlikte çıkmadan önce öpüşüyorsunuz. 5 dakika önce işe geliyorsunuz ve çalışma arkadaşlarınıza neşeli bir şekilde selam veriyorsunuz. Patronunuz ne kadar güzel bir günde olduğunuz hakkında konuşuyor.

Farka bakın!

İki farklı senaryo. İkisi de aynı başladı. İkisi de farklı bitti.

Neden?

Nasıl tepki verdiğinizle bağlı olarak.

Gerçekten olanların %10'unda hiçbir kontrolünüz yok. Diğer %90'ı ise sizin tepkinizle belirlenir.

